

Umjesto uvodnika / In lieu of Editor's Note

- Izvešće dosadašnjeg predsjednika HOK-a Roberta Travaša na Izornoj skupštini 2
Robert Travaš, immediate past president of CBA, presents report at the Election Meeting

Iz Hrvatske odvjetničke komore / From the Croatian Bar Association

- Josip Šurjak - novi predsjednik Hrvatske odvjetničke komore 20
Josip Šurjak - new president of the Croatian Bar Association

Članci i rasprave / Articles and discussions

- dr.sc. Tin Matić: Konvencija UN-a o korištenju elektroničke komunikacije
u međunarodnim ugovorima - primjena 27
*Tin Matić: UN Convention on the Use of Electronic Communications
in International Contracts - application*

Engleski za odvjetnike / English for lawyers

- Kolokacije u jeziku prava: Pravničnim postupkom do pravednog ishoda 60
Collocations in the language of law: A fair procedure resulting in a just outcome

Hrvatski za odvjetnike / Croatian for lawyers

- Jezik pravne struke 62
The language of law

Prisege / Oaths

- Prisege dane 6. lipnja 2018. 64
Oaths taken on 6 June 2018
Prisege dane 27. lipnja 2018 66
Oaths taken on 27 June 2018

In memoriam / Obituaries

- Željka Miše 68

Izvješće dosadašnjeg predsjednika HOK-a Roberta Travaša na Izbornoj skupštini

Ove se godine neću ispričati što će ovo izvješće trajati duže jer ove godine moje izvješće obuhvaća naš rad za vrijeme naših mandata, dakle za zadnjih 6 godina. Cilj mi je da svi nazočni dobiju barem dio slike kontinuiranog rada i obavljenog posla, a koji je obavljen prvenstveno zahvaljujući odvjetnicima koji svoje slobodno vrijeme nesebično daju za odvjetništvo i Komoru, naravno uz sve zaposlenike Komore, koji obavljaju svoj posao za dobrobit svih nas.

Također se nadam i da će ovo izvješće možda potaknuti nekoga od svih nas ili kolega koji će čitati ovo izvješće kad bude objavljen zapisnik s ove Skupštine, da se upita je li mogao i sam pridonijeti tome da neka od otvorenih pitanja i problema odvjetništva navedenih u ovom izvješću budu riješena.

Kao i prijašnjih godina izvješće je podijeljeno na nekoliko glavnih područja, uz napomenu da se neke teme neizostavno isprepliću:

"Poštovane kolegice i kolege, dame i gospodo,

Hrvatska odvjetnička komora zalaže se za ravnopravnost spolova, kako to izričito piše i u našem Statutu, pa tako i u ovom izvješću riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnose se na jednak način i na muški i ženski rod.

Svake godine u svom izvješću informiram Vas detaljnije o radu Hrvatske odvjetničke komore i njezinih tijela u protekloj godini.

Svake godine se ispričavam zbog dužeg trajanja govora jer su moja izvješća opsežna, ali samo radi želje da Vas što bolje izvijestim o radu Komore i o stanju hrvatskog odvjetništva.

1. **ODNOSI S EUROPSKOM KOMISIJOM I PRIMJENA PRAVA EUROPSKE UNIJE U ODNOSU NA ODVJETNIŠTVO HRVATSKOJ;**
2. **MEĐUNARODNA SURADNJA;**
3. **SUDJELOVANJE U RADNIM TIJELIMA KOD DONOŠENJA ILI IZMJENA I DOPUNA ZAKONA;**
4. **SURADNJA S PRAVOSUDNIM TIJELIMA I SURADNJA S TIJELIMA VLASTI;**
5. **UNAPRJEĐENJE ODVJETNIŠTVA I UNUTARNJA ORGANIZACIJA KOMORE.**

1. ODNOSI S EUROPSKOM KOMISIJOM I PRIMJENA PRAVA EUROPSKE UNIJE U ODNOSU NA ODVJETNIŠTVO U HRVATSKOJ

Kada bih morao izdvojiti jednu temu koja je obilježila oba moja mandata, to bi bila ova tema. S tim problemom smo se uporno i gotovo na svakodnevnoj bazi borili, napisali smo stotine stranice argumentiranih podnesaka, te održali brojne sastanke i razgovore. Brojne govore sam posvetio položaju hrvatskog odvjetništva u EU, potezima administracije i birokracije EU iz kojih proizlazi nerazumijevanje položaja i uloge odvjetništva u nekim manjim državama članicama EU, a svakako u RH, odnosno nepoštivanje i nerazumijevanje tradicije, tržišta i društvene uloge odvjetništva u tim državama.

Cijelo ovo vrijeme nisam se mogao oteti dojamu da sve što EK radi, nametanjem anglosaksonskog modela obavljanja odvjetništva ili načina obavljanja odvjetništva koji je u interesu velikih i starih članica EU, vodi ka

izjednačavanju odvjetništva s bilo kojom drugom uslugom odnosno gospodarskom djelatnošću, što nužno dovodi do izjednačavanja trgovca s odvjetnikom, a na što se po našem mišljenju ne može i ne smije pristati. Također sam mišljenja da EK svojom politikom, kojom promovira navodnu ravnopravnost te slobodu i liberalizaciju pružanja odvjetničkih usluga na zajedničkom tržištu EU, sustavno narušava ravnopravnost koja je samo deklaratorna i na papiru, ali u realnom životu prednosti i interesi idu u korist starih i velikih članica EU. Mislim da se možemo složiti da u nastupu na tržištu odvjetničkih usluga EU nisu u jednakoj startnoj poziciji velika odvjetnička društva iz starih i velikih članica EU i odvjetnik ili odvjetničko društvo iz Hrvatske.

Iako su naši propisi, prvenstveno mislim na Zakon o odvjetništvu, nakon desetak godina dugih i teških pregovora za ulazak u EU u cijelosti usuglašeni s pravnim stečevinama EU, konkretnije s Direktivom Vijeća EC

ODVJETNIK 7-8/2018.

Glasilo-Časopis Hrvatske odvjetničke komore, Zagreb, 7 - 8 2018., god. 90.
Journal of the Croatian Bar Association, Zagreb, 7 - 8 - 2018, annual file 90

Glavni i odgovorni urednik: Josip Šurjak, odvjetnik, Zagreb, Strossmayerov trg 7, tel:4828559, fax:4811989, jsurjak@ravlic-surjak.hr, **Urednik:** dr. sc. Tin Matić, odvjetnik, Zagreb, Vlaška 95, tel: 6170791, fax: 6170792, tin.matic@zg.t-com.hr, **Izvršna i grafička urednica:** Nataša Barac, Zagreb, Koturaška cesta 53, tel: 6165 218, fax: 6170 838, e-mail: hok-cba@hok-cba.hr, **Uredništvo:** Leo Andreis, dr.sc. Atila Čokolić, Davor Bubalo, Maša Gluhinić, Igor Hrabar, Mario Janković, Mladen Klasić, Ingrid Mohorovičić-Gjanković, Matija Potočnjak, Robert Travaš - odvjetnici, Arno Vičić, odvjetnik u m., Mato Arlović, sudac Ustavnog suda RH, mr. sc. Hrvoje Momčinović, sudac Ustavnog suda u m., Mladen Žuvela, sudac Ustavnog suda u m., mr. sc. Iris Gović Penić, sutkinja Županijskog suda u Zagrebu **Lektor:** Zvonko Šeb, **Tisak:** Kerschhoffset d.o.o., Zagreb, **Grafička priprema:** P.L. Studio, Zagreb. **Fotografije:** Grgur Žučko, Ivan Bitunjac.

Uredništvo

Zagreb, Koturaška cesta 53/II
tel: 6165 207; fax: 6170 838
e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

Prodaja oglasnog

prostora-marketing
1/1-6.800,00 kn,
1/1 (omot)-7.800,00 kn,
1/2-3.800,00 kn

Izdavač

Hrvatska odvjetnička komora, Zagreb
Koturaška cesta 53/II
tel: 6165-200; fax: 6170-686
www.hok-cba.hr

IBAN HR66 2360000-1101268409 **Godišnja pretplata za tuzemstvo** 200,00 kn, **za inozemstvo** 40 eura, **pojedinačni broj** za tuzemstvo 40,00 kn, za inozemstvo 8 eura.

Copyright © Hrvatska odvjetnička komora 2008.

Niti jedan dio ove publikacije ne smije se objaviti bez posebnog odobrenja izdavača.

Svi potpisani tekstovi odražavaju stavove i mišljenja isključivo njihovih autora, a ne Hrvatske odvjetničke komore, urednika i Uredništva Časopisa-glasila "Odvjetnik". Uredništvo zadržava pravo objave primljenih materijala u časopisu i/ili na web stranici HOK-a. Materijali objavljeni na web stranici ne honoriraju se.

br. 77/249 od 22. ožujka 1977. i Direktivom 98/5/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 1998. godine, cijelo ovo vrijeme smo uporno bili pozivani od strane EK putem Ministarstva gospodarstva RH da odvjetništvo liberaliziramo. Upravo su pregovori s Ministarstvom gospodarstva, kao nadležnim koordinatorom za provođenje Direktive o uslugama, bili dodatni problem u objašnjavanju uloge i ustavnog položaja odvjetništva u RH, jer neki ljudi iz tog Ministarstva nisu ili nisu htjeli razumjeti i uvažiti argumente koji smo im davali kao odgovor na zahtjeve EK. U tim slučajevima nismo mogli razumjeti, a niti danas ne razumijemo da neki zaposlenici tog Ministarstva nisu branili naša stajališta nego su od nas tražili bespogovorno provođenje naputaka EK u odnosu na promjene koje su navodno nužne da bi se hrvatsko odvjetništvo uskladilo s regulativom EU. Mišljenja sam da hrvatska ministarstva postoje prvenstveno da bi se štitili nacionalni interesi, a tek nakon toga ti interesi usklađivali s interesima EU jer nam ponekad iz objektivnih razloga ti interesi nisu isti. Smatram da je status hrvatskog odvjetništva kao specifičnog dijela pravosuđa RH također nacionalni interes koji naša ministarstva u suradnji s Komorom moraju zaštititi i to snagom argumenata koje im za to dajemo, naravno kad nas uopće pitaju za očitovanje. Bilo je slučajeva da se izrađuju razno razne studije i istraživanja o odvjetništvu u Hrvatskoj, a da Komora kao jedini zakonom određeni predstavnik samostalnog i neovisnog hrvatskog odvjetništva nije bila ni konzultirana pa su u tim studijama bile i svakakve neproverene netočne informacije, da ne kažem gluposti, koje su ti vrli „istraživači“ saznali od nekih drugih osoba i institucija.

Jedino ministarstvo s kojim hrvatsko odvjetništvo temeljem Ustava i Zakona o odvjetništvu ima odnos je Ministarstvo pravosuđa, koje po zakonskoj definiciji u suradnji s HOK-om prati i proučava rad odvjetništva i uvjete za njegov rad. Dakle, odvjetništvo je samoregulirajuća profesija i specifičan dio

hrvatskog pravosuđa, a Ministarstvo pravosuđa zajedno s nama prati i proučava rad odvjetništva.

Čvrsti stav Komore je cijelo vrijeme ostao da odvjetnik mora pružati kvalitetnu i stručnu uslugu strankama, personaliziranu uslugu, da mora postojati odnos odvjetnik-stranka, i da nije dobro da se odvjetnička usluga svede na internet platforme ili da pravne savjete daju roboti, koliko god se to u svijetu negdje već i događa.

Od nas se traži ne samo liberalizacija pružanja odvjetničke usluge, nego i potpuna liberalizacija pristupa odvjetničkoj profesiji, davanje licence putem internetske prijave čak i bez prilaganja prijevoda potrebne dokumentacije na hrvatski jezik. Pa recimo da prijava odnosno dokumentacija bude na finskom ili mađarskom jeziku, kako provjeriti ima li taj kandidat potrebne kvalifikacije, ispunjava li uvjete za upis u Imenik stranih odvjetnika, a da bi se to moglo provjeriti i prevesti dokumentacija na hrvatski jezik zar Komora odnosno svi hrvatski odvjetnici trebaju snositi trošak prijevoda za tog kandidata?! To je samo jedan od nonsensa s kojim smo se susretali u idejama EU o liberalizaciji tržišta odvjetničkih usluga i pristupu odvjetništvu u državama članicama.

U svakom slučaju na ovu temu odnosa s EK utrošili smo silnu energiju i stotine stranica tumačenja i obrazloženja su poslana Ministarstvu gospodarstva da prosljede EK, kao i prema Ministarstvu pravosuđa u kojem smo nalazili podršku za naše stavove, brojni sastanci su održani na tu temu, ali na sve te naše argumentirane odgovore i obrazloženja smo dobivali štire odgovore i daljnje zahtjeve, bez zadovoljavajućeg obrazloženja iz čega se moglo zaključiti kao da nisu pročitali ili razumjeli ili htjeli razumjeti naše argumente.

Nismo bili konzultirani kod donošenja Akcijskog plana za administrativno rasterećenje gospodarstva koji je donijelo Ministarstvo gospodarstva, a zbog usklađivanja s Direktivom o uslugama, iako se dio tog plana odnosi i na odvjetništvo i temelji se na ne-

točnim ili nepotpunim informacijama koje se tamo navode u obrazloženju predlaganja tih mjera.

Ostala su još neka otvorena pitanja koja će se postepeno rješavati; npr. zakonska odredba da ako 6 mjeseci bez opravdanog razloga ne obavljate odvjetništvo gubite status odvjetnika koja odredba postoji isključivo u interesu stranaka i stalnog obavljanja odvjetništva u zastupanju stranaka, a naravno da bolest, stručno usavršavanje u inozemstvu ili bilo koji drugi opravdani razlog dovodi do toga da se to pravilo ne primjenjuje, kao ni na strane odvjetnike koji su upisani u Imenik stranih odvjetnika HOK ako u svojim matičnim državama obavljaju odvjetništvo. Zatim, ukidanje minimalne cijene sata za izvansudske odvjetničke usluge pravnog savjetovanja i davanja mišljenja (koja je ionako sada potcijenjena i iznosi svega 250 kn), kao i pitanje slobodnog reklamiranja. Od nas se tražilo uvođenje potpune slobode reklamiranja. Prošle godine na Okruglom stolu na Danu hrvatskih odvjetnika pod nazivom «Svijet bez odvjetnika?!» imali smo priliku vidjeti što bi donijela potpuna sloboda reklamiranja i kako bi to izgledalo. Nismo na to pristali, ali se slažemo da je došlo neko novo vrijeme i da se tom novom vremenu treba prilagoditi. Potrebno je uvesti veću slobodu oglašavanja odvjetnika, ali uz zadržavanje obveze poštivanja profesionalnih i etičkih načela odvjetništva, a oglašavanje ne smije zavaravati stranke, mora uvijek biti istinito i ne smije štetiti ugledu profesije. Upravo danas na dnevnom redu Skupštine imamo prijedlog izmjena i dopuna Statuta i Kodeksa odvjetničke etike koji će omogućiti da Upravni odbor HOK donese novi Pravilnik o oglašavanju i web stranicama odvjetnika, a koji je nacrt teksta Pravilnika već prezentiran članovima Upravnog odbora uz zamolbu da ga rasprave u svojim zborovima do sjednice UO na kojoj će se raspravljati o usvajanju tog Pravilnika.

Sve u svemu, na kraju svojih mandata mogu reći da se argumentirana upornost isplatila i

da u konačnici, barem u ovom trenutku, možemo reći da smo očuvali status odvjetništva u Hrvatskoj koji nam po Ustavu i Zakonu o odvjetništvu i pripada.

Mišljenja sam da je prvenstveni zadatak Hrvatske odvjetničke komore u odnosu prema inozemstvu i EU zaštita interesa hrvatskih odvjetnika i hrvatskih odvjetničkih društava. Tako se ponašaju i druge europske odvjetničke komore pa odbijam prigovore na preveliku konzervativnost HOK ili navodnu neusklađenost s propisima EU iz razloga koje sam već naveo, a posebice kod stajališta HOK moramo uzimati u obzir slabu ekonomsku snagu naših građana i gospodarstva i broj odvjetnika koji nekontrolirano stalno raste iz razloga koje ću kasnije navesti u ovom izvješću.

2. MEĐUNARODNA SURADNJA

Hrvatska odvjetnička komora može biti zadovoljna statusom kojeg ima u inozemstvu. Hrvatsko odvjetništvo i naše organiziranje u Komoru i 16 Odvjetničkih zborova diljem Hrvatske cijenjeno je u inozemstvu. HOK je član svih najvećih međunarodnih odvjetničkih organizacija, poput Međunarodne unije odvjetnika (UIA) i Međunarodne organizacije odvjetničkih komora (IBA). Punopravna smo članica Vijeća odvjetničkih komora Europe (CCBE), organizacije koja broji više od milijun odvjetnika iz 32 zemlje Europe, a drugi potpredsjednik CCBE je upravo je naš bivši predsjednik kolega Ranko Pelicarić koji će 2020. postati predsjednik CCBE.

Nadamo se još boljem odnosu sa CCBE-em u budućnosti, jer smo mišljenja da je krajem 2016. CCBE podlegao političkom ili nekom drugom interesnom pritisku i neosnovano prozvao HOK kada nismo dozvolili osnivanje jednog stranog odvjetničkog društva u Hrvatskoj, odnosno nismo dozvolili da osnivači tog društva budu strani odvjetnici upisani u Imenik stranih odvjetnika HOK jer još nisu ispunili zakonom propisane uvjete i stekli status obavljati odvjetništvo pod nazivom „odvjetnik“, a osnivači odvjetničkog društva

temeljem Zakona o odvjetništvu mogu biti samo odvjetnici.

Stajalište Komore potvrdio je u ovom konkretnom slučaju i Vrhovni sud RH i odbio je priziv tih odvjetnika, a predmet se po njihovoj tužbi trenutno nalazi na Ustavnom sudu RH. Smatram da smo i po ovom pitanju uspjeli obraniti svoj stav i svoju neovisnost i samostalnost, ali naravno, vidjet ćemo što će na kraju reći Ustavni sud RH i Europski sud. Uz ovaj konkretno opisani slučaj, Vrhovni sud je i u drugom takvom slučaju također potvrdio ovakvo stajalište Komore.

Imamo dobru suradnju i s velikim brojem europskih i svjetskih odvjetničkih komora, a u sklopu te suradnje održani su brojni sastanci. U Zagrebu je održan jedan od sastanaka Upravnog odbora Međunarodne unije odvjetnika, održan je sastanak barristera Engleske i Walesa, sastanci s predstavnicima odvjetničkih komora Hong Konga, Grenobla, Kirgistana i mnogih drugih.

Posebno moram istaknuti da je u posjetu HOK-u u Zagrebu od 26. veljače do 1. ožujka 2017. bilo izaslanstvo Američke odvjetničke komore (ABA), u svom najjačem sastavu, predvođeno tadašnjom predsjednicom Lindom Klein, Sarom Sandford, predsjednicom Međunarodnog odjela ABA, kao i bivšom predsjednicom ABA-e te budućom već izabranom predsjednicom ABA-e. ABA je osnovana 1878.g. i jedna od najstarijih i najvećih odvjetničkih komora u svijetu s više od 400.000 članova. ABA i HOK su 2014. sklopile Ugovor o suradnji, koji je obnovljen dvije godine kasnije. Takve ugovore ABA, osim s HOK-om, ima još samo s nekoliko odvjetničkih komora u svijetu, pa s ponosom možemo istaknuti suradnju naših Komora koja omogućuje uspostavljanje uvjeta za suradnju, razvijanje zajedničkih projekata, mogućnost razmjene informacija i stručnog usavršavanja, a pruža i mogućnost hrvatskim odvjetnicima da se pridruže Međunarodnom odjelu ABA-e.

Da se radi o jednoj od najugledniji Komora u svijetu govori i činjenica da su predstavnici ABA-e, naravno na našu zamolbu, primili

predsjednica Republike Hrvatske, predsjednik i zamjenica predsjednika Ustavnog suda RH, ministar pravosuđa, dekanica Pravnog fakulteta u Zagrebu, zamjenica predsjednika Vrhovnog suda i predsjednik Udruge sudaca RH, te zamjenik predsjednika HGK.

Sličan seminar HOK je organizirao u Zagrebu i sa Saveznom njemačkom odvjetničkom komorom, s kojom također održavamo odlične odnose.

U izvješću glavnog tajnika možete pročitati i vidjeti na kojim sve konferencijama Komora sudjeluje, npr. Predsjedničkim odvjetničkim razgovorima u Beču, godišnjoj Konferenciji odvjetničke komore Pariza, Otvaranju pravne godine u Londonu i dr., ali moram istaknuti da se već sedam godina, radi zaštite srednjoeuropske tradicije i kontinentalnog prava, odvjetničke komore srednje i istočne Europe sastaju i održavaju godišnji sastanak na predsjedničkoj razini radi razmjenjivanja informacija i iznalaženja mogućih koraka zaštite zajedničkih interesa. Članovi te grupe su odvjetničke komore Austrije, Njemačke, Slovačke, Mađarske, Češke, Poljske, Slovenije i Hrvatske. Jedan od tih sastanaka održan je u Zagrebu, a prvih dana studenog zakazan je ovogodišnji sastanak u Berlinu.

Sa Slovenskom komorom održavamo i nje-gujemo posebne prijateljske odnose koji traju više desetljeća. Često smo u kontaktu i uzajamno si pomažemo u rješavanju brojnih spornih pitanja. Imamo odlične odnose i s odvjetničkim komorama Federacije BiH, Vojvodine, Makedonije, Crne Gore, Kosova, Albanije, Bugarske i dr.

3. SUDJELOVANJE U RADNIM TIJELIMA KOD DONOŠENJA ILI IZMJENA I DOPUNA ZAKONA

U Hrvatskoj smo do 1. srpnja 2013. dakle do stupanja u punopravno članstvo EU imali stampedo izmjena i dopuna ili novih zakona i drugih propisa radi usklađenja s pravnom stečevinom EU, ali nažalost ništa se nije promijenilo niti nakon što smo pristupili EU.

Izmjene i dopune zakona ili novi zakoni i drugi podzakonski akti donose se vrlo često.

Također smo svjedoci neusklađenosti jednog zakona s drugim, što dovodi do daljnje pravne nesigurnosti. Također postoji problem neadekvatnih ili loših prijevoda Uredbi i Direktiva EU ili odluka Suda EU ili ESLJP.

Komora cijelo vrijeme nastoji aktivno sudjelovati u zakonodavnim aktivnostima. To nam je uspijevalo samo u onoj mjeri u kojoj su nas nadležna ministarstva na vrijeme obavještavala o donošenju novih zakona ili izmjenama i dopunama postojećih zakona i pozivala naše predstavnike u radne skupine. Na žalost, gotovo je redovita pojava da se predstavnici HOK-a ne pozivaju na sudjelovanje u rad radnih tijela koja trebaju pripremiti tekst zakona, osim kad je predlagatelj Ministarstvo pravosuđa. Osim toga prijedlozi zakona Komori dostavljaju se na očitovanje s rokom od svega nekoliko dana.

Postoji i dodatni problem da kada se i očitujemo na prijedlog nekog zakona, bez obzira na osnovanost naših primjedbi, te primjedbe se uglavnom ne usvajaju. Pri tome vas uvjeravam da su naše primjedbe, kao primjedbe praktičara koji svakodnevno i neposredno sudjeluju u radu pravosuđa, usmjerene prvenstveno na zaštitu prava stranaka i na dobrobit funkcioniranja cijelog pravnog sustava.

Kao primjer navest ću **Zakon o parničnom postupku** (ZPP), čiju važnost ne treba posebno naglašavati kao jednog od najvažnijih procesnih propisa koji se odnosi na ostvarenje temeljnih ljudskih prava i sloboda građana – pristup sudu i pravično suđenje.

2013.g. bila je formirana radna grupa pri Ministarstvu pravosuđa za rad na ZPP-u koja se nije niti jednom sastala. Komora je tada dobila prijedlog izmjena tog zakona s rokom od tri dana za očitovanje, i zahvaljujući velikom naporu naših kolegica i kolega, taj rok smo poštivali i dali detaljno mišljenje s primjedbama, ali na te primjedbe nitko nije reagirao. Niti jedna primjedba nije uvažena. Nakon te 13. po redu izmjene i dopune ZPP-a, zakon se mijenjao i 2014., a sada su u izradi i 15. izmjene i dopune tog zakona.

Toliko izmjena osnovnog procesnog zakona

mora biti zabrinjavajuće, posebno ako znamo da neke izmjene zadiru u sama stranačka procesna prava koja se smanjuju isključivo u cilju bržeg rješavanja i smanjenja broja predmeta, što nikako ne smije biti jedini i najvažniji cilj reformi zakona. Jedini i najvažniji cilj mora biti brzo i efikasno ostvarenje zakonskih prava naših građana, ali ne na način da se postupak ubrzava jednostavnim smanjenjem procesnih prava stranaka.

Česti izgovor da su za odugovlačenje postupka krivi odvjetnici koji to rade zbog naplate procesnih radnji ne prihvaćamo jer su troškovi postupka odnosno podnesaka koji se priznaju odavno ograničeni našom Tarifom. S druge strane suci su i do ovih izmjena imali instrumente za ostvarenje procesne discipline stranaka, ali ih nisu primjenjivali.

Trenutno su ponovno u izradi nove izmjene i dopune ZPP-a, a najveći prijevori su oko prijedloga za ukidanje redovne revizije, te uvođenje tzv. revizije po dopuštenju.

Komora je isključivo radi zaštite interesa stranaka i njihovih procesnih prava, organizirala u svibnju 2016. prvi put, a drugi put 20. ožujka 2018. Okrugli stol pod nazivom “Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku - Hoćemo li krizu u pravosuđu rješavati uskraćivanjem prava građana?”.

Na zadnjem okruglom stolu u organizaciji Odvjetničke akademije sudjelovali su uz predstavnike HOK i eminentni pravni stručnjaci, profesor emeritus Mihajlo Dika, Eduard Kunštek s Pravnog fakulteta u Rijeci, Jasnica Garašić i Marko Bratković s Pravnog fakulteta u Zagrebu, Dragan Katić, sudac Vrhovnog suda RH, te Boris Koketi, zamjenik glavnog državnog odvjetnika.

Sudionici Okruglog stola razmijenili su mišljenja i stavove s ciljem pronalaženja najboljeg rješenja za sve sudionike parničnog postupka. Na žalost moram konstatirati da je na Okrugli stol došlo svega desetak odvjetnika, a komentar tome nije potreban.

U konačnici, Komora je i tom prilikom uspjela obraniti svoj stav i zajedno s Državnim odvjetništvom RH odgodila dono-

šenje predloženih izmjena i dopuna ZPP-a, jer je stav većine govornika upravo taj da bi redovna revizija trebala ostati barem u nekom dužem prijelaznom razdoblju dok se ne vidi kako će funkcionirati revizija po odobrenju. Svi su suglasni da je osnovna i najvažnija uloga Vrhovnog suda RH stvaranje jedinstvene sudske prakse i zauzimanje obvezujućih pravnih stajališta. Mišljenja smo da je to duže prijelazno razdoblje nužno jer nam nije dostupna sva postojeća sudska praksa drugostupanskih sudova koja je osnova za nalaženje različite prakse i utvrđenje osnove za podnošenje sada izvanredne revizije, a u budućnosti revizije po dopuštenju. S druge pak strane jasno je da se preopterećenost VSRH mora riješiti. Nadam se da će se do kraja godine naći neko rješenje i kompromis isključivo u interesu zaštite prava stranaka i stvaranja jedinstvene sudske prakse.

Nije bolja situacija niti kada se donose drugi zakoni. Konačni prijedlog **Zakona o sudskom registru** dobili smo jednog petka popodne 2013.g. s rokom za očitovanje do utorka. Angažirali smo kolege i svojim argumentiranim mišljenjem ipak uspjeli spriječiti odredbu kojom su se neke ovlasti odvjetnika željele prebaciti na javne bilježnike odnosno dati im u određenim slučajevima pravo zastupanja kao i odvjetnicima, a što smatramo neprihvatljivim.

Možemo biti zadovoljni i rezultatima tijekom 2012.g. kada se donosio **Zakon o fiskalizaciji**. Naime fiskalizacija i naših usluga se nije mogla izbjeći jer bi se prema stajalištu tadašnjeg ministra financija time navodno napravio izuzetak pa bi se predviđeni sustav urušio jer bi i drugi tražili izuzeća. Naša uvjerenja da smo mi jedini posebna služba pružanja pravne pomoći definirana Ustavom, a što nije niti jedna druga usluga nije nažalost pomoglo. Nakon što je ministar postupio u skladu sa zahtjevima odvjetničke tajne u vezi fiskalizacije i sastavnim dijelovima računa koji idu prema Ministarstvu financija, više nismo imali argumente, a ni zaštitu međunarodnih odvjetničkih organi-

zacija, UIA i IBA-e. No u tim smo pregovorima bar uspjeli ishoditi izmjene i dopune Pravilnika o PDV-u u kojem se izričito navodi da se u slučaju ugovaranja po uspjehu u sporu PDV plaća po naplati računa (čl. 36. st. 4.), dakle to možemo smatrati uspjehom. Komora je intenzivno radila i 2015. kada se mijenjao **Kazneni zakon**. Uspjeli smo preventivno da nadripisarstvo ostane kazneno djelo. Također smo uspjeli da se za napad ili prijetnju odvjetniku u obavljanju odvjetničke službe pokreće kazneni postupak po službenoj dužnosti. Nažalost smo tu kaznenopravnu zaštitu uspjeli dobiti tek nakon tragičnog ubojstva našeg kolege u Osijeku i kad smo javnosti prezentirali statistiku o svim napadima na odvjetnike, uključujući i broj ubijenih odvjetnika u obavljanju odvjetničke službe.

Za vrijeme donošenja **Zakona o područjima i sjedištima sudova** tadašnji ministar pravosuđa Orsat Miljenić pristao je na naš prijedlog i organizirao sastanak vezan za primjenu tog zakona, a kojem su nazočili i predsjednici svih Odvjetničkih zborova, kako bi direktno imali mogućnost iznijeti konkretne primjedbe i prijedloge, te naznačiti probleme s područja svojih Zborova. Tako su kolege s područja cijele Hrvatske direktno ministru pravosuđa i njegovom timu iznijeli svoje primjedbe i zapažanja.

Zanimljiv je i primjer kada se donosio **Zakon o obveznim osiguranjima u prometu**. Komora nije bila pozvana na sudjelovanje u radnoj skupini na izradi tog zakona, a nikada nije niti dobila službeni prijedlog tog nacrtu Zakona pa tako nije niti imala prigodu službeno se očitovati, ali su nam se naši kolege javili, te su se putem Komore oštro i ustrajno očitovali na sva neslužbena saznanja o sadržaju prijedloga tog Zakona, a o čemu smo i redovno informirali naše članstvo jer smo smatrali da bi usvajanjem prijedloga tog Zakona zaista ozbiljno bila dovedena u pitanje osnovna prava oštećenika, a sve radi pogodovanja nekim osiguravateljima.

Ovim primjerima Vam želim skrenuti pozornost da usprkos problemima s kojima

smo se susretali i još uvijek se susrećemo, nismo izgubili entuzijazam i da smo svojim intenzivnim i kontinuiranim radom, uvijek reagirali i zajedno s kolegama nešto i uspješli promijeniti na bolje ili bar spriječiti da bude gore. No to možemo postići samo ako mi odvjetnici sami reagiramo i obratimo se Komori, te se uz to i aktivno angažiramo u pripremi materijala koji onda Komora može poslati nadležnim ministarstvima i drugim državnim tijelima.

Ovom prilikom zahvaljujem svim kolegama koji su nesebičnim žrtvovanjem svog slobodnog vremena potpuno besplatno, a za dobrobit svih nas sudjelovali u radu svih tih radnih skupina, pripremali se za rad u radnim skupinama, uspoređivali zakonske tekstove i pisali mišljenja, iznosili nam prijedloge i konzultirali se s nama oko konačnih primjedbi Komore ili na bilo koji način i u bilo kojem segmentu pomogli da uspijemo u ostvarenju svojih ciljeva, a kao što vidite, ipak smo uspjeli neke ciljeve i ostvariti.

Kako je od strane ministarstava uvedeno i tzv. javno savjetovanje putem interneta, ovom prilikom pozivam sve kolegice i kolege da se prijave i daju svoja mišljenja direktno na e- javnom savjetovanju. Vidjeli smo da neke kolegice i kolege i odvjetnička društva to čine i to pozdravljamo.

Ovom prilikom ću pobrojati **samo neke od radnih skupina** u kojima smo aktivno sudjelovali: za izradu zakonskih propisa vezano uz države trećih zemalja i država članica europskog gospodarskog prostora, za izradu Zakona o zaštiti poslovnih tajni, za upis u zemljišnu knjigu elektroničkim putem, za izradu Zakona o žigu, za praćenje provedbe i primjene Zakona o upravnim sporovima, za izvršenje Plana djelovanja za provedbu Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda na nacionalnoj razini, za izradu nacrtu prijedloga Zakona o izvanparničnom postupku, za izradu nacrtu prijedloga ZID Zakona o zemljišnim knjigama, za izradu nacrtu prijedloga ZID Zakona o kaznenom postupku, ZID ZPP-a, Zakon o sudskim pristojbama, Zakona o vježbenicima u pra-

vosudnim tijelima i pravosudnom ispitu i drugih.

Primjedbe i mišljenja smo dali tijekom ovih godina na čitav niz zakona i nacrtu prijedloga izmjena i dopuna zakona, a njihovo bi nabranje oduzelo previše vremena.

Osim aktivnog sudjelovanja u radnim skupinama na izradi zakona, inicirali smo i pokretanje nekoliko postupaka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom, ili smo se u nekim slučajevima pridružili prijedlogu za pokretanje postupka ocjene suglasnosti zakona s Ustavom kad su sami kolege podnosili prijedloge i o tome izvještavali Komoru. Komora je aktivno sudjelovala i u provedbi raznih Akcijskih planova za provedbu nacionalnih strategija, najčešće kao sunositelj mjera koje su predviđene tim Akcijskim planovima, pa smo tako sunositelji u brojnim akcijskim planovima, od plana za strategiju suzbijanja korupcije do akcijskih planova za prava djece, podrške žrtvama i svjedocima itd.

Kao predsjednik HOK-a bio sam imenovan u Savjet za praćenje provedbe Strategije za razvoj pravosuđa, u kojem su se uz ministra pravosuđa bili i predsjednik VSRH, potpredsjednik Vlade, glavni državni odvjetnik, predsjednik Državnog sudbenog vijeća, predsjednik Državnog odvjetničkog vijeća, predsjednica Pravosudne akademije i predsjednica Javnobilježničke komore. I to imenovanje pokazuje i potvrđuje od strane Ministarstva pravosuđa da je odvjetništvo specifičan i nezaobilazan dio pravosuđa.

Komora je imala i neke svoje inicijative, pa smo 2012.g. bili suočeni s ogromnim troškovima edukacije koju Komora po zakonu mora provoditi za vježbenike, a radi polaganja pravosudnog ispita. Ti su troškovi dosegali tada skoro do 2 milijuna kuna godišnje, pa smo zatražili da nam Ministarstvo pravosuđa izda suglasnost da u svrhu stjecanja uvjeta za polaganje pravosudnih ispita u smislu odredbe čl. 19. st. 2. **Zakona o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu**, HOK u svoj program edukacije

odvjetničkih vježbenika može uključiti i sve druge kategorije pravnika koji su obvezni proći tu edukaciju, te da prema odluci UO HOK-a za to plate i naknadu. Na taj način i organiziranjem kvalitetnih predavanja smo bar djelomično smanjili velike troškove te edukacije koju Komora mora po zakonu organizirati. Ta je edukacija potpuno besplatna za sve odvjetničke vježbenike, a za sve odvjetničke vježbenike izvan Zagreba Komora snosi i troškove putovanja i smještaja za vrijeme edukacije, sve kako bi ti odvjetnički vježbenici bili jednakih prava i mogućnosti kao i oni iz Zagreba.

Trenutno je u izradi novi Zakon o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu. Između ostalog i zalaganjem našeg predstavnika bit će ukinuta obvezatna edukacija u trajanju od 150 sati, što će za Komoru biti ogromno olakšanje, a uvest će se edukacija u trajanju od 60 sati u organizaciji Pravosudne akademije, na trošak države te će time Komori ostati više sredstava za cjeloživotno obrazovanje naših članova.

Na početku prvog mandata 2012.g. jedan od gorućih problema bio je neplaćanje odnosno velika kašnjenja u plaćanju branitelja po službenoj dužnosti. Podsjetit ću da smo u suradnji s Ministarstvom pravosuđa i taj problem riješili. Prema informacijama koje imam u ovom trenutku takve obrane se redovito plaćaju, eventualno s manjim zakašnjenjima od najviše par mjeseci, što je u odnosu na tadašnje višegodišnje kašnjenje značajan napredak.

Komora je preuzela i obvezu uređivanja lista odvjetnika, pa sada ažurno vodimo liste branitelja po službenoj dužnosti, listu dežurnih odvjetnika, listu odvjetnika za mladež, listu odvjetnika opunomoćenika za djecu i maloljetnike žrtve kaznenih djela, listu savjetnika za žrtve kaznenih djela i listu odvjetnika koji zastupaju osobe s duševnim smetnjama.

Podsjećam da je praksa ESLJP u Strasbourgu zauzela stajalište da se smatra da strankama nije omogućeno pravo na obranu u slučaju kada od strane odvjetnika taj posao nije bio

obavljen stručno i profesionalno. Tu Komora i svi odvjetnici moraju biti svjesni činjenice da država u ovom segmentu može intervenirati npr. tako da se osnuje posebna služba koja će se baviti isključivo obranama po službenoj dužnosti. Upravo zbog ovog razloga Komora je preuzela dužnost utjecati na kolege odvjetnike da savjesno i stručno obavljaju preuzetu dužnost kad su se javili na neku od navedenih lista, a ne da svoju spriječenost opravdavaju jer da baš tad namjeravaju ići npr. u svoj vinograd ili u ribolov.

4. SURADNJA S PRAVOSUDNIM TIJELIMA I SURADNJA S TIJELIMA VLASTI

Već sam jednom prigodom postavio pitanje što to naša država i naši građani dobivaju od hrvatskog odvjetništva, a što hrvatsko odvjetništvo dobiva od hrvatske države i njenih tijela?

Dakle, što naša država i naši građani dobivaju od hrvatskog odvjetništva:

- zapošljavanje - jer smo jedini koji stalno zapošljavaju i upisuju nove odvjetnike i odvjetničke vježbenike. Pravosuđe i administracija primaju nove kadrove na kapaljku, isto je s upravom i zapošljavanjem pravnika u gospodarstvu ili u drugim djelatnostima;
- edukaciju – stalno isključivo o svom trošku odnosno o trošku svih nas članova HOK-a educiramo vježbenike i cjeloživotno obrazujemo odvjetnike, a edukacijama za polaganje pravosudnog ispit imaju pristup i druge osobe;
- besplatnu pravnu pomoć – HOK već desetljećima odlukom nas samih – Upravnog odbora HOK daje apsolutno besplatnu pravnu pomoć određenim kategorijama građana (socijalno ugroženima, braniteljima i žrtvama domovinskog rata, te u predmetima uzdržavanja djece). Ta pravna pomoć je značajna i u njenoj vrijednosti veća od iznosa koji država izdvaja za besplatnu pravnu pomoć i nema nikakve veze sa Zakonom o pružanju besplatne pravne pomoći temeljem kojeg odvjetnici također, za više nego simboličnu naknadu, pružaju sekundarnu pravnu pomoć,

- kvalitetno pružanje pravne pomoći, poštivanje odvjetničke etike u pružanju te pravne pomoći, brigu o odvjetništvu putem HOK, disciplinska tijela HOK koja brinu o zaštiti Kodeksa odvjetničke etike i obvezno osiguranje od odgovornosti za počinjenje neke greške u obavljanju odvjetničke službe;
- dobro organiziranu i uređenu službu - koja (kao specifičan dio pravosuđa) pruža pravnu pomoć svakome kome je to potrebno;
- besplatno sudjelovanje u radnim grupama za izradu prijedloga izmjena i dopuna zakona, dakle besplatno se naše znanje i vrijeme stavlja na raspolaganje državi za opće dobro.

Državu sve to ne košta ništa. Sve naše aktivnosti financiramo isključivo našim sredstvima koje dobivamo od svih članova Komore putem članarine. Bezbroj puta ponavljam novinarima i drugima, a često i našim kolegama, da ne primamo niti jednu lipu iz državnog proračuna, kao ni od bilo koje vladine ili nevladine, domaće ili inozemne organizacije, kao ni od bilo kojeg domaćeg ili inozemnog donatora ili sponzora. Sve to zato da budemo potpuno neovisni u obavljanju svoje službe i zastupanju interesa odvjetništva i naših stranaka jer se potpuna neovisnost može ostvarivati samo i kroz potpunu financijsku neovisnost.

S druge strane, što hrvatsko odvjetništvo dobiva od države:

- nerazumijevanje uloge i položaja odvjetništva u društvu;
- probleme kod iznošenja argumenata i stavova ne samo državnim tijelima, nego i u medijima;
- pogrešnu percepciju u javnosti o odvjetnicima i njihovoj ulozi u postupcima i općenito u pravosuđu;
- prijedloge kojima se stalno smanjuje djelokrug poslova odvjetnika;
- zakonska rješenja koja odražavaju nepovjerenje u odvjetništvo;
- nedovoljnu podršku i zastupanje naših stavova kod EK.

Iz svega navedenog čini mi se da postoji velika neuravnoteženost između onoga što da-

jemo državi i hrvatskom društvu i onog što dobivamo za uzvrat. Ne tražimo da nas se voli nego da nas se poštuje, tako je svuda u razvijenom svijetu, ne vole odvjetnike, ali ih poštuju i poštuju ono što rade jer znaju da bez odvjetnika nema stručne i neovisne zaštite prava građana.

Nekontrolirano stalno povećanje broja odvjetnika iz razloga koje sam naveo postavlja i nužnost potrebe **uvođenja odvjetničkog ispita**, posebice uzimajući u obzir da odvjetnici imaju ograničenja odnosno uvjetovanje pristupu mjestu suca prvostupanjskih i drugostupanjskih sudova polaganjem završnog državnog ispita na Pravosudnoj akademiji bez obzira na godine staža u odvjetništvu, dok u pristupu odvjetništvu ta ograničenja ne postoje. Osim toga odvjetništvo ne smije biti zadnje utočište ili zadnja mogućnost zaposlenja nego izbor i način života.

U konačnici **suradnju s Ministarstvom pravosuđa** tijekom šest proteklih godina našeg mandata nazvao bih dobrom. Otpatili smo dvojicu ministara pravosuđa, a trećeg dočekali. Održali smo više desetaka sastanaka s ministrima pravosuđa, te barem dvostruko više sastanaka s drugim djelatnicima Ministarstva pravosuđa, a uz to je bilo i raznih susreta i sastanaka izvan ministarstva. Moglo bi se reći da smo gotovo na mjesečnoj razini razgovarali s aktualnim ministrom pravosuđa, a tema za razgovore nije nedostajalo, pa smo tako godinama rješavali bitne probleme odvjetništva i pravosuđa, ali i naizgled trivijalne probleme svakodnevnog života odvjetnika kao npr. **problem dostave pismena tijekom godišnjih odmora**. Ovaj je problem nakon višegodišnjih razgovora i pokušaja uvođenja sudskih ferija ipak riješen nedavno s Hrvatskom poštom d.d. koja je temeljem dopisa i mišljenja Ministra pravosuđa koje smo ishodili, prihvatila da odvjetnici predaju na standardiziranom obrascu HP-u obavijest o vremenu korištenja godišnjih odmora u trajanju od najviše 30 dana za koje vrijeme se sudska pismena neće dostavljati odvjetniku. To se odnosi na sva sudska pismena,

ali je ostao problem pismena iz upravnog postupka gdje nažalost Ministarstvo uprave nije imalo razumijevanja za ustavno pravo svakog građana pa tako i odvjetnika na godišnji odmor i nije se htjelo prikloniti i usuglasiti s mišljenjem Ministarstva pravosuđa nego je ostalo kod svog stava da takva odgoda primanja pismena u upravnom postupku za vrijeme trajanja godišnjeg odmora nije moguća jer da odvjetnici mogu po Zakonu o odvjetništvu povezati urede pa da bi to mogli učiniti i za primanje pismena za vrijeme godišnjih odmora. Uopće ne želim komentirati takvo nerazumijevanje i nepoznavanje funkcioniranja odvjetništva i instituta povezivanja ureda. U zadnjem odbijajućem mišljenju ipak Ministarstvo uprave kaže da bi bilo moguće odbiti odnosno odgoditi primitak pismena, ali u razdoblju od 5-7 dana a da poslije toga dostava mora biti u skladu s Zakonom o upravnom postupku. Na sve to mogu samo reći da po toj logici i HOK može predložiti da svi zaposlenici ministarstava imaju pravo na godišnji odmor od najmanje 20 radnih dana, ali da samo zaposlenici Ministarstva uprave imaju pravo na godišnji odmor od 5 radnih dana, kada već i oni to za nas praktički tako uređuju kroz navedene stavove. Nikad kraja glupostima hrvatske uprave i birokracije.

Aktivno sudjelujemo u projektu „**eKomunikacija**“, u sklopu kojeg Ministarstvo pravosuđa uvodi elektroničku komunikaciju odvjetnika s trgovačkim sudovima. U sklopu projekta su organizirane radionice po zborovima kako bi se odvjetnici što bolje pripremili za predstojeću obaveznu elektroničku komunikaciju odvjetnika sa sudovima. Svjesna činjenice da će odvjetnicima za tu vrstu komunikacije biti potreban elektronički potpis, Komora je potpisala ugovor s AKD-om i osigurala **izdavanje digitalne potpisne eID kartice** koja sadrži identifikacijski i potpisni certifikat sukladno EU Uredbi 910/2014 koja će se moći koristiti za sve elektroničke servise na kojima je potrebna sigurna identifikacija elektronički potpisanih dokumenata,

tako da je izrađeni kvalificirani elektronički potpis jednakovrijedan vlastoručnom potpisu.

Svaki odvjetnik će dobiti čitač kartice i eID karticu, a Komora će platiti naknadu za korištenje te kartice za svakog odvjetnika u sljedeće tri godine.

Znamo da u svakom podnesku moramo navoditi i OIB-e stranaka, a **pitanje dostave OIB-a** na zahtjev odvjetnika se pokušava riješiti još od 2014. godine. Konačno i taj problem će biti riješen tako da odvjetnici dobiju pristup podacima Porezne uprave ili MUP-a odnosno Jedinostvenom registru osoba, kao što to imaju i javni bilježnici, a što je vezano za izdavanje sad spomenute potpisne e ID kartice gdje će biti moguće ugovoriti dodatnu uslugu koja će omogućiti pristup tim podacima, kao i podatku o prebivalištu osobe. Kao što znate i odvjetnici mogu sada izdavati **ovjerene z.k.izvadke**. Naravno ne radi se o nekoj zaradi, ali to olakšava posao odvjetnicima i ako ništa drugo ne morate pisati ili nekog slati u grunтовnice u drugim gradovima, a i ta ovlast je korisna radi pružanja kompletne usluge kod obavljanja nekog posla ili transakcije. Od prošle godine, pored prava na izdavanje verificiranih z.k. izvadaka, odvjetnici imaju **pravo podnošenja prijedloga za upis u zemljišne knjige elektroničkim putem**. Nadamo se da je to početak vraćanja povjerenja u odvjetnike od strane države.

Nastavljaju se i razgovori u Ministarstvu pravosuđa o prijedlogu da mi i javni bilježnici imamo **ekskluzivno pravo sastavljanja kupoprodajnih ugovora za nekretnine**, ali naravno tada se mora dogovoriti jednaka cijena sastava ugovora i kod javnih bilježnika i kod odvjetnika. Uvjet za naš pristanak na tu podjelu posla je i taj da i mi odvjetnici kod sastavljanja kupoprodajnih ugovora za nekretnine imamo pravo ovjere potpisa na tim ugovorima. Jedino na taj način postiže se jednakost na tržištu pa stranka može izabrati hoće li sve obaviti kod odvjetnika ili kod javnog bilježnika. Cijena bi bila ista, ali i javni bilježnici i odvjetnici bi mogli ovjeriti potpis prodavatelja na ugovoru o kupopro-

daji nekretnina. Jedino u tom slučaju možemo razgovarati o takvom prijedlogu, a u suprotnom ostajemo kod stava da jedino odvjetnici mogu sastavljati privatne isprave, a javni bilježnici samo ovjeravati potpis.

Kod ovakve ekskluzivnosti prednosti za državu bile bi: uklanjanje sive ekonomije iz grunтовница i uklanjanje raznih agencija koje hodočaste po grunтовnicama, veća pravna sigurnost stranaka i lakši posao za referente i suce u zemljišnim knjigama jer ispravu i prijedloge sastavljaju stručne osobe, u slučaju pogreške veća sigurnost za stranke jer su odvjetnici obvezno osigurani za slučaju greške i konačno plaćanje poreza na sastavljeni ugovor jer će ugovor morati biti registriran odnosno imati pečat odvjetnika. Dakle, višestruka korist za sve osim za nadripare i mešetare. Vidjet ćemo kako će se odvijati daljnji razgovori na tu temu i daljnje izmjene i dopune propisa koji to reguliraju.

Ministarstvo pravosuđa također je u sklopu strategije razvoja i reorganizacije pravosuđa predvidjelo **uvođenje ekskluzivnog zastupanja odvjetnika u trgovačkim sporovima**. No naravno o tome će se još razgovarati s Ministarstvom jer prema statističkim podacima u cca 80% slučajeva u trgovačkim sporovima ionako zastupaju odvjetnici. Više smo skloni tome da odvjetnici dobiju ekskluzivno pravo zastupanja stranaka pred svim sudovima.

Neupitno vječna tema, je svakako **Tarifa o nagradi i naknadi za rad odvjetnika**, o kojoj je isto bilo razgovora tijekom oba mandata.

Moram podsjetiti da smo samostalnost u određivanju OT dobili još za vrijeme bivše Jugoslavije, kada je Sabor SRH donio Odluku o izmjeni tadašnjeg Zakona o odvjetništvu i službi pravne pomoći, i propisao da OT donosi Upravni odbor HOK-a. Međutim, Zakonom o odvjetništvu iz 2008. godine propisano je da ministar pravosuđa daje suglasnost na našu Tarifu i da se u tom procesu treba savjetovati s Gospodarsko-socijalnim vijećem, unatoč tome što odvjetnici nemaju nikakav monopol odnosno ekskluzivnost u

pristupu sudu ili pružanju pravnih usluga.

Komora je u odnosu na taj dio **podnijela prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti Zakona o odvjetništvu** u tim odredbama no međutim do današnjeg dana nismo dobili odluku Ustavnog suda.

Međutim, usprkos navedenim problemima u međuvremenu smo postigli uspjeh kada je ministar pravosuđa dao svoju suglasnost, na promjene u **Tbr. 48** Tarife kojim je jasno definirano dospijee potraživanja odvjetničke nagrade za obavljene odvjetničke usluge - *naplata odvjetničke usluge u svim postupcima osim kaznenih i prekršajnih dospijeva okončanjem ovršnog postupka ili pravomoćnim okončanjem postupka ukoliko se ne provodi ovrha, otkazom punomoći opozivom punomoći ili raskidom ugovora o zastupanju. Naplata odvjetničke usluge u kaznenim i prekršajnim postupcima dospijeva pravomoćnim okončanjem postupka, opozivom punomoći, otkazom punomoći ili raskidom ugovora.*

Odvjetnik tijekom obavljanja odvjetničke usluge naravno ima pravo na naplatu predujma za obavljanje pojedinih radnji iz Tarife, ispostavlja račun za predujam i obračunava PDV na iznos predujma za koji izdaje račun.

Navedene izmjene Tarife otvorile su i **pitanje početka tijeka roka zastare potraživanja naše nagrade**, a koji je prema dotadašnjoj praksi tekao od svake obavljene radnje u postupku. Iako smo naišli na razumijevanje predsjednika VSRH u brojnim razgovorima i temeljem dopisa koje smo uputili na tu temu, od te 2012. do današnjeg dana nije sazvana sjednica građanskog odjela na kojoj je trebalo zauzeti stav i uskladiti praksu VSRH po pitanju početka tijeka petogodišnjeg zastarnog roka, a u međuvremenu se zbog odluke o trošku postupka ne može podnijeti revizija. Nadamo se da će sjednica građanskog odjela konačno potvrditi navedeni stav i tako uskladiti sudsku praksu jer neki sudovi još uvijek ne poštuju te odredbe Tarife, iako se i ta praksa polako ali sigurno mijenja.

O toj velikoj i bitnoj promjeni razgovaralo se i s Ministarstvom financija. Dogovoreno je da se u poreznom nadzoru uvažuje i prizna-

ju specifičnosti naše usluge i odredbe Tarife glede vremena dospijeca naše nagrade, a time i obvezu obračuna i plaćanja PDV-a. Prema mojim saznanjima danas porezna uprava prilikom eventualnog nadzora uvažava takav naš stav i odredbe Tbr. 48. Tarife, dok se svi računi do dospijeca nagrade smatraju predujmom i na njih se naravno obračunava PDV na iznos predujma.

Međutim moramo biti svjesni da nekada sami svojim ponašanjem uzrokuje problem. Tako su neki „dosjetljivi“ kolege ulagali žalbe u postupcima javne nabave, iako se njihove stranke nisu natjecale u tom postupku već bi neki d.o.o. uložio žalbu putem punomoćnika, pa su se prije plaćanja pristojbe na žalbu nagodili s naručiteljem koji su većinom bili u vlasništvu države ili jedinica lokalne samouprave kako ne bi bio poništen javni natječaj ili znatno odužen proces javne nabave jer je npr. trebalo popraviti krov na školi, te su tako u tim nagodbama o povlačenju žalbe naplatili značajne iznose novca, istina zakonito, ali potpuno neosnovano odnosno nemoralno. Rezultat takvih zastupanja od strane nekih naših kolega je da je država u sam zakon unijela odredbu da se naknada za ulaganje žalbe sada obračunava kao nagrada za radnju kad je vrijednost predmeta spora neprocjenjiva, a tada je nagrada svega 500,00 kn. Svi znamo koliko je truda, vremena i znanja ponekad potrebno uložiti u takve složene žalbe i naravno da ih od stranke možete naplatiti po Tarifi, ali su stranke oštećene jer će im u slučaju da uspiju u sporu biti priznat trošak odvjetnika za ulaganje žalbe od svega 500 kuna. Osim toga na taj način su te kolege prouzročili početak opasne i po nama nezakonite prakse da se zakonom određuje naša nagrada odnosno vrijednost predmeta spora.

Neprocjenjivu vrijednost predmeta spora imamo uvedenu i u Zakonu o izvlaštenju jer su također neki kolege naplaćivali za najjednostavnije podneske kojim nešto dostavljaju sudu odnosno upravnom tijelu maksimalni iznos po Tarifi, dakle posljedica takvih ponašanja nekolicine kolega je da se putem za-

kona počelo zadirati u Tarifu.

Komora je probala sve učiniti da to spriječi, ali nakon ovakvih ponašanja naših kolega nismo uspjeli, pa treba uvijek imati na umu da svako takvo ponašanje bilo koga od nas može prouzročiti štetu velikoj većini naših kolega koji rade korektno i profesionalno.

Sa sudovima smo surađivali redovito. Kada je dovedena u pitanje potreba opstojnosti **Ustavnog suda**, prvi i jedini od strane struke smo javnom podrškom jasno istaknuli kako smatramo da je postojanje i rad Ustavnog suda od temeljne važnosti za pravni poredak RH, vladavinu prava i funkcioniranje pravne države, dali smo punu podršku radu i opstojnosti Ustavnog suda, te apelirali na sve odgovorne, a prvenstveno na zastupnike u Hrvatskom saboru da u najkraćem roku izaberu suce Ustavnog suda kako bi on mogao dalje nesmetano raditi i obavljati svoju značajnu funkciju u hrvatskom društvu. Danas možemo utvrditi kako nikada u sazivu tog suda nije bilo više odvjetnika nego što je to danas. Nadamo se da će svojim praktičnim znanjem i iskustvom pridonijeti još kvalitetnijem radu Ustavnog suda i još boljem poznavanju specifičnosti odvjetništva.

S Vrhovnim sudom RH imamo vrlo korektan odnos. Tijekom ovih 6 godina imali smo desetak sastanaka, ali i brojnih neformalnih susreta na kojima smo razgovarali o raznim temama, a i slagali smo se kod izmjena i dopuna već spomenutog Tbr. 48. Tarife i imali smo njihovu podršku glede dospelosti potraživanja naše nagrade i početka tjeka roka zastare tog našeg potraživanja.

Razgovaralo se i o problemu neizdavanja klauzula pravomoćnosti i ovršnosti na rješenja o dosuđenom trošku, a vezano uz zastupanja u obranama po službenoj dužnosti. To je bio ozbiljan problem za odvjetnike, pa je Komora uputila i dopis s detaljnim obrazloženjem kojim se tražilo da se da uputa sudovima da se u rješenjima kao obveznik plaćanja navedu solidarni obveznici - sud i RH, jer se u suprotnom moglo dogoditi da sudovi izdaju neovršiva rješenja. Ne mogu

reći da je taj problem do kraja riješen, jer i nadalje vidimo da postoje različite izreke rješenja o dosudi nagrade i naknade troškova braniteljima, ali prema informacijama koje imam Zborovi sami na svojim područjima rješavaju te probleme.

Na sastancima se uvijek protestiralo i zbog brojnih odbacivanja revizija i nerješavanja merituma stvari. Naše razlike oko novog koncepta revizije sam već naveo u ovom izvješću.

Na svakom sastanku uporno predlažemo da Vrhovni sud dostavlja mišljenja sa svojih sjednica odnosno svoju sudsku praksu i Komori, a radi eventualnog objavljivanja na zatvorenim WEB stranicama Komore koje su dostupne samo odvjetnicima ili da kompletna sudska praksa VSRH i mišljenja svih odjela budu direktno dostupni i svim odvjetnicima, no nažalost to se još nije ostvarilo ali se nadamo tome u budućnosti jer bi to olakšalo rad i odvjetnicima i sudovima.

Bilo je naravno sastanaka i s drugim predsjednicima sudova po raznim pitanjima koja su se tijekom ovih godina pojavljivala, ali je nemoguće sve nabrojiti.

Redovno smo, po pozivu, svim institucijama davali izvješća o poduzetim aktivnostima u vezi s preporukama tijela, npr. Pučke pravobraniteljice, Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i dr..

NADRIPISARSTVO je pojava koja vjerojatno postoji od kada postoji i odvjetništvo kao regulirana služba. Komora kao profesionalna organizacija odvjetnika u RH bori se protiv nadripisarstva tako da na svaku prijavu temeljem koje Komora sazna za djelovanje nadripisara, obradi i podnese kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetništvu. Uvijek je u tim slučajevima teško dokazati da je ta pravna pomoć od neovlaštene osobe pružena za materijalnu naknadu. No i tu je napravljen iskorak u smislu postupanja Državnog odvjetništva po tim prijavama pa danas ipak postoje dvije pravomoćne presude za to kazneno djelo. To nas ohrabruje u tome da je konačno prepoznata društvena opasnost

i šteta od nadripisarstva i pružanja pravne pomoći od neovlaštenih i nestručnih osoba. Pojavili su se i razni on-line servisi, te je Komora upozorila članstvo na obvezu poštivanja Kodeksa odvjetničke etike kod pribavljanja stranaka i mogućnost pokretanja disciplinskih postupaka u slučaju suradnje s tim servisima koja bi bila suprotna našem Kodeksu. Nakon toga neki od tih on-line servisa su prestali raditi.

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Suradnja s HGK je prolazila razne faze. Kako se Pravilnikom o Sudu časti pri HGK točnije čl. 45. i 47. nije predviđala mogućnost naplate troška postupka od strane koja je izgubila spor, a s druge strane je bilo predviđena mogućnost naknade troškova i visine naknade sudaca, vještaka i dr. stručnih osoba čije je stručno znanje u postupku potrebno, Komora je te odredbe smatrala diskriminirajućim u odnosu na odvjetnike. Tražili smo izmjene i dopune Pravilnika u tom smislu od 2014. Krajem prošle godine na Skupštini HGK je izmijenjen taj Pravilnik, i danas, osim u potrošačkim sporovima zbog takve odredbe pravne stečevine EU, postoji pravo naplate troškova postupka od strane koja je izgubila spor.

U jednom trenutku su odvjetnička društva dobila uplatnice na ime **plaćanja članarine HGK-u**. Odmah smo se tome oštro usprotivili, jer smo smatrali da je to direktno zadiranje HGK u neovisnost odvjetničke profesije, te da ne postoji niti jedan argument koji bi odvjetnička društva obvezivao na plaćanje članarinu HGK-u. Po tko zna koji put smo ponovili da odvjetništvo nije gospodarska djelatnost, da je Hrvatska odvjetnička komora osnovana temeljem Zakona o odvjetništvu i da ima javne ovlasti koje se odnose na odvjetničku profesiju, time i na odvjetnička društva koja su samo jedan od organizacijskih oblika rada odvjetnika a ne klasična trgovačka društva i da odvjetnici nisu trgovci u smislu Zakona o trgovačkim društvima. Nakon obrazloženog dopisa i sastanaka, naša stajališta su uvažena i HGK

je odustao od naplaćivanja članarine odvjetničkim društvima.

Danas imamo dobru suradnju s HGK i zajednički promoviramo alternativno rješavanje sporova i arbitražu pri HGK.

Ubrzo nakon početka mog prvog mandata otvoreno je **pitanje obveznog osiguranja odvjetnika za štetu iz odvjetničke djelatnosti** pričinjeno trećima, jer odvjetnici temeljem općih uvjeta osiguranja nisu u biti osigurani od jedinog štetnog događaja koji im ozbiljno i realno prijeti, a to je propuštanje roka. Zakon o odvjetništvu nalaže odvjetnicima da se obavezno osiguraju od odgovornosti za štetu koju bi mogli počinuti trećima u obavljanju odvjetništva. Ovakvo osiguranje koje ne pokriva naš jedini ozbiljni rizik propuštanja roka, nije ništa drugo nego "obvezni harač". Uspjeli smo postići dogovor s HOK Osiguranjem d.d. da ukoliko dođe do regresnog potraživanja prema odvjetniku Komisija, u kojoj je i jedan naš predstavnik, može samo jednoglasno odlučiti o pokretanju regresnog postupka prema odvjetniku. Prošle godine je i Wiener städtische osiguranje d.d. pristao da njihova polica osiguranja pokriva i propuštanje roka. Do mene je došla informacija da je od nedavno i Croatia osiguranje uvela pokrivanje tog rizika. Nadamo se da će i druge osiguravajuće kuće slijediti te primjere jer smatramo da osiguravajuće kuće imaju daleko veći prihod od obveznog osiguranja od odvjetničke odgovornosti u odnosu na isplate šteta s te osnove.

Uz navedeno, borimo se i sa stalnim problemima koje imamo npr. s **FINA-om** koja je prometnula u tumača zakona i drugih propisa i neki „nadsud“ iako nije uopće ovlaštena tumačiti ni zakone ni druge propise, nego ih samo mora primjenjivati. Problemi se pokušavaju riješiti po zaprimljenim primjedbama kolega putem odvjetničkih zborova koji razgovaraju s pojedinim podružnicama FINA-e jer se u različitim gradovima pojavljuju različiti problemi. Koliko znam o tome ste obaviješteni od svojih Zborova.

Sudjelujemo i u radu s drugim ustanovama. Naše kolegice i kolege članovi su ispit-

nog povjerenstva za polaganje pravosudnog ispita. Suradujemo s Pravnim fakultetima u Zagrebu, Rijeci i Splitu, suosnivači smo zaklada: Zaklade Jadranko Crnić i Zaklade Zlatko Crnić u okviru koje zaklade stipendiramo jednog studenta prava koji pokazuje izvrsnost.

Udruga odvjetničkih vježbenika – Od naših mladih kolega očekujemo i nadalje dobru suradnju, jer Komora i u ovim teškim vremenima doista vodi brigu o vježbenicima i svim njihovim povlasticama koje u ranijim razdobljima vježbenici nisu imali. Tako npr. Komora u cijelosti financira pripreme za polaganje pravosudnih ispita, te troškove putovanja i smještaja vježbenika koji svoju vježbu obavljaju izvan Zagreba, na što se sada godišnje troši veliki iznos od oko 1,5 mil. kuna. Članarina vježbenicima iznosi 100 kn godišnje, međutim primjećujemo da se niti taj simboličan iznos ne plaća, pa je na udruzi odvjetničkih vježbenika da o tome vode brigu, posebice zato jer s tako prikupljenim sredstvima raspoložu samostalno za potrebe odvjetničkih vježbenika.

5. UNAPRJEĐENJE ODVJETNIŠTVA I UNUTARNJA ORGANIZACIJA KOMORE

Na početku prvog mandata zacrtali smo neke ciljeve, a jedan od važnijih je bio što bolja i direktna komunikacija s članstvom putem Zborova i e-maila svakog člana Komore. Naime, smatramo da članstvo mora znati stavove Komore kao i sve što poduzimamo u vezi pojedinih pitanja i problema odvjetništva, a time želimo privući i potaknuti veći broj naših članova da se uključe u aktivnosti Komore. Tu je izuzetno važna uloga Odvjetničkih zborova jer kroz Zborove dolazimo direktno do Vas i dajemo Vam potpunu i točnu informaciju.

Tome značajno doprinosi i novouređena web stranica koja je uvedena 2013. godine i putem koje se može redovito pratiti događanja u Komori, a postoji i tzv. zaštićeni dio kojem pristup imaju samo odvjetnici.

Na web stranici možete naći i razne obrasce.

Naravno stranicu ćemo unaprijediti, staviti nove obrasce koji pomažu odvjetnicima u svakodnevnom radu i prilagođavanju silnim administrativnim zahtjevima, koji se postavljaju pred nas u našem poslovanju, ali i za to treba vremena i tu nam je potrebna pomoć kolega. Posebno mi je zadovoljstvo vidjeti kad se na nedavni poziv Komore kolegama koji imaju iskustva sa novim zahtjevima za zaštitu osobnih podataka (GDPR) javio veći broj kolega i nesebično ponudio na raspolaganje Komori i svim kolegama svoje materijale radi provedbe poštivanja tih zakonskih odredbi. To doista ohrabruje jer ukazuje da još postoji međusobno poštivanje i solidarnost između svih nas bez obzira na to što smo međusobno nekada konkurencija. U pitanjima obavljanja i zaštite odvjetništva nužna je naša međusobna solidarnost, kolegijalnost i suradnja. Hvala kolegama koji su to prepoznali i na taj se način uključili u rad Komore.

Povezali smo se Europskom bazom podataka tzv. Find a Lawyer projektom, pa svatko u Europi može i preko te stranice pronaći podatke o našim odvjetnicima.

Uz web stranicu imamo i svoj časopis «Odvjetnik» koji izlazi šest puta godišnje, a uz izvješća o tome što se događa u Hrvatskoj odvjetničkoj komori, objavljuje i stručne članke, recenzije, rubrike hrvatski i engleski za odvjetnike i druge sadržaje. Časopis Odvjetnik primaju svi članovi HOK-a, odvjetnici i vježbenici, kao i pravni fakulteti u RH, sudovi te druge pravne institucije u zemlji. Časopis je dostupan i na internetskoj stranici Komore. Cilj nam je da se u našem časopisu objavljuje što više stručnih članaka i zdrava polemika oko pravnih pitanja pa je zbog toga uvedena i godišnja nagrada „Mario Kos“ za najbolji stručni članak objavljen u časopisu Odvjetnik, koja je nazvana tim imenom u čast tog doajena hrvatskog odvjetništva.

Već se duže vrijeme radi se na poboljšanju rada informatičkog sustava u Komori, radi obrade sve većeg broja podataka i administriranja sve većeg broja podataka u vezi i za potrebe našeg članstva. To poboljšanje

uključuje i dodatnu edukaciju naših zaposlenika kako bi mogli i znali iskoristiti sve mogućnosti sustava za što efikasnije i jednostavnije obavljanje svojih radnih zadataka. Taj proces, moram priznati ide najsporije, jer je program koji koristimo specifičan zbog zaštite odnosno sigurnosti podataka koji nam je najbitniji, a dodatnu edukaciju zaposlenika je teško provesti jer je za to potrebno dodatno vrijeme uz svakodnevne radne obveze. Kako je broj članova Komore u stalnom rastu tako je stalno raste i broj **disciplinskih prijava**. Nažalost postoje i takvi slučajevi koji teško štete našoj profesiji npr. događalo se da kolege ne isplate iznose strankama koje su primili za njih, bilo je i falsificiranja potpisa na punomoćima, raznih pritisaka na sud pa čak i vrijeđanja suda putem medija, dakle onih pojava koje ne smijemo dozvoliti i koje moramo odmah i brzo disciplinski sankcionirati. To je jako bitan segment koji mora biti efikasan i pravedan jer samo na taj način možemo štiti struku i njenu neovisnost. U suprotnom gubimo kredibilitet i ugled struke, a to je početak gubitka neovisnosti u tom segmentu naših nadležnosti. To se ne smije dogoditi, pa o tom odjelu Komore vodimo posebno računa kako bi i nadalje funkcionirao i unaprijedio svoj rad.

Ovaj naš Hrvatski odvjetnički dom otvoren je 7. svibnja 1994. i prije dvije godine je došlo vrijeme da smo morali izvršiti potrebne adaptacije. Ugrađen je novi četverocijevni sustav klimatizacijskog sustava hlađenja i grijanja jer nakon 20 godina sustav više gotovo da i nije funkcionirao. Promijenjena su vrata i prozori jer smo imali dva puta poplavu radi loših prozora u ovoj dvorani. Parket je uređen i ponovo lakiran, zamijenjen je i moderniziran sustav rasvjete i ozvučenja, priključci za pomagala kod predavanja i kabine za prevoditelje.

Prilikom svih većih investicija, uvijek vodimo računa da se nužne rezerve koje osiguravaju našu financijsku neovisnost ne diraju. Tako je bilo i u tom slučaju i financijska stabilnost Komore je neupitna.

Odvjetnička akademija postala je prepo-

znatljiva ne samo našem članstvu nego i drugim institucijama. Uz predavanja za pravosudne ispите, organizirana su brojna predavanja o aktualnim temama sa stručnim predavačima. S posebnim zadovoljstvom mogu konstatirati da se većina predavanja održavaju po svim Zborovima diljem Hrvatske. Ne moram naglašavati koliko je važno cjeloživotno obrazovanje odvjetnika u ovim vremenima.

Ponovo podsjećam da se sve aktivnosti Komore, plaće zaposlenika i obveze prema međunarodnim udruženjima financiraju isključivo i jedino od naše članarine. Kada usporedite iznos članarine koju plaćamo i samo npr. vrijednost stručnih predavanja koja su besplatna za članove Komore i činjenicu da bi takva predavanja i svoju edukaciju morali platiti raznim organizatorima predavanja koji naplaćuju kotizacije od cca 800 do 1.500 kn po predavanju dolazimo do lakog izračuna da bi već u tom segmentu iznos plaćanja cjeloživotnog obrazovanja nekom drugom organizatoru na godišnjem nivou bio višestruko veći od godišnje članarine Komori. Članarinu nismo mijenjali od 1996. godine, dakle punih 22 godine. Za sada i dok god možemo redovno obavljati sve aktivnosti Komore i imati rezerve za financijsku sigurnost koja jamči našu neovisnost, članarina se neće mijenjati.

Podsjećam da smo potpuno besplatno promijenili **odvjetničke iskaznice**, koje su svi odvjetnici preuzeli u svojim Zborovima.

Tijekom ovih šest godina donijeli smo razne pravilnike i druge akte koje nismo imali, a po zakonu ih moramo imati ili nam olakšavaju poslovanje, poput Pravilnika o načinu i uvjetima pohrane i obvezi čuvanja spisa (Upravni odbor, 17. svibnja 2014.), Pravilnika o načinu vođenja imenika, upisnika i evidencija Komore koji je upućen Odvjetničkim zborovima radi davanja prijedloga i primjedbi, Pravilnik o zaštiti i obradi arhivskog i registraturnog gradiva, Pravilnik o načinu financiranja stručnog obrazovanja odvjetničkih vježbenika, a pripremljen je i novi Pravilnik o oglašavanju i web

stranicama odvjetnika, koji sam već danas spomenuo.

Poštovane kolegice i kolege, hvala što ste strpljivo slušali ovo moje dugo izvješće u koje sam pokušao ugurati šest godina našeg rada. Puno se toga dogodilo, a i promijenilo u obavljanju odvjetništva. Uvjeravam vas da ovim izvješćem nisam obuhvatio sve probleme s kojima smo se susretali, koje smo riješili ili još uvijek rješavamo. Nadam se ipak da ste stekli dojam o obujmu naših angažmana i posla koji je Komora obavila. Nisam u ovom izvješću niti spomenuo administrativne stvari koje se na dnevnoj bazi rješavaju i koje se sastoje u izdavanju raznih potvrda, odgovora, rješenja, nisam spomenuo da je svaka sjednica Izvršnog odbora, kojih ima najmanje 12 godišnje, imala uvijek oko stotinjak točaka dnevnog reda za koje je trebalo pročitati materijale, raspraviti pa odlučiti. Neka su pitanja bila manje zahtjevna, a neka su zahtijevala veliki trud i angažman.

Nadam se da je Komora od većina članstva doživljena kao ona putem koje možemo prvenstveno zastupati interese stranaka u obrani njihovih prava, kao i interese hrvatskog odvjetništva. Pojedinačno to svaki od nas jednostavno ne bi mogao. Koliko je to uspješno ili manje uspješno često nije ovisilo samo o nama nego i o ministarstvima i drugim državnim institucijama koje gotovo u pravilu, ponekad radi čistog populizma, nisu naklonjene i čak štoviše ponekad žele naškoditi hrvatskom odvjetništvu i Komori kao predstavniku hrvatskog odvjetništva. Ono što nam daje snagu je i potpuna financijska neovisnost Komore jer nema neovisnosti bez financijske neovisnosti. Komora se financira isključivo od svojih članova i odgovara za financijsko poslovanje Skupštini HOK.

Mislim da još uvijek postoje kolege koji misle da se za funkcije u Komori dobiva materijalna naknada pa ih opet ovim putem moram razuvjeriti i ponoviti da su sve funkcije i sve što se radi za Komoru volonterske i bez materijalne naknade i da mi svi koji smo nešto

radili za Komoru za to nismo dobili materijalnu naknadu nego je naš angažman bio na štetu naših ureda od kojih živimo, kao i na štetu naših prijatelja i obitelji s kojima smo proveli manje vremena nego što bi oni i mi to htjeli. Ono što je doista jedina nemjerljiva i velika korist od mog angažmana u Komori je to da sam kroz to vrijeme upoznao veliki broj kolegica i kolega diljem Hrvatske koji su mi osim kolega postali i prijatelji i na tome sam zahvalan Vama i Komori.

Zahvaljujem svima koji su meni i članovima Izvršnog i Upravnog odbora iskazali povjerenje. Kad ste nas izabrali u jednoj stvari niste pogriješili, a to je da smo dali sve od sebe. Je li to bilo dobro ili loše prosuditi će vrijeme i kolege. Sigurno je da uvijek može bolje. Bojim se da buduće vodstvo Komore čekaju još veći izazovi radi zadržavanja i unaprjeđenja statusa odvjetništva. Uvjeren sam da će svoje funkcije obaviti jednako ili više uspješno od nas i u tome će imati podršku i pomoć svih nas.

U radu za Komoru ego svakoga od nas mora biti potisnut jer za dobrobit odvjetništva mora postojati timski rad.

Kad smo već kod tima, dozvolite mi da se poimence zahvalim kolegama bez kojih ne bi od svega ovoga navedenog u izvješću mogao ni približno napraviti, prvenstveno Mladenu Klasić i Ingrid Gjanković Mohorovičić koji su zajedno sa mnom podnijeli najveći teret, kao i članovi IO: Maroje Matana, Marin Mrklić, Josip Šurjak, Leo Andreis koji mi je kao bivši predsjednik pomogao prije, na početku i tijekom tog našeg puta, Zoran Vukić, Branko Baica, Mario Janković i svakako pok. Marijan Hanžeković. Zahvaljujem se svim članovima UO u oba mandata, a posebno predsjednicima Zborova. Moram se sjetiti da smo nažalost na tom putu izgubili još jednog člana UO: Miku Umićevića.

Hvala disciplinskom tužitelju Alenu Jakoboviću i svim članovima Disciplinskog tužiteljstva, Ljiljani Jedvaj Peterlin i Anti Župiću kao predsjednicima i svim članovima Disciplinskog suda i Višeg disciplinskog suda. Hvala Mladenu Sućeviću kao predsjedniku i

svim članovima Stručnog vijeća Odvjetničke akademije.

Hvala našoj legendarnoj tajnici Biserki Barac koja me dočekala kad sam došao u odvjetništvo 1987.g. i koju sam eto baš ja morao ispratiti u zasluženu mirovinu, ali mi je jako drago da je i Biba danas ovdje s nama. Hvala uredništvu našeg časopisa „Odvjetnik“ i uredniku Tinu Matiću, kao i predsjednicima Centra za mirenje Branimiru Tuškan i Sanji Tafra.

No, IO kao ni UO ne bi mogao funkcionirati bez svih naših dragih i vrijednih zaposlenika HOK. Zato posebno hvala Mirni, Darku, Gordani, Ireni, Nataši, Agnes, Nadi, Tildi, Ivanu Peniću i Ivanu Erdelezu, Jadranki, Mirjani, Dubravki, Željki, Dijani, Vesni, Ljiljani, Renati i svim zaposlenicima HOK, ali svakako i Kreši kao našem „dobrom duhu“ Komore, i neka se nitko ne uvrijedi ako sam propustio poimence nekog spomenuti, svima jednako i veliko hvala!

Posebno hvala mojoj supruzi Luciji i mojoj obitelji, kao i mojim prijateljima i partnerima u našem odvjetničkom društvu koji su sve ove godine trpjeli i razumjeli moja izbijanja zbog obveza u Komori.

Parafrazirati ću poznatu i pametniju osobu od mene pa ću reći: nemojte pitati što Komora može učiniti za Vas, nego što Vi možete učiniti za Komoru. Pri tome znajte, Komora svaki dan nešto radi za svakog od nas.

Također očekujem od svih kandidata da već od sutra nakon što ćemo imati novo vodstvo, jedinstvo Komore ne bude upitno, da se nitko ne osjeća pobjednikom ili poraženim.

Nemojmo zaboraviti da samo mi možemo i moramo brinuti o hrvatskom odvjetništvu, nitko drugi, samo mi odvjetnici i to svatko od nas bio on na funkciji u Komori ili ne.

Zato ovi izbori zapravo mogu predstavljati samo izbor između osoba koje bi na podjednak način trebale provoditi politiku i voditi Komoru, pri čemu bismo ostali vjerni staroj krilatici da nije bitno tko vodi nego kako.

Hvala na strpljenju i pažnji i doviđenja.

Josip Šurjak

novi predsjednik Hrvatske
odvjetničke komore

U Hrvatskoj odvjetničkoj komori održana je 7. srpnja 2018. godine Izborna skupština na kojoj je za predsjednika HOK-a na razdoblje od tri godine izabran Josip Šurjak, odvjetnik u Zagrebu.

Robert Travaš, dosadašnji predsjednik, koji se nakon dva mandata nije više kandidirao, zahvalio je svima koji su dali svoj doprinos odvjetničkoj profesiji: "Odvjetništvo je nužan i specifičan dio pravosuđa koji jamči ostvarenje prava građana i takav treba biti i odnos čitavog društva prema odvjetništvu".

Na Izornoj skupštini nazočnih 120 delegata biralo je između dva kandidata: Mladena Sučevića i Josipa Šurjaka, odvjetnika u Zagrebu. Prvi se, po abecednom redu, predstavio Mladen Sučević koji je kazao da je već dugi niz godina prisutan u radu HOK-a te dodao da je važan nastavak kontinuiteta rada Komore, te očuvanje neovisnosti profesije.

Josip Šurjak kazao je u svom predavljanju kako smatra da odvjetnički vježbenici odmah dobiju svoj odvjetnički DNK koji se ne mijenja, dodajući da je on tijekom 25 godina bavljenja odvjetništvom polako gradio svoj odvjetnički put.

"Borit ću se svim svojim bićem za zaštitu odvjetništva", rekao je te istaknuo i važnost održavanja koraka s vremenom i tehnologijom, kao i "intelektualnu poniznost", koju je vidio i kod dosadašnjeg predsjednika Roberta Travaša.

Predsjednik Izborne komisije odvjetnik Davor Bubalo izvjestio je delegate da je nakon prebrojanih glasova utvrđeno da je Josip Šurjak dobio 69 glasova, a Mladen Sučević 51 glas delegata na Izornoj skupštini, te tako proglasio novog predsjednika HOK-a.

Josip Šurjak je, povodom izbora za predsjednika svih hrvatskih odvjetnika, naglasio kako će čuvati samostalnost i neovisnost odvjetništva uz održavanje jedinstva i kontinuiteta Hrvatske odvjetničke komore. Novi predsjednik HOK-a će u razgovoru za idući broj "Odvjetnika" detaljno govoriti o svojim planovima i programu. Na Skupštini su podnesena detaljna izvješća o radu Komore. Iz izvješća glavnog tajnika razvidno je kako je u razdoblju od 4. srpnja 2015. do 11. lipnja 2018. upisano 653 osoba u Imenik odvjetnika, dok je brisano 409 odvjetnika, tako je u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisano 4767 odvjetnika, s time da su upisana 283 odvjetnička društva i 210 zajedničkih odvjetničkih ureda.

U Imenik stranih odvjetnika upisano je 11 odvjetnika iz zemalja članica EU i to 4 iz Češke, 1 iz Austrije, 1 iz Italije, 3 iz Njemačke, 1 iz Španjolske i 1 iz Slovenije. Od hrvatskih odvjetnika, šestoro je upisano u Imenike odvjetnika neke od zemalja članica EU.

Posebnu pažnju privukli su podaci iz podnesenih izvješća o besplatnoj pravnoj pomoći, jer odvjetnici već dugi niz godina itekako pokazu-

Pišu:

Irena Nakić

poslovni tajnik
HOK-a

Nataša Barac

izvršna urednica
"Odvjetnika"

ju socijalnu osjetljivost glede materijalnog statusa svojih stranaka i polaze od teze da svakome mora biti omogućeno pravo na stručnu i pravodobnu pravnu pomoć. Tako je u periodu od 4. srpnja 2015. do 11. lipnja 2018. zaprimljeno 2242 molbi za besplatnu pravnu pomoć, od toga 608 za uzdržavanje djece.

Valja naglasiti da od 1. prosinca 2006. Komora osigurava besplatnu pravnu pomoć u svim predmetima uzdržavanja u kojima pravo na uzdržavanje ostvaruju malodobne osobe bez obzira na imovinske prilike roditelja.

Komora također osigurava besplatnu pravnu pomoć azilantima i romskoj zajednici u četiri županije (Međimurskoj, Brodsko-posavskoj, Primorsko-goranskoj i Gradu Zagrebu) u ostvarivanju statusnih prava bez obzira na imovinske prilike i unatoč činjenici da je na snagu stupio Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći.

Tijekom Skupštine podnesena su i izvješća o radu Višeg disciplinskog suda, Disciplinskog tužiteljstva, te Disciplinskog suda Hrvatske odvjetničke komore, a novi mandat dobili su i predsjednica Višeg disciplinskog suda Ljiljana Jedvaj-Peterlin, predsjednik Disciplinskog suda Ante Župić te disciplinski tužitelj Alen Jakobović.

DISCIPLINSKO TUŽITELJSTVO HOK

(2015. – 2018.)

U mandatnom razdoblju 2015. – 2018., Disciplinsko tužiteljstvo Hrvatske odvjetničke komore, donijelo je meritornu odluku u 2007 disciplinskih predmeta, a struktura tih odluka je sljedeća:

odbačaj - 1494
optužnica - 441
spojeno s drugim predmetima - 52
obustava postupka - 9
ustup Disciplinskom vijeću HOK
jer se radi o lakoj povredi dužnosti
i ugleda odvjetništva - 11

DISCIPLINSKI SUD HOK

(2015. – 2018.)

Disciplinski sud Hrvatske odvjetničke komore je u mandatnom razdoblju 2015. – 2018., riješio 412 predmeta, na način, kako slijedi:

osuđujuća presuda - 275
oslobađajuća presuda - 59
odbijajuća presuda - 6
obustava postupka - 32
spajanje postupka - 40

U osuđujućim presudama, izrečene su disciplinske mjere, kako slijedi:

novčana kazna - 191
ukor - 56
gubitak prava na obavljanje odvjetništva
na određeno vrijeme - 24
trajni gubitak prava na obavljanje odvjetništva - 4

VIŠI DISCIPLINSKI SUD HOK (2015. – 2018.)

U mandatnom razdoblju 2015. – 2018., Viši disciplinski sud Hrvatske odvjetničke komore riješio je 166 predmeta.

Radno predsjedništvo (s lijeva na desno): Radivoj Mačević-Biscuoli, predsjednik OZ Istra, Nada Badurina, predsjednica Riječkog odvjetničkog zbora, predsjedavajući Mladen Klasić, predsjednik OZ Koprivničko-križevačke županije, Igor Hrabar, odvjetnik u Zagrebu, Jelena Demetrović, predsjednica OZ Brodsko-posavske županije

Članovi Izvršnog odbora Hrvatske odvjetničke komore za mandatno razdoblje od 2018. do 2021. godine

Josip Šurjak, predsjednik

Nada Badurina, dopredsjednica

Mladen Klasić, dopredsjednik

Maroje Matana, dopredsjednik

Marin Mrklić, dopredsjednik

Davor Drugović, glavni tajnik

Mario Janković, blagajnik

Robert Travaš, član, bivši predsjednik

Maša Gluhinić, članica, predsjednica OZ Zagreb

“Velika mi je čast i zadovoljstvo biti danas ovdje, jer sam i ja dio odvjetničke obitelji, kojoj ću se jednom i vratiti. HOK odlično surađuje s Ministarstvom pravosuđa RH i na tome se zahvaljujem. Ta je suradnja važna, jer vi odvjetnici živite u praksi i bolje osjećate neke stvari koje u pravosuđu treba promijeniti. Želim vam puno uspjeha u radu, nastavak kontinuiteta i da živite samostalno, neovisno i uspješno odvijetništvo”, rekao je ministar pravosuđa Republike Hrvatske Dražen Bošnjaković.

“Uloga Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti je da promovira najviše vrijednosti nacije, a tu svakako spada i vladavina prava, što uključuje ostvarenje i zaštitu prava pojedinaca i ljudskih prava i pokazuju stanje društva. Odvjetnici su na prvoj liniji tog ostvarenja a po tome se mjeri stupanj demokracije”, rekao je predsjednik HAZU-a Zvonko Kusić, te zaželio uspjeh u radu Izborne skupštine HOK-a.

Članovi Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore za mandatno razdoblje od 2018. do 2021. godine

Josip Šurjak,
predsjednik

Nada Badurina,
dopredsjednica i predsjednica Rječnog
odvjetničkog zbora

Mladen Klasić,
dopredsjednik i predsjednik OZ
Koprivničko-križevačke županije

Maroje Matana,
dopredsjednik i predsjednik Komisije za
međunarodnu suradnju HOK-a

Marin Mrklić,
dopredsjednik,
član OZ Splitsko-dalmatinske županije

Mario Janković,
blagajnik

Davor Drugović,
glavni tajnik

Robert Travaš,
član IO, neposredni bivši predsjednik,
nacionalni dopredsjednik UIA-e

Maša Gluhinić,
članica IO, predsjednica OZ Zagreb

Leo Andreis,
predstavnik HOK-a u IBA-i

Irina Jelčić,
predstavnica HOK-a
pri CCBE-u

Branko Baica,
predsjednik OZ Šibenik

Vera Vlahović,
predsjednica OZ Bjelovar

Denis Orlić,
predsjednik OZ Dubrovnik

Radivoj Mačešić Biscuoli,
predsjednik OZ Istre

Iva Zlatić,
predsjednica OZ Karlovac

Andreas Mlikota,
predsjednik OZ Osijek

Marijan Bruketa,
predsjednik OZ Požega

Sandra Panjković,
predsjednica OZ Sisak

Zdenka Monterisi,
predsjednica OZ
Splitsko-dalmatinske županije

Hinko Žerjav,
predsjednik OZ Varaždin

Stjepan Šporčić,
predsjednik OZ
Vukovarsko-srijemske županije

mr. sc. **Ive Brkić,**
predsjednik OZ Zadarske županije

Jelena Demetrović,
predsjednica OZ Brodsko-posavske županije

Biserka Radolović,
članica OZ Istre

Jadran Franceschi,
član OZ Splitsko-dalmatinske županije

Želimir Brozović,
član Riječkog OZ

Darko Milić,
član Riječkog OZ

Emir Bahtijarević,
član OZ Zagreb

Igor Hrabar,
član OZ Zagreb

Davor Bubalo,
član OZ Zagreb

Adrijan Čada,
član OZ Zagreb

Dubravko Mar,
član OZ Zagreb

Josip Madirazza,
član OZ Zagreb

Mladen Sučević,
član OZ Zagreb

dr.sc. **Tin Matić,**
član OZ Zagreb

Jasna Novak,
članica OZ Zagreb

Berislav Živković,
član OZ Zagreb

Bruno Pelicarić,
odvj. vježb. – predsjednik UOV

“Sveučilište u Zagrebu je prva brana demokracije slobode i treba odgajati ljude o tome kako društva može napredovati. I ja potičem iz odvjetničke obitelji i znam da je veći utjecaj odvjetništva u javnosti važan”, istaknuo je u svom pozdravnom govoru rektor Sveučilišta u Zagrebu Damir Boras.

“U Hrvatskoj odvjetničkoj komori se osjećam kao da se vraćam kući, a HOK pozdravljam kao partnera s kojim dobro surađujemo. Siguran sam da će se ta suradnja nastaviti i u budućnosti”, kazao je dekan Pravnog fakulteta u Zagrebu Igor Gliha, koji je također zahvalio i svim odvjetnicima koji primaju studente pravnih fakulteta na hospitacije.

Predsjednici odvjetničkih zborova u Republici Hrvatskoj:

- OZ Bjelovar
Vera Vlahović
- OZ Brodsko-posavske županije
Jelena Demetrović
- OZ Dubrovnik
Denis Orlić
- OZ Istre
Radivoj Mačešić-Biscuoli
- OZ Karlovac
Iva Zlatić
- OZ Koprivničko-križevačke županije
Mladen Klasić
- OZ Osijek
Andreas Mlikota
- OZ Požeга
Marijan Bruketa

- OZ Sisak
Sandra Panjković
- OZ Splitsko-dalmatinske županije
Zdenka Monterisi
- OZ Šibenik
Branko Baica
- OZ Varaždin
Hinko Žerjav
- OZ Vukovarsko-srijemske županije
Stjepan Šporčić
- OZ Zadarske županije
Ive Brkić
- OZ Zagreb
Maša Gluhinić
- Riječki OZ
Nada Badurina

“Slovenska odvjetnička komora i Hrvatska odvjetnička komora surađuju već godinama i ta će se suradnja sigurno nastaviti. U ime Slovenske odvjetničke komore želim vam uspješan rad i pružam ruku prijateljstva za daljnju suradnju”, rekao je predsjednik Odvjetničke komore Slovenije Roman Završek.

“Odvjetnici i javni bilježnici u Republici Hrvatskoj već 20 godina zajedno surađuju s ciljem vladavine prava a ta će se suradnja i nastaviti”; kazala je u ime Javnobilježničke komore javna bilježnica iz Zlatara Đurđica Pozaić.

“Vijeće odvjetničkih komora Europe (CCBE) broji 45 članica, odvjetničkih komora iz Europe i predstavlja glas europskih odvjetnika. CCBE se raduje nastavku suradnje s Hrvatskom odvjetničkom komorom”, poručio je drugi dopredsjednik CCBE-a i bivši predsjednik HOK-a Ranko Pelicarić.

Konvencija UN-a o korištenju elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima – primjena

Sažetak

U radu se daje prikaz Konvencije UN-a o korištenju elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima. Daje se prikaz njezinog nastanka te objekt njezine regulacije odnosno unifikacije međunarodnog prava elektroničke trgovine. Prikazuje se njezina primjena u odnosu na druge međunarodne konvencije, a posebno u odnosu na Konvenciju UN-a o međunarodnoj prodaji robe te u odnosu na druge UNCITRAL-ove konvencije. Prikazane su mogućnosti isključenja primjene ove Konvencije kao i deklaracije koje države mogu dati prilikom njezinog prihvaćanja kao dva načina ograničenja njezine primjene. Završno se daje prijevod integralnog teksta Konvencije na hrvatski jezik.

Ključne riječi:

Konvencija UN-a o korištenju elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima, područje primjene, isključenje primjene, deklaracije (izjave) o primjeni

dr. sc. Tin Matić

odvjetnik
u Zagrebu

1. Nastanak Konvencije UN-a o korištenju elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima

Dana 23. studenoga 2005. Opća Skupština UN-a¹ usvojila je Konvenciju UN-a o korištenju elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima („Konvencija“).² Konven-

cija je najrecentniji pravni instrument koji je UN-ova Komisija za međunarodno trgovačko pravo izradila u području elektroničke trgovine.

U području elektroničke trgovine, UNCITRAL je ranije razvio UNCITRAL-ov Model zakon o elektroničkoj trgovini u 1996.³ i

- 1 Resolution Adopted by the General Assembly [on the report of the Sixth Committee (A/60/515)] 60/21. United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts, Official Records of the General Assembly, 60th Session, A/RES/60/21, dostupna na <http://www.uncitral.org/uncitral/en/commission/resolutions.html>, (18. travnja 2016.)
- 2 UN Convention on Electronic Communications in International Contracts, (Konvencija Ujedinjenih naroda o uporabi elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima) objavljena u publikaciji br. E.07.V.2 – Ujedinjeni narodi, New York, 2007. dostupna i na http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2005Convention.html, (10. siječnja 2016.).

www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2005Convention.html, (10. siječnja 2016.). Kasnije se za imenovanje te konvencije koristi skraćena UN CEC, a njezin tekst se prenosi iz ovog izvora, a nalazi se i na kraju ovog rad u izvorniku na engleskom jeziku i autorovom prijevodu na hrvatski jezik. Zbog toga se za svako pozivanje na članke Konvencije upućuje na njezin integralni tekst.

- 3 Objavljen u publikaciji UNICTRAL-ov Model zakon o elektroničkoj trgovini s vodičem za donošenje (1996.), engleski naziv: UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment 1996 with addic-

UNCITRAL-ov Model zakon o elektroničkom potpisu u 2001.⁴ Model zakon o elektroničkoj trgovini postigao je široku primjenu u mnogim zemljama u svijetu, uključujući SAD, Kanadu, Australiju i Singapur.⁵ Međutim, različite su zemlje na različit način provele Model zakon o elektroničkoj trgovini, što je dovelo do znatnih varijacija u zakonodavstvu o elektroničkoj trgovini, čak i među onim zemljama koje su usvojile Model zakon o elektroničkoj trgovini. U 2000. godini Europska unija objavila je Direktivu 2000/31/EZ o pojedinim pravnim aspektima usluga informacijskog društva, posebice elektroničkoj trgovini na unutarnjem tržištu („Direktiva EU-a o elektroničkoj trgovini“⁶) koja se u opsegu i sadržaju znatno razlikuje od UNCITRAL-ova Model zakona o elektroničkoj trgovini. Zbog toga se među nacionalnim zakonodavstvima u području elektroničke trgovine diljem svijeta pojavio problem nepostojanja usuglašenosti i uniformiranosti. Navedena neusuglašenost i neuniformiranost doživljavali su se kao prepreka za međunarodnu trgovinu elektroničkim putem.⁷

tional article 5bis as adopted in 1998., UN Publication Sales broj E.99.V.4, Ujedinjeni narodi, New York, 1999., dostupno i na www.un.org/uncitral/english/texts/electcom/ml-ec.htm, (30. rujna 2014.)

- 4 UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment, UN, New York 2002., UN Publication Sales No E.02.V.8. str. 2.-3., dostupno i na <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/ml-electsig-e.pdf>, (20. kolovoza 2015.)
- 5 Prema: Chong Kah Wei i Joyce Chao Suling; United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – a New Global Standard, Singapore Academy of Law Journal, Singapur, 2006., str. 116.-202. Singapur je bio prva zemlja koja je implementirala UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce 1998. godine – str. 117.
- 6 Direktiva 2003/31/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 1999. o nekim pravnim aspektima usluga informacijskog društva, posebno elektroničkoj trgovini na unutrašnjem tržištu, Službeni list Europske zajednice L 178, 17/07/2000 p. 0001 – 0016, iz 2000. godine., Direktiva o elektroničkoj trgovini.
- 7 Povijest te detaljnu faktografiju nastanka Konvencije vidjeti vrlo detaljno kod Faria, Jose Angelo Estrela, Drafting and Negotiating History of the Electronic Communications Convention, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str.

Godine 2001. UNCITRAL je zadužio svoju radnu skupinu IV. za elektroničku trgovinu („Radna skupina“) da pripremi međunarodni instrument radi rješavanja problema vezanih uz sklapanje ugovora elektroničkim putem. Radna je skupina također zadužena da razmotri moguće načine uklanjanja pravnih prepreka elektroničkoj trgovini koje su prisutne u postojećim međunarodnim instrumentima vezanih uz međunarodnu trgovinu. Razmatranjem navedenog radna je skupina započela na 39. sjednici u ožujku 2002., a konačno je izvršila zadaću na izradi Konvencije o korištenju elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima na 44. sjednici u listopadu 2004. Tijekom 38. godišnje plenarne sjednice UNCITRAL-a održane u Beču, Austrija, od 4. do 15. srpnja 2005., UNCITRAL je usvojio konačni tekst novog nacrtu Konvencije o korištenju elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima i preporučio je da se ona usvoji na Općoj skupštini UN-a.⁸

Konvencija je usvojena na Općoj skupštini UN-a 23. studenog 2005., a dostupna je bila svim zemljama na potpis u sjedištu UN-a u New Yorku od 16. siječnja 2006. do 16. siječnja 2008.⁹ Konvencija podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju zemalja potpisnica, a mogu joj pristupiti i zemlje koje nisu zemlje potpisnice. Sukladno čl. 23. Konvencije, Konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka od šest mjeseci od datuma deponiranja trećeg instrumenta ratifikacije, prihvata, odobrenja ili pristupa. Konvencija

17.-42.

- 8 United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts with explanatory note by the UNCITRAL secretariat, United Nations, New York, 2007., publication no. E.07.V.2, str. 13. i str. 24., dostupno i na http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/06-57452_Ebook.pdf, (10. ožujka 2015.)
- 9 Prema United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts with explanatory note by the UNCITRAL secretariat, United Nations, New York, 2007., publication no. E.07.V.2, str. 13., dostupno i na http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/06-57452_Ebook.pdf, (10. ožujka 2015.).

je stupila na snagu 1. ožujka 2013. nakon što su je prihvatili Honduras, Dominikanska Republika i Singapur. Srednjoafrička Republika i Senegal bile su prve dvije države koje su potpisale tu konvenciju 27. veljače 2006. i 7. travnja 2006. Konvenciju je nakon otvorenosti za potpis 23. studenoga 2005. u New Yorku potpisalo 18 država¹⁰, tri su je ratificirale, dvije su joj pristupile i jedna prihvatila, tako da se sada ugovornim stranama smatra šest država i to Dominikanska Republika, Honduras, Republika Kongo, Ruska Federacija¹¹,

10 Srednjoafrička Republika, Kina, Kolumbija, Kongo, Dominikanska Republika, Honduras, Iran, Madagaskar, Crna Gora, Panama, Paragvaj, Filipini, Republika Koreja, Ruska Federacija, Saudijska Arabija, Senegal, Sierra Leone, Singapur, Šri Lanka; prema Status United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts (New York, 2005), prema UNCITRAL-u Status United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts (New York, 2005), dostupno na http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2005Convention_status.html, (15. ožujka 2015.)

11 Prilikom prihvaćanja Konvencije Rusija i Singapur dali su posebne izjave u skladu s čl. 19. Konvencije (prema Status United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts (New York, 2005.), dostupno na http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2005Convention_status.html, 15. ožujka 2015.):

Russian Federation

Declarations:

a) *In accordance with article 19, paragraph 1, of the Convention, the Russian Federation will apply the Convention when the parties to the international contract have agreed that it applies;*

b) *In accordance with article 19, paragraph 2, of the Convention, the Russian Federation will not apply the Convention to transactions for which a notarized form or State registration is required under Russian law or to transactions for the sale of goods whose transfer across the Customs Union border is either prohibited or restricted;*
c) *The Russian Federation understands the international contracts covered by the Convention to mean civil law contracts involving foreign citizens or legal entities, or a foreign element.*

Singapore

Declaration:

„The Convention shall not apply to electronic communications relating to any contract for the sale or other disposition of immovable property, or any interest in such property.

The Convention shall also not apply in respect of (i) the creation or execution of a will; or (ii) the creation, performance or enforcement of an indenture, declaration of trust or power of attorney, that may be contracted for in any contract governed by the Convention.“

Singapur i Crna Gora.¹² Sačinjena je u šest jezika i to na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom.

2. Područje primjene (unifikacije)

Konvencije

2.1. Regulacija Konvencije – primjena *ratione materiae*

Područje primjene Konvencije¹³ regulira članak 1., te čl. 19. i 20¹⁴. U skladu s člankom 1. st. 1. Konvencije, Konvencija se primjenjuje na korištenje elektroničke komunikacije pri sklapanju ili izvršenju ugovora među stranama s mjestom poslovanja u različitim državama.

Dakle, uvjeti za primjenu Konvencije su kumulativno sljedeći:

1. Međunarodna relacija – strane moraju imati mjesto poslovanja u različitim državama
2. Pravni odnos mora uključivati elektroničku komunikaciju
3. Elektronička komunikacija mora biti povezana s potencijalnim sklapanjem ugovora između ugovornih strana.¹⁵

Elektronička komunikacija definirana je u čl. 4. Konvencije. Riječ „sklapanje“ treba tumačiti u širem smislu, dakle ne samo u odnosu na ponudu i prihvata, već i na obuhvaćanje pregovora i ponuda, čak i gdje takva elektronička komunikacija ne završi sklapanjem

12 Prema Status United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts (New York, 2005), dostupno na http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2005Convention_status.html, (15. ožujka 2015.).

13 Za Konvenciju se koristi u radu skraćenica UN CEC. Naime, UN zato jer se radi o UN-ovoj konvenciji. CEC je skraćenica engleskog skraćenog naziva Konvencije – *Convention on Electronic Communication* – Konvencija o elektroničkoj komunikaciji. Moguće bi bilo koristiti i hrvatsku skraćenicu stvorenu po istom principu – UN KEK. U engleskoj pravnoj literaturi često se koristi skraćenica ECC – *Electronic Communications Convention*.

14 tekst članaka Konvencije vidjeti na kraju rad

15 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, *The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts - An In-Depth Guide and Sourcebook*, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 46.

ugovora.¹⁶ Riječ, odnosno termin „ugovor“ koristi se u najširem shvaćanju¹⁷ te uključuje i arbitražne ugovore i druge pravno obvezujuće sporazume odnosno pravne akte koji nastaju suglasnošću volja dviju ili više strana bez obzira nazivaju li se uobičajeno ugovorima.¹⁸ Formulacijom ovog članka pokrivena je sva i svaka elektronička komunikacija koja je dio pregovora, koja je vodila početku pregovora, odnosno koja je nastala prije nastanka ugovora.¹⁹

Konvencija se ne primjenjuje samostalno, već samo kao dio prava zemlje ugovornice kada se ono primjenjuje kao mjerodavno pravo za pravni posao između ugovornih strana.²⁰ Konvencija se primjenjuje 1. ako je pravo zemlje-ugovorne strane Konvencije mjerodavno pravo koje su ugovorne strane same oda-

brale za reguliranje svojih transakcija ili 2. ako strane nisu izabrale mjerodavno pravo, Konvencija će se primjenjivati, ako je pravo jedne zemlje ugovornice Konvencije određeno da bude mjerodavno pravo u skladu s pravilima međunarodnog privatnog prava država, a Konvencija je sastavni dio tog prava.²¹ Članak 1. st. 1. Konvencije propisuje kao uvjet za njezinu primjenu da strane moraju biti locirane u različitim zemljama,²² ali ne nalaže da obje te zemlje moraju biti zemlje ugovornice odnosno da Konvencija mora biti dio njihovih pravnih sustava. Zbog toga, Konvencija utvrđuje najširi mogući opseg svoje primjene kao polaznu osnovu, a pritom omogućuje zemlje-ugovorne strane da daju deklaracije u skladu s čl. 19. st.1. Konvencije, sužavajući ovako široki opseg primjene.²³ Naime, članak 19. st. 1. Konvencije propisuje da zemlje-ugovorne strane smiju izjaviti da će primjenjivati Konvenciju samo kada zemlje navedene u čl. 1. st. 1. budu zemlje-ugovorne strane ili samo kada se ugovorne strane u određenoj transakciji dogovore da se ona primjenjuje, a što znači ako su ugovorne strane suglasne da će je primijeniti. Dakle, u čl. 19. st. 1. toč. 2. ostavljena je varijanta *opting in* u korist primjene ove Konvencije njezinim državama članicama. Naime, državama se omogućuje prihvaćanje Konvencije uz uvjet da ugovorne strane budu (izričito) suglasne da će se ona primijeniti na taj ugovorni od-

16 Report of the Working Group on Electronic Commerce on the work of its 44th session (Vienna, 11-22 October 2004) (A/CN.9/571), paragraf 15. str 6. – dostupno na Report of the Working Group on Electronic Commerce on the work of its forty-fourth session (Vienna, 11-22 October 2004) UN – UNCTRAL – <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V04/589/92/PDF/V0458992.pdf?OpenElement>. (5. svibnja 2018.)

17 The word contract should be understood broadly so as to cover any form of legally binding agreement between two parties that is not explicitly or implicitly excluded from the Convention, whether or not the word „contract“ is used by the law or the parties to refer to the agreement in question. - Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 67.

18 Prema United Nations Conventions on the Use of Electronic Communications in International Contracts with Explanatory note by the UNCITRAL secretariat on the United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts, UN, New York, 2007. UNCITRAL - UN Publication sales no. E.07.V.2, (dalje kao izvor skraćeno naznačeno kao UN CEC), str. 14.

19 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 67.

20 The Convention applies when the law governing a transaction is the law of the Contracting state. - Boss, H. Amelia I Sphere of Application, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts - An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., 47.

21 Prema UN CEC, Ibid, str. 14.

22 Lokacija ugovornih strana određuje se prema čl. 4. (h) koji članak definira mjesto poslovanja i čl 6. Konvencije – Location of the parties, koji definira posebana idodatna pravila za određivanje mjesta poslovanja strane. – Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts - An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 58.

23 This leads to the potential application of the Convention when only one party is located in a Contracting State as well as when neither party is located in a Contracting Party. – Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 61.

nos. To bi značilo zapravo *in fine* da se Konvencija primjenjuje samo ako bi ugovorne strane to nedvojbeno prešutno ili izričito prihvatile, odnosno kada su se strane suglasile da će je primijeniti. Takav princip sigurno ne djeluje promovirajuće na korištenje Konvencije i njezinu primjenu u praksi, no na taj se način htjelo omogućiti prihvaćenje Konvencije i onim državama koje možda imaju veće rezerve prema njezinu sadržaju ili regulaciji, pa tako, zapravo, njezinu primjenu ostavljaju na volju samim ugovornim stranama. Taj je princip suprotan načelnom stavu Konvencije da se primjenjuje uvijek, ali da se strankama ugovora u skladu s čl. 3. Konvencije omogućuje *opting out* od primjene Konvencije.²⁴

Kako je opisano, UN CEC načelno se primjenjuje široko, ali ne nužno samo izravno. UN CEC primjenjuje se izravno u slučaju korištenja elektroničke komunikacije pri sklapanju ili izvršenju ugovora, kada ugovorne strane imaju svoja mjesta poslovanja u različitim državama, ali koje su obje članice Konvencije. Takvo pravilo nije izričito navedeno u Konvenciji, ali proizlazi *a contrario* iz doktri-

narne definicije direktne primjene.²⁵ Država ugovornica je svaka država koja je prihvatila ili ratificirala Konvenciju.

UN CEC se, dakle, primjenjuje i neizravno i to ako pravila međunarodnog privatnog prava upućuju na primjenu prava jedne države ugovornice. Neizravnom primjenom smatra se ona kad strane nemaju sjedišta u različitim državama ugovornicama, ako pravila međunarodnog privatnog prava upućuju na primjenu prava jedne države ugovornice.²⁶

Članak 20. Konvencije proširuje opseg primjene Konvencije na način da ona bude primjenjiva na elektroničku komunikaciju kojom se koristi kod sklapanja ili izvršenja ugovora na koji se primjenjuju drugi pravni izvori, koji su nabrojani u tom članku. Tom metodom Konvencija otklanja prepreke u području elektroničke trgovine obavljene u skladu s tim drugim pravnim instrumentima, a bez potrebe da se svaki taj drugi međunarodni instrument izmijeni i dopuni.²⁷

Na taj način članak 20. UN CEC pokušava dati pravnu infrastrukturu i zajedničko rješenje za primjenu u njemu navedenih konvencija kada se u području njihove regulacije koristi elektronička komunikacija. Odredbe te Konvencije primjenjuju se na korištenje elektroničke komunikacije u vezi s izradom ili provedbom ugovora na koji se primjenjuje bilo koja od niže navedenih međunarodnih konvencija, kojima država ugovornica ove

24 The Working Group considered two alternative draft provisions for the extension of the scope of application of the Convention to cover the subject matter of other international instruments. Variant A was referred to as the „opt-in“ variant, by which Contracting States were given the ability to make declarations to incrementally extend the scope of application of the Convention to cover other international instruments. Variant B was referred to as the „opt-out“ variant, by which the Convention automatically extends the scope of application of the Convention to cover all other international instruments which the Contracting States may be party to, but the Contracting States are given the power to „opt out“ of this provision, which would result in the States parties falling back to their ability to incrementally extend the scope of application of the Convention (a Variant A outcome). The final formulation of Art 20(2) adopts the formulation contained in Variant B. The Working Group recognized that the ultimate end result under both the „opt-in“ and „opt-out“ approaches would be the same. – Vidi Report of the Working Group on Electronic Commerce on the work of its 44th session – Beč, 11.-22. listopada 2004. paragrafi 23.-27. i 51. dostupno na Report of the Working Group on Electronic Commerce on the work of its forty-fourth session (Vienna, 11-22 October 2004) UN - UNCTRAL – str. 7. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V04/589/92/PDF/V0458992.pdf?OpenElement>. (5. svibnja 2018.)

25 Tako se smatra direktnom primjenom primjena Bečke konvencije na temelju njezinog čl. 1. st.1. toč. a) (Ova Konvencija primjenjuje se na ugovore o prodaji robe sklopljene između strana koje imaju svoja sjedišta na teritorijima različitih država kad su te države države-ugovornice.) – prema Perović, Jelena: Potreba unifikacije i harmonizacije ugovornog prava, izvod iz knjige „Bitna povreda ugovora – međunarodna prodaja robe“, Beograd 2004., str. 15 i dalje., str. 5. (20).

26 Prema Perović, Jelena, Ibid, str. 5. (20).

27 Vidi tako Report of the Working Group on Electronic Commerce on the Work of its 44th session – Beč, 11.-22. listopada 2004. – paragraf 49 – dostupno na Report of the Working Group on Electronic Commerce on the work of its forty-fourth session (Vienna, 11-22 October 2004) UN - UNCTRAL – <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V04/589/92/PDF/V0458992.pdf?OpenElement>. (5. svibnja 2018.)

Konvencije jest ili može postati državom ugovornicom.

Članak 20. st. 1. proširuje tako primjenu Konvencije na elektroničke komunikacije pri sklapanju ili izvršenju ugovora koji spadaju u opseg reguliranja ovih UNCITRAL-ovih konvencija:

- Konvencija o priznanju i izvršenju inozemnih arbitražnih odluka (New York, 10. lipnja 1958.)
- Konvencija o zastari tražbina u području međunarodne prodaje robe (New York, 14. lipnja 1974.) te pripadajući Protokol (Beč, 11. travnja 1980.)
- Konvencija UN-a o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe (Beč, 11. travnja 1980.)
- Konvencija UN-a o odgovornosti poduzetnika prijevoznih terminala u međunarodnoj trgovini (Beč, 19. siječnja 1991.)
- Konvencija UN-a o neovisnim garancijama i *Stand-by* akreditivima (New York, 11. prosinca 1995.)
- Konvencija UN-a o prijenosu potraživanja u međunarodnoj trgovini (New York, 12. prosinca 2001.)

Na taj način htjelo se ponajprije ponuditi i osigurati materijalnoppravna pravila koja će omogućiti navedenim konvencijama da se mogu potpuno operativno primjenjivati i u elektroničkom okružju. Podredno tom cilju, u svakom slučaju nastojalo se osigurati barem pravila tumačenja termina elektroničkog poslovanja, koja mogu nastati njihovim korištenjem pri sklapanju ili izvršenju ugovora koje reguliraju navedene konvencije. Međutim, svakako treba voditi računa o tome da se na taj način ipak formalno ne nadopunjuju navedene konvencije u njihovom sadržaju, ali isto tako da se niti ne daje autentično tumačenje za njihovu primjenu u elektroničkom okružju.²⁸ Iako se ne može prigovoriti točnosti takvog zaključivanja redaktora Konvencije, ipak se mora zaključiti da se na taj način stvarno pokušavaju osigurati pravila za elektroničku komunikaciju u

²⁸ Tako UN CEC, Ibid, str. 91.

svim područjima koja reguliraju navedene konvencije, a da nije napravljen izravan formalni zahvat u njihov tekst.

Članak 20. st. 2. Konvencije nadalje proširuje primjenu Konvencije na ugovore koji spadaju u opseg bilo kojeg drugog međunarodnog pravnog instrumenta kojem zemlja ugovornica jest ili može postati ugovornom stranom, osim ako zemlja ugovornica izjavom ne odluči „odustati“ od primjene članka 20. st. 2. Dakle, odredbe ove Konvencije primjenjuju se na elektroničku komunikaciju u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuje neka druga međunarodna konvencija, dogovor ili sporazum, koji nije izrijeком spomenut u prethodnom popisu i koji država ugovornica ove Konvencije već jest ili može postati državom ugovornicom, osim u slučaju davanja izjave u skladu s člankom 21. da je ovaj stavak ne obvezuje. Na taj se način, zapravo, iz istih razloga kao u odnosu na st. 1. ovog članka praktički na najširi mogući način proširuje primjena Konvencije. Odredbe članka 20. stavaka 2., 3. i 4. osmišljene su tako da državama ugovornicama daju veliku fleksibilnost u odabiru na koje će se druge međunarodne pravne instrumente, kojima je država članica ili to namjerava postati, primjenjivati Konvencija i kada će se takvo proširenje primjene te Konvencije dogoditi.²⁹

Kako bi iskoristila tu mogućnost „isključenja“ primjene UN CEC, čl. 20. st. 2., svaka potencijalna zemlja ugovornica bi trebala temeljito pregledati sve međunarodne instrumente u kojima je ugovorna strana, kako bi bila sigurna da ne postoje nikakve poteškoće za primjenu Konvencije na te međunarodne konvencije i ugovore, a prije usvajanja Konvencije.

Države koje su spremnije prihvatiti ograničeni opseg primjene Konvencije u pogledu

²⁹ Tako i Chong Kah Wei i Joyce Chao Suling: United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – a New Global Standard, Singapore Academy of Law Journal, Singapur, str. 116.-202., str. 122.

njezine primjene na druge međunarodne instrumente u kojima je pojedina zemlja ugovorna strana ili će to postati, mogu odlučiti izjavom (deklaracijom) isključiti obvezanost člankom 20. st. 2. Konvencije. Dakle, korištenjem čl. 20. st. 2. država može generalnom negativnom izjavom eliminirati primjenu Konvencije na sve elektroničke komunikacije u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuje neka druga međunarodna konvencija, dogovor ili sporazum koji nije izrijekom naveden u čl. 20. st. 1. i kojeg država članica već jest ili može postati državnim ugovornicom, inače bi se ona zapravo primjenjivala na pravne odnose koje reguliraju bilo koji međunarodni instrumenti, kojim je država UN CEC članica ili to može postati, a to bi praktično bile sve međunarodne konvencije ili sporazumi osim onih koji imaju i javnopravni – politički karakter. Međutim, Konvencija u čl. 20. st. 3. omogućuje državi koja je dala izjavu iz čl. 20. st. 2. da odmah ili postupno nakon davanja te izjave ipak proširi opseg primjene Konvencije kako bi omogućila primjenu UN CEC na neke druge međunarodne konvencije – instrumente kojima je članica ili će to postati, a koje odredi prema vlastitom shvaćanju i interesima. U ovom slučaju riječ je o pozitivnoj enumeraciji tih međunarodnih konvencija.

Čak ako se zemlja ugovornica nije odlučila primijeniti pristup „odustanka“ iz čl. 20. st. 2. dajući izjavu o neobvezivanju iz čl. 20. st. 2. UN CEC, ipak i dalje ima mogućnost u skladu s čl. 20. st. 4. ograničeno isključiti primjenu UN CEC na one ugovore koji spadaju u područje regulacije nekog određenog međunarodnog pravnog instrumenta (konvencija, ugovor, sporazum). Za razliku od čl. 20. st. 2. kojim se određuje kao generalno negativno eliminiranje, ovdje je riječ o pozitivnom pojedinačnom eliminiranju primjene Konvencije na pojedina područja.

Na opisani način državama ugovorim stranama UN CEC omogućena je stupnjevita

primjena UN CEC u pogledu opsega regulacije. Stupnjevi moguće primjene bili bi:

- Konvencija se primjenjuje na sve elektroničke komunikacije u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuju Konvencije iz čl. 20. st. 1., te bilo koja druga konvencija (**neograničeni** ili puni – potpuni opseg primjene)
- Konvencija se primjenjuje na sve elektroničke komunikacije u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuju Konvencije iz čl. 20. st. 1., te bilo koja druga konvencija osim na one koji su izričito isključeni izjavom iz čl. 20. st. 4. (**definirani ograničeni**, odnosno puni – potpuni definirani suženi opseg primjene)
- Konvencija se primjenjuje na elektroničke komunikacije u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuju Konvencije iz čl. 20. st. 1., te bilo koja druga konvencija koju je odredila država ugovornica na temelju očitovanja iz čl. 20. st. 3. s obzirom na to da je država ugovornica koristila mogućnost isključenja iz čl. 20. st. 2. (**definirani ograničeni**, odnosno srednji opseg primjene)
- Konvencija se primjenjuje na elektroničke komunikacije u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuju samo Konvencije iz čl. 20. st. 1. s obzirom na to da je država ugovornica koristila mogućnost isključenja iz čl. 20. st. 2. (**srednje suženi opseg primjene**), a nije koristila mogućnost iz čl. 20. st. 3.
- Konvencija se primjenjuje na elektroničke komunikacije u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuju samo konvencije iz čl. 20. st. 1., ali je država ugovornica očitovanjem iz čl. 20. st. 4. isključila pojedinačnim popisom primjenu konvencija iz čl. 20. st. 2., te jedne ili više konvencija iz čl. 20. st. 1. (**suženi opseg primjene**).

Iz navedenog jasno proizlazi da bez uvida u izjave i očitovanja iz čl. 20. st. 2., st. 3. i st. 4., zapravo, nije moguće utvrditi u kojem obuj-

mu se primjenjuje UN CEC kao dio pravnog sustava neke zemlje. Na taj se način, zapravo, sadržaj i opseg primjene Konvencije individualizira za svaku državu ugovornicu. Želja za što lakšom recepcijom Konvencije, dajući državama ugovornicama velike mogućnosti vlastitog odabira odnosa na koje se UN CEC primjenjuje, s druge je strane stvorila određenu pravnu neizvjesnost oko područja primjene Konvencije kao dijela prava svake države. Praksa će pokazati broj i razinu korištenja tih izjava i očitovanja iz čl. 20. st. 2., 3. i 4., te ako bi njihov broj i razina bili visoki, razina primjenjivosti Konvencije, zapravo, će padati. Prema dostupnima podacima na temelju ovog članka, do sada nije bilo izjava država ugovornica, pa bi ovo razmatranje ipak samo moglo ostati na akademskoj razini.

Međutim, možda će još veći problem u praksi izazvati izjave iz čl. 19. st. 1. koje će omogućiti samo suženje područja primjene ne dirajući u integritet teksta konvencije. Članak 19. st. 2. i izjave dane na temelju te odredbe osim suženja područja primjene Konvencije omogućuju praktičnu izmjenu sadržaja Konvencije isključenjem njezine primjene pa i s područja kojima je upravo regulacija iz Konvencije namijenjena, a što stvara još veću pravnu nesigurnost. Naime, ovim izjavama, zapravo, iz sadržaja UN CEC isključuje se određeni sadržaj, čime je bez poznavanja tih izjava nemoguće utvrditi tekst Konvencije koji je na snazi u određenoj zemlji.

Tako su dvije zemlje već dale izjave u smislu tog članka, Singapur i Ruska Federacija. Ruska Federacija dala je sljedeće izjave:

a/ na temelju čl. 19. st.1., Ruska Federacija primijenit će Konvenciju kada su se ugovorne strane sporazumjele da se ona primjenjuje.

b/ na temelju čl. 19. st. 2., Ruska Federacija neće primjenjivati Konvenciju na transakcije za koje se zahtijeva javnobilježnička forma ili registracija pri državnim tijelima prema zakonima Ruske Federacije ili na transakcije prodaje roba čiji promet je preko Carinske unije zabranjen ili ograničen.

c/ Ruska Federacija smatra da se pod međunarodnim ugovorima na koje se primjenjuje Konvencija smatraju građanskopravni ugovori koji uključuju strane državljane ili pravne osobe ili strani element.³⁰

Iz tih je izjava vidljivo sljedeće:

a) Konvencija se primjenjuje samo kada su je ugovorne strane ugovorile ili su se sporazumjele o njezinoj primjeni, dakle, režim Konvencije prebačen je s *opting out* na *opting in* čime je znatno umanjena vjerojatnost njezina korištenja u praksi.

b) Kada se zahtijeva javnobilježnički oblik ili registracija ugovora, izjava pogrešno govori da se UN CEC neće primijeniti na te ugovore, trebalo je ispravno reći da se neće primijeniti na elektroničku komunikaciju koja se odnosi na te ugovore. Navedeno znači da elektronička komunikacija vezana uz te tipove ugovora ostaje neregulirana ili će biti regulirana posebnim propisom. U toj je izjavi vidljivo nerazlikovanje primjene materijalnog prava mjerodavnog za ugovor od prava mjerodavnog za komunikaciju. Naime, UN CEC, načelno, ne dira u materijalno pravo primjenjivo na ugovor, nego samo uređuje i regulira elektroničku komunikaciju. Takvo ograničenje primjene zbog toga nema racionalnog opravdanja, no očito je postojala bojazan da bi se moglo odstupiti od tradicionalnih principa mjerodavnog (ruskog) prava, a na taj je način svaki rizik praktički izbrisan. No, možda je ovakva bojazan i opravdana, jer, kako će kasnije biti pokazano, Konvencija ipak zadire u neka pitanja materijalnog prava. Dakle, da bi se znalo uopće kada bi se UN CEC mogao ugovoriti prema ruskom pravu, nužno je poznavati rusko pravo da bi se znalo može li prema ovoj izjavi pod b/ Konvencija uopće regulirati predmetnu elektroničku komunikaciju, odnosno da se ne odnosi na:

– u govore za koje se zahtijeva javnobilježnička forma

30 Vidjeti za izvornik izjava – napomena br. 11.

- ugovore za koje se zahtijeva registracija pri državnim tijelima prema zakonima Ruske Federacije
 - ugovore predmet kojih je prodaja roba čiji promet je preko Carinske crte zabranjen ili ograničen.
- c) I konačno iz izjave pod c/ vidljivo je da Ruska Federacija smatra da su jedini ugovori na koje se odnosi ova Konvencija ugovori građanskog prava sa stranim elementom. Isključena je, dakle, primjena Konvencije na elektroničku komunikaciju trgovačkih ugovora. Na taj je način drastično smanjen opseg primjene UN CEC, te je zapravo njezina regulacija svedena samo na građanskopravne ugovore sa stranim elementom i to samo ako su se ugovorne strane sporazumjele o njezinoj primjeni.

Na taj način, zapravo, od Konvencije nije ostalo gotovo ništa, jer je prvenstveni cilj Konvencije omogućiti međunarodnu trgovinu, a što se na taj način ne čini. Omogućavanje stavljanja prevelikih i različitih deklaracija (izjava) na temelju čl. 19. ponovno je dovelo do činjenice da je bez poznavanja izjave dane na temelju čl. 19, ali i dobrog poznavanja pravnog sustava države koja je stavila takve deklaracije, praktično nemoguće znati kada se i u kojem obujmu i području UN CEC primjenjuje. Na taj način, zapravo, potpuno nestaje smisao Konvencije i napuštaju se razlozi njezina donošenja, a koji su jasno deklarirani u preambuli Konvencije. Očito je, dakle, da želja da što više zemalja, prema njima prihvatljivim uvjetima i njima prihvatljivom opsegu, prihvati Konvenciju, zapravo, može dovesti do suprotnog rezultata koji može rezultirati stvaranjem pravne nesigurnosti i ograničenosti primjene Konvencije na vrlo uski segment pravnih odnosa.

Ograničenja primjene stavio je deklaracijom na temelju čl. 19. Konvencije i Singapur, no ona su puno manja i vjerojatno pravno opravdana. Međutim, ta činjenica ukazuje da se bez poznavanja singapurskog prava

ne može znati doseg primjene Konvencije.³¹ Upitno je zato je li ovakav postupak redaktora Konvencije bio opravdan. Zasigurno tok stvari ne ide u prilog jasnoći i transparentnosti primjene Konvencije te punom ostvarenju svrha zbog kojih je donesena.

Stavci 2. i 3. članka 1. Konvencije UN CEC identični su (mada modernizirani) čl. 1. st. 2. i 3. Bečke konvencije.³² Stavak 2. članka 1. Konvencije, koji odgovara čl. 1. st. 2. Bečke konvencije,³³ u principu govori da će se međunarodna priroda ugovora zanemariti ako nije očito, bilo iz ugovora bilo iz poslovne prakse, između ugovornih strana (*dealings between the parties*)³⁴ da se njihova mjesta poslovanja nalaze u različitim državama. U tom slučaju jasno se, iako ne izričito, upućuje na primjenu prava mjerodavnog za domaće transakcije.

2.2. Regulacija Konvencije – primjena *rati-one personae*

Konvencija navodi da se ni državljanstvo strana, kao ni građanski ili trgovački karakter strana ili ugovora, ne uzimaju u obzir prilikom primjene ove Konvencije. Državljanstvo je, kao kriterij za primjenu mjerodavnog prava, odavno napušteno u među-

31 Ukratko, prema singapurskoj rezervi, Konvencija se neće primijeniti na elektroničku komunikaciju u odnosu na ugovore koji se odnose na prodaju ili svako drugo raspolaganje ili pravo na nekretninama. Konvencija se također neće primijeniti na sastavljanje i izvršenje oporuke, sastavljanje ugovora između izdavatelja i nositelja obveznica, naloge ili punomoći koji bi mogli biti ugovoreni elektroničkom komunikacijom koju regulira Konvencija – vidjeti napomenu br. 11.

32 Konvencija Ujedinjenih naroda o međunarodnoj prodaji robe 1980. U radu se redovno naziva i Bečka konvencija. Tekst te Konvencije dostupan je u djelu: Vilus, Jelena, Jelena: Obvezno pravo II, Komentar Konvencije UN-a o međunarodnoj prodaji robe, Informator, Zagreb, 1981. (Službeni list SFRJ Međunarodni ugovori, br. 10 1/84 te Narodne novine RH br. 15/98), u daljnjem se tekstu prenosi iz tog izvora.

33 Činjenica da strane imaju svoja sjedišta u raznim državama neće se uzeti u obzir kad god to ne proizlazi iz ugovora ili ranijeg poslovanja između strana ili iz obavijesti koje su one dale u bilo koje vrijeme prije ili za vrijeme sklapanja ugovora.

34 UN CEC, Ibid, str. 31.

narodnom privatnom pravu, posebno zato što se fizička osoba vrlo rijetko pojavljuje u ulozi ugovorne strane. Kako se u pravilu radi o pravnim osobama, sigurniji i bolji kriterij je mjesto poslovanja koje je zamijenilo kriterij sjedišta pravne osobe,³⁵ s obzirom na to da je mjesto poslovanja mjesto gdje se stvarno posao obavlja, a sjedište može biti praktično bilo gdje.³⁶ Dakle, Konvencija se, *ratione personae*, primjenjuje u slučaju da ugovorne strane koje razmjenjuju elektroničku komunikaciju, imaju mjesto poslovanja u različitim državama.

Isto tako ne uzimaju se u obzir niti građanski niti trgovački karakter ugovornih strana. Da bi se izbjegli problemi oko potencijalne kvalifikacije je li riječ o trgovačkoj ili građanskoj kategoriji pravnog posla, a posebno vodeći računa da svi pravni sustavi niti ne razlikuju poslove po tom kriteriju, Konvencija, zapravo, zauzima stav o vlastitoj primjeni *ratione materie*, da se primjenjuje na sve elektroničke komunikacije bez obzira na to jesu li korištene u trgovačkopравnim ili građanskopравnim ugovornim odnosima,³⁷ odnosno bez obzira na to je li riječ o trgovačkopравnim ili građanskopравnim subjektima, a što znači praktično na sve elektroničke komunikacije vezane uz ugovorne odnose.³⁸ Isto tako, članak 1. koristi termin *parties* (strane), a koji termin je prilično širok i nesumnjivo obuhvaća kako fizičke tako i pravne osobe.³⁹ Naravno, u određe-

nim situacijama specifična pravila Konvencije postavljena su za fizičke osobe,⁴⁰ a ona nesumnjivo ne bi bila potrebna da Konvencija i termin „strane“ ne obuhvaćaju pravne i fizičke osobe.⁴¹

Konvencija se ne primjenjuje na domaće transakcije. Naime, domaće pravo često puta pokazuje veću šarolikost rješenja od onog koje regulira međunarodne transakcije, pa je zbog toga svaki konvencijski pokušaj unifikacije domaćih pravila za istu vrstu tih transakcija izložen znatno većem riziku neuspjeha nego onaj koji pokušava unificirati pravila na međunarodnoj razini. Zbog toga je Konvencija, a i sam UNCITRAL, prvenstveno usmjeren na unifikaciju pravila mjerodavnih za međunarodnu (elektroničku) trgovinu. Usprkos tome, države članice Konvencije, ali i nečlanice, ne bi trebale ustezati se od prihvaćanja konvencijskih regulatornih rješenja i za domaće transakcije u domaćem zakonodavstvu. U tom slučaju ostvario bi se i cilj Konvencije – unifikacija i harmonizacija prava elektroničke trgovine u većem stupnju i širem opsegu.⁴²

2.3. Okvirni odnos UN CEC prema Konvenciji Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe (Bečkoj konvenciji od 11. travnja 1980.)

Kako je ranije navedeno, članak 20. UN CEC nabraja različite međunarodne konvencije na koje bi se Konvencija primijenila ako je

35 Sjedište kao kriterij korišteno je još u Bečkoj konvenciji (čl. 1.), ali je u UN CEC napušteno u korist mjesta poslovanja (čl. 1.).

36 Tako i Vilus, Jelena, Jelena: Obvezno pravo II, Komentar Konvencije UN-a o međunarodnoj prodaji robe, Informator, Zagreb, 1981., str. 8.

37 Tako i glede Bečke konvencije Vilus, Jelena, Ibid, str. 8.

38 It thus is irrelevant whether a particular contract is regarded as a „civil“ or „commercial“ contract under any particular legal systems. – Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 69.

39 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the

Use of Electronic Communications in International Contracts - An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 70.

40 Npr. čl. 6. postavlja posebno pravilo za fizičku osobu koja nema mjesto poslovanja, članak 14. sadrži posebna pravila za fizičke osobe u slučaju pogrešaka u elektroničkoj komunikaciji upućenoj elektroničkom agentu.

41 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts - An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 70.

42 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, Ibid, str. 77.

država ugovornica država ugovornica UN CEC i/ili može postati država ugovornica tih drugih konvencija.⁴³ U vrijeme nastanka Bečke konvencije, internet, e-mail, SMS-tehnologija nisu postojale. Dosljedno tome, Bečka konvencija govori samo o telegramu i teleksu⁴⁴ kao modernijim sredstvima komuniciranja. Ova činjenica, u suvremenim uvjetima, stvorila je jasnu prazninu u regulaciji Bečke konvencije koja je morala biti popunjena interpretativnim tehnikama propisanim Konvencijom,⁴⁵ a donošenjem UN CEC, na mjesto interpretativnih tehnika zapravo bi trebala doći ta Konvencija.

Objekt Konvencije počivaju na istom načelu slobode ugovaranja, odnosno autonomije stranaka omogućujući stranama da modificiraju ili isključe odredbe svake Konvencije, te imaju za cilj regulaciju međunarodnih trgovačkih transakcija isključivši potrošačke transakcije i domaće transakcije. No, Bečka konvencija ima uži opseg primjene, jer se odnosi samo na ugovore o prodaji roba.⁴⁶ Osnovno je pitanje kakav učinak ima isključenje primjene Bečke konvencije prema njezinom čl. 6.,⁴⁷ odnosno ima li to isključenje za učinak isključenja i primjene UN CEC, a s obzirom na regulaciju čl. 20. UN CEC. Sieg Eiselen smatra da je odgovor na to pitanje pozitivan.⁴⁸ To obrazlaže jednostavno

navodeći da takva odredba proizlazi iz čl. 20. UN CEC. Naime, iz analize čl. 20. st. 1. može proizići taj zaključak, jer prema čl. 20. Konvencije, odredbe Konvencije primijenit će se na korištenje elektroničke komunikacije u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuje bilo koja od sljedećih međunarodnih konvencija,⁴⁹ (a kojima država ugovornica ove Konvencije već jest ili može postati državom ugovornicom) pa zaključivanjem *a contrario*, u slučaju da se ne primjenjuje (a do neprimjenjivanja dolazi ako je njezina primjena isključena voljom ugovornih strana) bilo koja od sljedećih međunarodnih konvencija, uključivši Bečku konvenciju, u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora ne može se primijeniti niti UN CEC. To bi pravilo vrijedilo za identične situacije konvencija navedenih u čl. 20. st. 1. UN CEC. **Ovo je, zapravo, posredan način isključenja primjene UN CEC, a da ona nije zapravo izričito spomenuta.** Na taj se način, zapravo, htjelo stvoriti posebno istaknutu cjelovitost UN CEC i pet (izričito navedenih) konvencija, kao i njihov odnos povezanosti. Isključenje primjene UN CEC ne povlači za sobom automatsko isključenje tih pet konvencija, te ja na taj način, zapravo, primjena UN CEC ovisna o (ne)isključenju primjene tih pet konvencija.

Jednako kao i Bečka konvencija, ni UN CEC ne sadrži nijednu odredbu koja bi izravno regulirala mjesto nastanka ugovora. Objekt se u jednakoj mjeri oslanjaju na odredbe primjenjivog prava, iako bi takva odredba mogla ući u opseg regulacije Bečke konvencije, ali svakako prelazi doseg regulacije UN CEC.⁵⁰

43 Čl. 20. st. 1. UN CEC.

44 Članak 7. Bečke konvencije

45 Eiselen, Sieg: The Interaction between the Electronic Communications Convention and the United Nations Convention on the International Sale of Goods, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 334.

46 Eiselen, Sieg: Ibid, str. 335.

47 Članak 6.

Strane mogu isključiti primjenu ove Konvencije ili, pod rezervom odredaba članka 12., odstupati bilo od koje od njezinih odredaba ili izmijeniti njihov učinak.

48 Eiselen, Sieg: The Interaction between the Electronic Communications Convention and the United Nations Convention on the International Sale of Goods, u knjizi Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Con-

tracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 341.

49 Vidjeti popis konvencija u čl. 20. st. 1. Konvencije.

50 Eiselen, Sieg: The Interaction Between the Electronic Communications Convention and the United Nations Convention on the International Sale of Goods, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 347.

Doktrina zaključuje da nema konfliktnih područja regulacije UN CEC i Bečke konvencije. Dapače, UN CEC bit će izuzetno koristan pravni akt u jedinstvenoj interpretaciji i primjeni Bečke konvencije, a posebno onih područja koja ona ne regulira (moderni elektronički načini komuniciranja i sklapanja ugovora), a obuhvaćeni su UN CEC. Stoga bi prihvaćanje UN CEC od zemalja koje su već prihvatile Bečku konvenciju⁵¹ predstavljalo daljnji iskorak u međunarodnoj harmonizaciji trgovačkog prava.⁵²

2.4. Isključenje (opće i individualno) primjene Konvencije

Isključenje primjene Konvencije uređeno je u čl. 2. Konvencije. U pogledu opće primjene UN CEC, usvojen je sistem *opting out* jednako kao i za Bečku konvenciju,⁵³ što znači da će se Konvencija, ako su ispunjeni uvjeti za njezinu primjenu, automatski primijeniti, bez potrebe da ugovorne strane posebno predviđaju njezinu primjenu (*opting in*). Ipak, suglasnim voljama ugovornih strana, njezina primjena može biti isključena. To isključenje može se učiniti izričito ili prešutno. Takav način derogiranja primjene konvencije u cjelini ili u njezinom dijelu naziva se i individualno isključenje⁵⁴ njezinih odredbi ili Konvencije u cjelini, jer nastaje na individualnoj razini kod sklapanja svakog pravnog posla. Takav način individualnog isključenja

treba razlikovati od individualnog isključenja koje čine države, a koje će biti opisano u ovom poglavlju nešto kasnije.

Kadgod se pokušavaju stvoriti pravila za univerzalnu primjenu za cijeli niz jednostavnih i složenih trgovačkih transakcija, postoji opravdana bojazan da ta pravila neće odgovarati regulaciji određenih situacija ili područja tako da je postojanje područja (općeg) isključenja primjene, zapravo nužnost.⁵⁵ Oba UNCITRAL-ova model zakona koji se odnose na elektroničku trgovinu također su prepoznala potrebu za područjima isključenja,⁵⁶ omogućujući državama koje su donosile nacionalne propise na temelju tih model zakona uvrštenje područja (općeg) isključenja.⁵⁷ Tijekom utvrđivanja teksta Konvencije u UNCITRAL-u, smatralo se da se sva tri opća⁵⁸ isključenja navedena u čl. 2. tiču materije za koju je potreban sustav potpunog isključenja. Taj je popis razmjerno kratak kako bi se postigla što šira primjena Konvencije. Radna skupina za izradu teksta Konvencije izvorno

51 Prema stanju na dan 20. kolovoza 2015. Bečka konvencija ima 83 države članice – prema Status United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 1980.), dostupno na http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html, (20. kolovoza 2015.)

52 Eiselen, Sieg: The Interaction between the Electronic Communications Convention and the United Nations Convention on the International Sale of Goods, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 352.

53 Tako i Vilus, Jelena, Jelena: Obvezno pravo II, Komentar Konvencije UN-a o međunarodnoj prodaji robe, Informator, Zagreb, 1981., str. 9.

54 UN CEC, Ibid, str. 35.

55 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 73.

56 Misli se na napomene uz čl. 1. UNCITRAL-ovog Model zakona o elektroničkoj trgovini:

*The Commission suggests the following text for States that might wish to limit the applicability of this Law to international data messages:

**„This Law applies to a data message as defined in paragraph (1) or article 2 where the data message relates to international commerce“

***The Commission suggest the following text for States that might wish to extend the applicability of this Law: „This Law applies to any kind of information in the form of a data message, excerpt in the following situations: {...}– UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment 1996 with additional article 5bis as adopted in 1998., UN Publication Sales broj E.99.V.4. Ujedinjeni narodi, New York, 1999., dostupno i na www.un.or.at/uncitral/english/texts/electcom/ml-ec.htm, str. 3. (30. rujna 2014.)

57 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 73.

58 Ovaj članak regulira opća isključenja određenih područja, individualna ograničenja i isključenja regulira čl. 19. Konvencije.

je razmatrala dužu listu potencijalno potpuno isključenih kategorija te je uključivala u taj popis izričito i primjerice ugovore koji se tiču nekretnina i obiteljskog prava. Iako je postojala podrška za zadržavanje tih drugih potpuno isključenih kategorija u čl. 2., prevladavajuće je mišljenje Radne skupine bilo u korist brisanja tih drugih isključenih kategorija.⁵⁹ Naime, na osnovi toga smatralo se da je bolje da ta isključenja pojedinačno provedu države ugovornice koristeći u te svrhe deklaracije u skladu s čl. 19., jer bi se usvajanjem dužih popisa isključenja u čl. 2. onemogućilo ili otežalo korištenje elektroničke komunikacije u ugovorima unutar gospodarske djelatnosti (npr. poslovanja s nekretninama) u skladu s tehnološkim napretkom ili, pak, kod onih država koje nisu imale nikakvih prigovora u odnosu na korištenje elektroničke komunikacije u takvim transakcijama. Također je zapaženo da se elektroničku komunikaciju već koristilo u nekim zemljama za transakcije u koje su bile uključene te kategorije (npr. nekretnine).

Svjesna činjenice kako neke države žele izuzeti neka druga područja iz opsega primjene Konvencije, a ostale pak žele proširiti primjenu Konvencije upravo na ta područja, Radna skupina smatrala je da bi trebalo izbjeći potpuni sustav isključenja za ta druga područja kako se ne bi zabranila primjena Konvencije na tim područjima. Na to se gledalo na način da će takav pristup omogućiti pojedinim državama da postupno uklone pojedina, deklaracijom utvrđena, isključenja, onda kad, i ako, postanu tehnološki i pravno spremniji na prihvatanje korištenja elektroničke komunikacije i na tim područjima. Uz tri navedene kategorije isključenja iz čl. 2. pojedine države ugovornice koje žele isključiti druga područja iz opsega primjene Konvencije (npr. transakcije vezane uz nekretnine) mogu to uči-

niti izjavom koju daje svaka pojedina država ugovornica u skladu s čl. 19. st. 2.

U članku 2. Konvencije navedena su područja s kojih su elektroničke komunikacije potpuno isključene iz opsega primjene Konvencije (opće isključenje). Konvencija se tako ne primjenjuje na elektroničku komunikaciju u vezi s:

- a) ugovorima sklopljenim za osobnu ili obiteljsku svrhu ili za svrhu kućanstva; (**potrošački ugovori**) /čl. 2. st. 1. toč. a/
- b) (i) reguliranim transakcijama burzovne i bankarske razmjene; (ii) transakcijama stranim valutama; (iii) međubankovnim plaćanjima, ugovorima o međubankovnom plaćanju ili obračunskim te namirnim sustavima u vezi s vrijednosnicama ili drugim novčanim sredstvima te instrumentima plaćanja; (iv) prijenosom prava osiguranja pri prodaji, kreditu, ili držanju udjela, te ugovora o otkupu vrijednosnica ili drugih novčanih sredstava ili instrumenata uz posredovanje (**transakcije vezane uz financijski sektor**) /čl. 2. st. 1. toč. b./
- c) mjenicama, zadužnicama, dostavnicama, teretnicama, skladišnicama ili bilo kojom prenosivom ispravom ili instrumentom, koji ovlašćuje donositelja ili korisnika da zahtijeva predaju robe ili plaćanje novčanog iznosa. (*negotiable instruments* – prenosivi **vrijednosni papiri**) /čl. 2. st. 3./

Najprije su, dakle, isključeni potrošački ugovori, jer se smatralo da su određene odredbe Konvencije kao instrument međunarodnog trgovačkog prava nekompatibilne s potrošačkim ugovorima.⁶⁰ Jednako tako, s obzirom na to da različite države prilično različito postavljaju razine i paradigme zaštite potro-

⁵⁹ Prema Chong Kah Wei i Joyce Chao Suling; United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – a New Global Standard, Singapore Academy of Law Journal, Singapur, 2006., str. 116.-202., str. 122.

⁶⁰ The Secretariat's Explanatory Note accompanying the Convention, however, explains that the consumer exclusion was not adopted as an absolute exclusion because certain rules set forth in the Convention would be inappropriate to apply to such contracts. – Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 75.

šača, bilo bi izuzetno teško postaviti jedinstveni standard u ovoj Konvenciji.⁶¹ Tekst tog isključenja jednak je onom u čl. 2. st. 1. toč. a) Bečke konvencije. Takav se tekst u konvencijama UNCITRAL-a uobičajeno koristi tako da se odnosi na potrošačke pravne poslove. Međutim, čini se da je ovakvo tumačenje ove odredbe Konvencije preusko. Naime, UN CEC se ne odnosi samo na elektroničku komunikaciju u povodu ugovora o prodaji, jer čl. 2. st. 1. toč. a/ sadrži širi generički termin „ugovora“ odnosno „ugovora sklopljenih za osobnu i obiteljsku svrhu“.⁶² U skladu s time, to bi se isključenje trebalo odnositi i na ugovore koji su uređeni obiteljskim pravom i nasljednim pravom mjerodavnog prava u dijelu u kojem se odnose na „potrebe fizičkih osoba, članova obitelji ili kućanstava.“⁶³ Naime, takvo tumačenje ukazuje na nužnost odstupanja u prijevodu ove Konvencije u odnosu na prijevod na hrvatski jezik Bečke konvencije. Kako je rečeno, to isključenje jezično je isto kao i u Bečkoj konvenciji. Međutim, ovaj stavak Bečke konvencije prevodi se uglavnom frazom – „robe kupljene za osobnu ili obiteljsku upotrebu ili za potrebe domaćinstva.“⁶⁴ Ipak, uočljivo je da Bečka konvencija koristi termin *use*⁶⁵, a UN CEC *purposes*.⁶⁶ Zato je

sadržajno određenje ovog isključenja šire u UN CEC nego u Bečkoj konvenciji,⁶⁷ pa se takvo tumačenje može prihvatiti, iako bi bilo nesumnjivo poželjno da je isključenje elektroničke komunikacije, koje se odnosi na ta područja, bilo učinjeno jasnije. Najbolji primjer da takvo tumačenje ili postupak isključenja ne jamči pravnu sigurnost i izvjesnost primjene propisa jest izjava koju je na temelju čl. 19. pri ratifikaciji Konvencije dao Singapur⁶⁸ o ograničenju njezine primjene na izradu i izvršenje oporuke. Naime, da je isključenje iz čl. 2. st. 1. toč. a/ jasno, takva bi se izjava pokazala nepotrebnom. Navedeno ukazuje, zapravo, da je isključenje tog područja prilično nejasno i nedefinirano, jer najprije sadržaj tih pravnih područja ne mora biti identičan unutar svakog pravnog sustava pa je isključenje ovisno o mjerodavnom pravu, a potom sama formulacija nije dovoljno jasna i ostavljena je interpretaciji, tim više što se isključenje odnosi na sve ugovore ovog pravnog područja. Zbog toga je jasno da svaki nacionalni sud to isključenje može različito tumačiti i da je, zapravo, nedefinirano područje isključenja konvencije. To zasigurno ne pridonosi univerzalnom karakteru te stimuliranju primjene Konvencije. Naime, s obzirom na potrebu tumačenja u isključenju primjene Konvencije, upitno je hoće li se uvijek zauzeti isto stajalište. Ovo tim više što bi iznimke od primjene, a čl. 2. regulira upravo to, načelno trebalo tumačiti suženo. Ovdje se traži da se iznimka tumači ekstenzivno, što je suprotno uobičajenom pravilu tumačenja iznimaka te i ta činjenica ukazuje na nedovoljnu pravnu transparentnost i relativnu (ne)sigurnost te odredbe i takvog tumačenja. Drugo, Konvencija se ne primjenjuje u odnosu na određene transakcije na financijskim tržištima, koja su regulirana kako regulatornim tako i ugovornim pravilima koja se

61 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, *The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook*, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 73.

62 The exclusion of personal, family or household contracts is intended to cover not only consumer contracts, but also electronic communications relating to contracts governed by family law or the law of succession. Marriage, divorce, child custody and property settlements have historically been governed by domestic law since nations adopt varying system of family and property law. There, the Convention also excludes contracts that require the application of domestic family law or the law of succession. – Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, *The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook*, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 76.

63 UN CEC, Ibid, str. 33.

64 „...of goods bought for personal, family or household use“ – engleski tekst

65 hrvatski – upotrebu.

66 hrvatski – svrhe.

67 Naime, područje koje pokriva termin „svrha“ zasigurno je šire od onog koje pokriva termin „upotreba“.

68 Ovdje bitan dio glasi: The Convention shall also not apply in respect of (i) the creation or execution of a will..., vidjeti napomenu br. 11.

već odnose na njih i koja sadrže regulacije elektroničke komunikacije u odnosu na njih i koja prilično uspješno djeluje u cijelom svijetu. Stoga je stav UNCITRAL-a bio da to područje treba isključiti iz primjene Konvencije, a ne ostavljati državama članicama da same isključe njezinu primjenu izjavom iz čl. 19. Konvencije,⁶⁹ jer se smatralo da sektor financijskih usluga već podliježe dobro definiranim regulatornim kontrolama i standardima te gospodarske grane, te da se njihovim uključivanjem u opseg primjene Konvencije ne bi ostvarila nikakva regulacija u korist primjene Konvencije.

Važno je voditi računa o tome da svrha te odredbe nije široko isključenje financijskih usluga po sebi, nego prije specifičnih financijskih transakcija kao što su platni sustavi, prenosivi instrument (vrijednosni papiri), derivativi, swapovi, otkupni ugovori (repos), valutna trgovina, tržište vrijednosnih papira i obveznica. Kriterij isključenja nije tip trgovine nego metoda za sklapanje posla. Ako se sam pravni posao sklapa unutar sustava reguliranog tržišta primjena ove Konvencije je isključena. Tako je prodaja dionica ili udjela na burzi isključena iz primjene Konvencije, ali privatna prodaja ili transakcija nije.⁷⁰ No, treba voditi računa da primjena Konvencije nije nužno isključena u odnosu na elektroničku komunikaciju koja je u široj vezi s tim tipovima trgovanja. Primjerice, *e-mail* koji šalje kupac dionica svojem brokeru, dajući mu uputu da kupi ili proda dionice, mogao bi se podvesti pod primjenu Konvencije,⁷¹ ali ne i sama prodaja dionica na burzi.⁷² Osnov-

ni kriterij u određivanju biva li neki oblik elektroničke komunikacije obuhvaćen isključenjem iz ove odredbe jest je li ta aktivnost regulirana posebnim pravilima burze, tržišta ili sustava općenito.⁷³

Treće, Konvencija se ne primjenjuje na vrijednosne papire, teretnice ili bilo koji drugi prenosivi vrijednosni papir ili instrument koji ovlašćuje donositelja ili korisnika da zahtijeva predaju i isporuku robe ili uplatu novčanog iznosa, zbog poteškoće u stvaranju elektroničkog ekvivalenta za ono što je prenosivo u papirnatom obliku.⁷⁴ Ipak, valja napomenuti da se Konvencija primjenjuje na bankovne garancije i jamstva, koja nisu pokrivena trećom eliminiranom kategorijom iz čl. 2. st. 3.⁷⁵ U skladu s tom regulacijom, postavlja se pitanje primjene Konvencije na

73 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, Ibid, str. 77.

74 Chong Kah Wei i Joyce Chao Suling; United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – a New Global Standard, Singapore Academy of Law Journal, Singapur, 2006., str. 116.-202., str. 122. : Working Group recognized that the issues raised by negotiable instruments and similar transferable instruments, that entitled the bearer or beneficiary to claim the delivery of goods or the payment of a sum of money, made it necessary to develop legal, technological and business solutions to ensure the presentment of a singular original, which had yet to be fully developed.

75 Tako paragraf 75. Report of the UNCITRAL on the work of its 38th session (4-15 July 2005):

75. Questions were raised concerning the purpose of paragraph 6, which appeared to duplicate the exclusion contained in draft article 2, paragraph 2. In response, it was noted that paragraph 6 of draft article 9 related to documents and evidence that needed to be submitted in writing to substantiate claims for payments under a letter of credit or a bank guarantee, but not to the bank guarantee or letter of credit itself, which would not be excluded from the scope of the convention. It was pointed out that article 2, paragraph 2, was not intended to cover letters of credit or bank guarantees, since it was limited to "transferable" documents or instruments. It was, however, recognized that the explanatory notes should clarify the import of that exclusion.
– United Nations Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its thirty-eighth session 4-15 July 2005, General Assembly Official Records Sixtieth session Supplement No. 17 (A/60/17) - str. 19., dostupno na: UN - UNCITRAL <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V05/868/63/PDF/V0586863.pdf?OpenElement> (5. svibnja 2018.).

69 UN CEC, Ibid, str. 34.

70 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 77.

71 UN CEC, Ibid, str. 35.

72 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 77.

ugovore o osiguranju te na police osiguranja. Ovo posebno stoga što polica osiguranja može imati neke karakteristike vrijednosnog papira, iako nije vrijednosni papir. U pogledu samog ugovora o osiguranju nema isključenja. Jednako tako kod polica osiguranja koje predstavljaju police *ad probationem*⁷⁶ ne bi bilo razloga da se Konvencija ne primijeni.⁷⁷ Kod polica osiguranja *ad solemnitatem*⁷⁸ moglo bi se zaključiti da one ulaze u definiciju iz čl. 2. st. 2. Konvencije, jer na temelju njih korisnik stječe pravo na plaćanje nekog novčanog iznosa.

Nejasno je postoji li razlika u sadržaju st. 1. ovog članka, u kojem se elektronička komunikacija na određenim područjima isključuje iz primjene, i st. 2. ovoga članka, u kojem se navodi da se Konvencija ne primjenjuje na određene pravne institute s obzirom na to da st. 2. nije naveden kao točka (c) unutar stavka 1., nego je izdvojen u poseban stavak. U krajnjoj posljedici vjerojatno nema razlike, no mora se pitati zašto je došlo do takvog nomotehničkog postupka. Isključenja iz st. 1. predstavljaju po opsegu šira područja nego li je to područje iz st. 2. Naime, jedini razlog zašto je st. 2. izdvojen u posebni stavak jest obrazloženje da je riječ o specifičnim institutima kod kojih je razlog za isključenje nemogućnost stvaranja elektroničkih tehnoloških instrumenata koji će osigurati singularnost tih isprava.⁷⁹ Taj razlog nije prisutan kod područja isključenja iz st. 1. Usprkos tome,

76 Dokaz o sklopljenom ugovoru (forma *ad probationem*). vidjeti kod Gorenc, V. et. al.; Gorenc, V. (ur.): Komentar Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine, Zagreb, 2014., str. 1485.-1486.

77 Vidjeti detaljno kod: Džidić, Miroslav i Matić, Tin: „Elektronički oblik police osiguranja i njezin prijenos prema hrvatskom i bosanskohercegovačkom pravu (e-polica osiguranja, e-cesija, e-indosament)“ u Zborniku radova s trinaestog međunarodnog savjetovanja Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, Neum, lipnja 2015., Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2015., str. 224.-242.

78 Ugovor mora biti sklopljen u pisanom obliku i u formi police osiguranja te polica osiguranja mora biti potpisana, a što bi značilo da je pisana forma police osiguranja forma *ad solemnitatem* za ugovor o osiguranju.

79 Slično UN CEC, Ibid, str. 35.

čini se da nije bilo (dovoljno) opravdanog i prihvatljivog razloga za takvo nomotehničko strukturiranje isključenja, već je sva tri isključenja trebalo učiniti na jednak način – ili kroz tri točke isključenja u st. 1. ili kroz tri samostalna stavka.

Individualna isključenja primjene Konvencije omogućena su državama članicama u skladu s čl. 19. Konvencije. Individualna isključenja, koja su se razmatrala kao prijedlog da postanu opća iz čl. 2. Konvencije, ali nisu prihvaćena, odnose se na:

- ugovore kojima se prenose prava na nekretninama, osim najma i zakupa. Taj prijedlog nije prihvaćen, ne zbog toga što takva iznimka za primjenu ne bi bila prihvatljiva, već zato što se smatra da pravila kojima podliježu ovi ugovori predstavljaju uvijek domaća pravila, odnosno da nisu predmet međunarodne trgovine na koju se Konvencija odnosi.⁸⁰
- ugovori koji radi sklapanja i valjanosti zahtijevaju sudjelovanje suda, javnih tijela ili profesionalnih osoba na koje je država prenijela određena javna ovlaštenja. Ovaj prijedlog nije prihvaćen iz istih razloga koji se odnose na ugovore o prijenosu prava na nekretninama.⁸¹
- ugovori o osiguranju potraživanja nastalih drugim ugovorima za osobe koje nastupaju izvan svoje poslovne ili trgovačke djelatnosti. Ovi ugovori mogu biti isključeni ako ih se može podvesti pod potrošačke ugovore ili alternativno, ako se sklapaju unutar nekog reguliranog oblika financijskog tržišta, u skladu s odredbama čl. 2 st. 1. toč. b. U preostalom dijelu smatra se da nije bilo potrebe za njihovim općim isključenjem.⁸²

80 Tako i Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 80.

81 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, Ibid, str. 80.

82 Tako i Boss, H. Amelia, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, Ibid, str. 79.

- ugovori podređeni obiteljskom i nasljednom pravu. Ovi ugovori su isključeni iz primjene kako je naprijed opisano i obrazloženo pa je stoga i odbijen prijedlog za njihovo izričito uvrštenje na popis općih isključenja.

2.5. Deklaracije (izjave) i njihov opseg primjene

Izjave regulira članak 19. Iako te izjave podsjećaju na rezerve koje se stavljaju na međunarodne konvencije, ovdje nije riječ o rezervama. Upućuje se radi distinkcije na čl. 22. koji se odnosi na rezerve.⁸³

Nemoguće je ne primijetiti da fleksibilnost koja je dana državama ovim člankom pri prihvaćanju Konvencije može stvoriti značajnu prepreku međunarodnoj harmonizaciji pra-

vila elektroničke trgovine. To je tim više neobično, jer je svrha Konvencije postaviti određena pravila kako bi unaprijedila pravnu sigurnost korištenja elektroničke komunikacije. Stoga se može zaključiti da ta odredba, zapravo, reducira pravnu sigurnost u slučaju da države daju izjave prema ovom članku.⁸⁴ Naravno, činjenica je da je bilo nužno omogućiti određenu fleksibilnost potencijalnim državama pristupateljicama Konvenciji kako bi se postigao uspjeh i sve veća prihvaćenost Konvencije, no nužno je znati da se s povećanjem iskorištenja te odredbe u praksi u manjoj mjeri ostvaruje pravna svrha Konvencije – unifikacija osnovnih pravila elektroničke trgovine u međunarodnom okružju.⁸⁵

Prema ovom članku, svaka država ugovornica može izjaviti, u skladu s člankom 21. Konvencije koji regulira način davanja te izjave (deklaracije), da će Konvenciju primijeniti samo u slučaju kada su države na koje se odnosi članak 1. stavak 1. države ugovornice ove Konvencije (čl. 19. st. 1a). Posljedice tog tipa izjave bit će sljedeće:

I: Ako je država foruma država ugovornica koja je dala izjavu prema čl. 19. st. 1.a), Konvencija tada ima tzv. „autonomnu“ primjenu

83 Ove izjave treba distingvirati od rezervi iz čl. 22. Konvencije. Članak 22., naime, isključuje pravo država ugovornica na stavljanje rezervi na Konvenciju. Intencija te odredbe jest da se spriječi države članice u ograničavanju primjene Konvencije stavljajući dodatne rezerve preko izjava koje su pojedinačno predviđene u člancima 17.-20. Konvencije. Iako se u praksi općeg međunarodnog ugovornog prava distinkcija između rezervi i izjava (deklaracija) ne prepoznaje, uobičajeno je postalo za konvencije, koje se odnose na međunarodno privatno pravo i trgovačko pravo, da razlikuju rezerve od deklaracija (izjava). Naime, distinkcija polazi od postojanja različitih tipova međunarodnih konvencija. Tako je nužno razlikovati dva osnovna tipa međunarodnih konvencija. Prvi je tip konvencija koje se fokusiraju na odnose između država i druga pitanja javnog međunarodnog prava i za njih su karakteristične rezerve. Drugi tip konvencija fokusira se na pravo koje će se primijeniti na privatne poslovne pothvate, a ne na djelovanje same države (osim ako ona ne nastupa kao privatnopravni subjekt, dakle *iure gestionis*) i koja se u pravilu trebaju inkorporirati u pravni sustav neke države koja pristupa toj konvenciji, a za taj tip konvencija su karakteristične izjave (deklaracije). Kako bi se omogućila koordinacija i usklađenje između domaćeg postojećeg prava i odredbi međunarodnih konvencija iz područja trgovačkog prava, a to UN CEC nesumnjivo jest, državama ugovornicama se redovno daje pravo da učine deklaracije (izjave), a kako bi države mogle prihvatiti upravo tu međunarodnu konvenciju. Tako se vrlo često daje državama pravo da isključe izjavama (deklaracijama) određena područja iz djelovanja konvencije, a što čini i ova Konvencija u čl. 18., čl. 19., čl. 20. i čl. 21. Dakle, to distingviranje rezervi i izjava (deklaracija) izuzetno je bitno, jer rezerve u međunarodnim ugovorima otvaraju uvijek pitanje njihova prihvaćanja, odnosno prigovaranja njima, a kako je to propisano člancima 20. do 23. Bečke konvencija o pravu međunarodnih ugovora.

84 Tako Connolly, Chris u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, *The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook*, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 238.

85 Zbog toga se kao nužno nameće barem ostvarenje mogućnosti unutar UNCITRAL-a stvaranje mehanizma koji će svima omogućiti vidljivim izjave koje su države dale pri pristupanju Konvenciji. Bez tog mehanizma bit će vrlo teško za privatne strane (tako se predlaže stvaranje internetske stranice koju bi operativno vodio UNCITRAL s listom izjava koje su države ugovornice dale u skladu s ovim člankom Konvencije pri njenu prihvaćanju) sa sigurnošću utvrditi da je određeni dio elektroničke komunikacije i ugovora unutar regulacije Konvencije ili je izuzet iz njezine regulacije davanjem izjave države čije bi se pravo moglo primijeniti u pojedinom slučaju. Ograničenje mogućnosti utvrđivanja takvih podataka može postati ozbiljna zapreka u primjeni Konvencije. – tako Connolly, Chris, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, *The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook*, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 239.

i primijenit će se na razmjenu elektroničkih komunikacija između subjekata smještenih u različitim drugim državama ugovornicama Konvencije, bez obzira na pravila međunarodnog privatnog prava države foruma koja bi mogla upućivati na primjenu prava države foruma ili prava neke druge države.⁸⁶ Bitno je, međutim, odgovoriti na pitanje, primjenjuje li se u tom slučaju tzv. autonomne primjene Konvencija u svojem cijelom tekstu i punom opsegu primjene, dakle, bez ograničenja opsega koja bi mogla biti ustanovljena izjavama države članice (čije se pravo zapravo primjenjuje) danima u skladu s čl. 19. st. 2. Konvencije, jer se Konvencija primjenjuje na temelju izjave iz čl. 19. st. 1. a ne na temelju normi međunarodnog privatnog prava države foruma koja mogu upućivati na primjenu Konvencije, ali u ograničenju s izjavama iz čl. 19. st. 2. Konvencije. Naime, bitno je odrediti da li razlikovati ovu „autonomnu“ primjenu Konvencije od primjene Konvencije na temelju normi međunarodnog privatnog prava. Naravno, moguće je da sadržaj obaju primjena bude jednak, ako država čije se pravo primjenjuje nije stavila nikakve izjave na temelju čl. 19. st. 2. Konvencije. Međutim, činjenica je da se Konvencija ne može primijeniti izvan nekog pravnog područja i izvan prava neke određene države. Zbog toga, ako se Konvencija primjenjuje i na temelju tako navedenog „autonomnog“ sustava, moguće ju je primijeniti samo onako kako ju je pravo države koje se primjenjuje ratificiralo (prihvatilo), jer bi se u suprotnom slučaju primjenjivalo pravo koje je izvan nacionalnog prava, a čime bi se primjenjivao imaginarni pravni poredak, a što nije, na kraju, izvršivo, čime se gubi smisao ovakve primjene prava.

II: Ako je država foruma država ugovornica koja nije dala izjavu prema čl. 19. st. 1.a) Konvencije, primjena Konvencije ovisi o tri faktora:

A) upućuju li pravila međunarodnog privatnog prava na primjenu prava države fo-

86 Tako UN CEC, Ibid, str. 88.

ruma, druge države ugovornice ili države neugovornice

B) je li država, čije je pravo mjerodavno na temelju pravila međunarodnog privatnog prava države foruma, dala izjavu (deklaraciju) na temelju čl. 19. st. 1.a) Konvencije, a ako jest

C) imaju li ugovorne strane mjesta svojeg poslovanja u različitim državama ugovornicama.

Dosljedno, ako je mjerodavno pravo države ugovornice, koja je dala izjavu prema čl. 19. st. 1.a) Konvencije, ona će se primijeniti samo u slučaju ako obje ugovorne strane imaju svoja mjesta poslovanja u različitim državama ugovornicama.⁸⁷

Ako je mjerodavno pravo države foruma ili druge države ugovornice koja nije dala izjavu iz čl. 19. st. 1.a), Konvencija će se primijeniti čak i u slučaju da obje ugovorne strane nemaju svoja mjesta poslovanja u različitim državama ugovornicama. U slučaju da je mjerodavno pravo države koja nije država ugovornica, Konvencija se neće primijeniti.⁸⁸

III: Ako je država foruma država koja nije država članica Konvencije. Konvencija će se primijeniti, *mutatis mutandis*, pod istim uvjetima navedenim u točki II.⁸⁹

Mogućnost davanja izjave iz čl. 19. st 1.a) predviđeno je za slučajeve kada potencijalne države ugovornice žele omogućiti primjenu Konvencije neovisno i prije primjene pravila međunarodnog privatnog prava, te koje na taj način preferiraju određenu razinu pravne izvjesnosti koja se bazira na ovakvoj „autonomnoj“ primjeni Konvencije.⁹⁰

Prema st. 1.b) ovog članka, svaka država ugovornica može izjaviti, u skladu s člankom 21. Konvencije koji regulira način davanja te izjave (deklaracije), da će Konvenciju primijeniti samo u slučaju kada su se strane suglasile da će je primijeniti. U tom slučaju riječ je

87 Tako UN CEC, Ibid, str. 88.

88 Tako UN CEC, Ibid., str. 88.

89 Tako UN CEC, Ibid., str. 89.

90 Tako UN CEC, Ibid., str. 89.

o *opting in* varijanti, jer redovno država ratificira Konvenciju dajući izjavu (deklaraciju) iz čl. 19. st. 2. u *opting out* varijanti. Naime, kao opće pravilo u pogledu primjene UN CEC usvojen je princip *opting out*, što znači da će se Konvencija, ako su ispunjeni uvjeti za njenu primjenu, primijeniti bez potrebe da ugovorne strane posebno predviđaju njezinu primjenu.⁹¹ *Opting out* sustav postoji u slučaju da će se pravila Konvencije primijeniti samo u slučaju ako ugovorne strane posebno tu primjenu ugovorom predvide. Takva je opcija predviđena u Konvenciji kako bi se omogućila što šira recepcija Konvencije.

Svaka država ugovornica također može isključiti iz područja primjene ove Konvencije pitanja iz područja koja odredi u izjavi (deklaraciji) danoj u skladu s člankom 21. Uz komentar uz čl. 1. Konvencije prikazano je koje i kakve deklaracije je dala Ruska Federacija. Redaktori su bili svjesni potencijalnih posljedica takve mogućnosti, no činjenica da se htjela omogućiti što šira i brža, pa makar i (privremeno) ograničena primjena Konvencije prevladala je u shvaćanju da se takva izjava omogućiti državama koje žele prihvatiti Konvenciju.⁹²

2.6. Prošireno djelovanje Konvencije - odnos prema drugim međunarodnim konvencijama

Ovu tematiku regulira članak 20. Svrha ovog članka jest otkloniti potencijalne pravne prepreke za upotrebu elektroničkih komunikacija koje se mogu koristiti u područjima koja reguliraju druge međunarodne konvencije i to na način da se izbjegne dopunjavanje ili zamjenjivanje⁹³

pojedinih međunarodnih konvencija. Na taj se način nastojalo ponuditi pravilo koje će omogućiti drugim konvencijama da budu operativne i primjenjive u elektroničkom okruženju. Njime se formalno ne dopunjuje niti jedna međunarodna konvencija, ugovor ili sporazum, bez obzira na to jesu li navedeni u čl. 20. st. 1. ili ne, niti se daje autentično tumačenje bilo koje druge međunarodne konvencije, ugovora ili sporazuma. Učinak st. 1. i 2. ovog članka jest da ratifikacijom ove Konvencije država ugovornica pristaje, odnosno obvezuje se primijeniti odredbe ove Konvencije na elektroničke komunikacije učinjene u vezi s nekom od konvencija navedenih u st. 1. ili bilo kojoj drugoj konvenciji kojoj je država ugovornica UN CEC već postala ili može postati država članica.⁹⁴ Na taj se način stvara način interpretacije i regulacije za elektroničku komunikaciju koja se vezuje uz područje regulacije različitih međunarodnih konvencija. Ovaj članak ne govori koje se odredbe Konvencije primjenjuju u tom slučaju, jer bi to zapravo bilo nemoguće utvrditi, pa se na taj način zapravo, kroz opću formulaciju o primjeni pravila Konvencije, ostavlja konkretnom nacionalnom (pravosudnom) tijelu da samo odluči koje odredbe smatra neprimjenjivima,⁹⁵ no tada bi takav postupak morao biti obrazložen i argumentiran.

Popis konvencija iz st. 1. dan je više primjera radi kao i radi izbjegavanja sumnje u pogledu primjene Konvencije, posebno s obzirom na st. 2. prema kojem se Konvencija primjenjuje na elektroničku komunikaciju u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuje bilo koja druga međunarodna konvencija. Sve konvencije na popisu iz st.1. su UNCITRAL-ove konvencije osim Konvencije o priznanju i izvršenju stranih

91 Prema Perović, Jelena, Potreba unifikacije i harmonizacije ugovornog prava, izvod iz knjige „Bitna povreda ugovora – međunarodna prodaja robe“, Beograd, 2004., str. 15. i dalje, str. 6. dostupno na www.ekof.bg.ac.rs/wp.../05/Unifikacija-ugovornog-prava.doc (5. svibnja 2018)

92 Tako UN CEC, Ibid., str. 90.

93 Tako Connolly, Chris, u knjizi u Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in Internati-

onal Contracts - An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 242.

94 Tako UN CEC, Ibid., str. 92.

95 Tako UN CEC, Ibid., str. 92.

arbitražnih odluka (*New York Convention*). Isto tako, dvije od navedenih konvencija još nisu stupile na snagu, i one su: *United Nations Convention on the Liability of Operators of Transport Terminals in International Trade* (Beč, 19. travnja 1991.)⁹⁶ i *United Nations Convention on the Assignment of Receivables in International Trade* (New York, 12. prosinca 2001.),⁹⁷ no to nije bila prepreka za njihovo stavljanje na popis u st. 1.

Dvije UNCITRAL-ove konvencije nisu stavljenе na popis iz st. 1. To su *UN Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes* (New York, 9. prosinca 1988.) i *UN Convention on the Carriage of Goods by Sea* (Hamburg, 31. ožujka 1978.). Naime, smatra se da konvencije koje se bave tematikom prenosivih ili transportnih isprava redovno zahtijevaju specifičnu regulaciju, pa zato, a vodeći računa o isključenjima iz čl. 2. ove Konvencije, nije niti bilo osnove da se te konvencije stave na taj popis.⁹⁸ S obzirom na to da te dvije konvencije dominantno reguliraju područje iz čl. 2. Konvencije, koje je isključeno iz regulacije Konvencije, na njih se neće primijeniti ni članak 20. st. 2. Konvencije, tj. Konvencija se u području regulacije tih dvaju konvencija neće primijeniti niti po osnovi čl. 20. st. 1. ni po osnovi čl. 20. st. 2., a što znači da se neće nikad primijeniti.

Nadalje, odredbe ove Konvencije primjenjuju se na elektroničku komunikaciju u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se

primjenjuje neka druga međunarodna konvencija, dogovor ili sporazum, koji nisu izričkom navedeni u stavku 1. ovoga članka, i kojeg država ugovornica ove Konvencije već jest ili može postati državom ugovornicom, osim u slučaju davanja izjave u skladu s člankom 21. da je taj stavak ne obvezuje. Na taj je način zapravo maksimalno proširen opseg djelovanja Konvencije. Naime, takvom formulacijom Konvencija se ne bi primjenjivala samo na elektroničku komunikaciju, koja se odnosi na područje trgovačkog ili građanskog privatnog prava, nego i na područje ugovornih odnosa koji nastaju preko i izvan usko određenog područja privatnog trgovačkog ili građanskog prava. Zbog takvog širenja djelovanja opsega Konvencije omogućeno je državama članicama stavljanje deklaracije kojom će to onemogućiti djelomično ili u potpunosti.

Stavkom 3. omogućuje se državi ugovornici da u slučaju kada je dala opću izjavu prema čl. 20. st. 2. kojom isključuje primjenu UN CEC za sveukupno područje koje uređuje neka međunarodna konvencija, sama odredi, odnosno **imenuje tu međunarodnu konvenciju i određena područja regulacije unutar te konvencije na koja će se ipak primijeniti UN CEC**. Ukratko, time se omogućuje stvaranje iznimaka u primjeni UN CEC i to u slučaju kada njegova primjena bude općenito isključena davanjem izjave iz čl. 20. st. 2., a za područja koja odredi država ugovornica. Znači radi se po pozitivnom imenovanju područja regulacije nakon općeg isključenja svih područja regulacije obuhvaćenih bilo kojom međunarodnom konvencijom.

Nasuprot tome, stavkom 4. omogućuje se državi ugovornici da sama posebnom izjavom odredi, odnosno imenuje međunarodne/u konvencije/u **na čije se područje regulacije UN CEC neće primijeniti**, čak i u slučaju da ta država nije dala opću izjavu o isključenju primjene UN CEC prema stavku 2. ovog članka izjavom koju je dala u skladu s člankom 21. U tom slučaju iječ je o posebnom po-

⁹⁶ Ovu Konvenciju su prihvatili Egipat (6.4.1999.), Gabon (15.12.2004.), Gruzija (21.3.2006.) i Paragvaj (19.7.2005.), potrebno je pet instrumenata prihvatanja za stupanje na snagu, stanje 16.8.2014. – prema UNCITRALU, dostupno na https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=X-13&chapter=10&lang=en, (16.8.2014.)

⁹⁷ Ovu Konvenciju su potpisali samo Liberija (16.9.2005.), Luksemburg (12.6.2002.), Madagaskar (24.9.2003.) i SAD (30.12.2003.), potrebno je pet instrumenata prihvatanja za stupanje na snagu, stanje 16.8.2014. – prema UNCITRALU, dostupno na http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/security/2001Convention_receivables_status.html, (16. kolovoza 2014.)

⁹⁸ Tako UN CEC, Ibid, str. 93.

zitivnom isključenju primjene Konvencije na određeno područje.

Nakon ograničenja u primjeni iz čl. 19. i čl. 20. Konvencije, daljnja ograničenja u području primjene Konvencije mogu proizići iz čl. 1. (*Scope of Application*), članka 2.1. (*Exclusions*) i članka 3. (*Part Autonomy*). Kad se sve te odredbe uzmu zajedno, postoji opravdana bojazan da velike mogućnosti izjava mogu znatno smanjiti pravnu sigurnost u međunarodnim elektroničkim ugovorima, a koju pravnu sigurnost Konvencija nastoji stvoriti. Nužno je ustanoviti praktičan i djelotvoran mehanizam za utvrđivanje ograničenja koja su države članice postavile prihvaćajući Konvenciju.⁹⁹

2.7 Postupak i učinci izjava (deklaracija)

Članak 21. Konvencije određuje način stavljanja deklaracija (izjava) iz ove Konvencije kao i njihovo povlačenje, te vrijeme kada deklaracija ili njezino povlačenje proizvodi pravni učinak. Sljedeće deklaracije mogu biti dane, modificirane ili povučene uvijek i bilo kada:

– deklaracija iz čl. 17. st. 4. koju načelno daje RGI,¹⁰⁰ a potencijalno na temelju čl. 19. st. 2. država članice nekog RGI-ja (koja nije ratificirala Konvenciju ili koja je ratificirala Konvenciju, ali nije dala izjavu iz čl. 17. st. 4.) koje su istodobno i članice Konvencije

– deklaracija iz čl. 19. st. 1. i 2. koje načelno daju države članice, a potencijalno na temelju čl. 17. st. 2. i RGI

– deklaracija iz čl. 20. st. 2., 3. i 4. koju načelno daju države članice, a potencijalno na temelju čl. 17. st. 2. i RGI.¹⁰¹

Deklaracije koje mogu biti učinjene samo u

⁹⁹ Tako Connolly, Chris u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, *The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook*, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 243.

¹⁰⁰ Kratica za „regionalna gospodarska integracija“, engl. *regional economic integration*, čl. 17. UN CEC.

¹⁰¹ Tako i Kuner, Christopher, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, *The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook*, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 245.

vrijeme potpisivanja, ratifikacije, prihvaćanja ili pristupanja su:

– deklaracija iz čl. 17. st. 2. i

– deklaracija iz čl. 18. st. 1.

Deklaracije (izjave) dane u vrijeme potpisivanja moraju se potvrditi nakon ratifikacije, prihvaćanja ili odobrenja. U slučaju izostanka takve potvrde, te izjave neće proizvesti pravni učinak.¹⁰²

Bečka konvencija, kao i mnoge druge međunarodne konvencije, uglavnom ovlašćuju države ugovornice na davanje ovih izjava samo u trenutku polaganja instrumenta ratifikacije, prihvata, odobrenja ili pristupa.¹⁰³ To se ograničenje¹⁰⁴ uglavnom obrazlaže činjenicom da je nužno stvoriti što jednostavniji sustav deklaracija kako bi se unaprijed i trajno znalo tko je i na koji način prihvatio određenu konvenciju. Međutim, od tog se pravila odstupilo kod ove Konvencije uz obrazloženje da je riječ o materiji koja je podložna postojećem i trajnom vrlo brzom tehnološkom razvoju pa se na taj način omogućuje državama članicama da izjavama reguliraju dio ili „količinu“ ili područje primjene UN CEC, koji odgovara njihovom trenutačnom tehnološkom razvoju, a prateći taj razvoj tako će se mijenjati ili povlačiti izjave¹⁰⁵ i nakon što su prihvatile Konvenciju.¹⁰⁶ Praksa će pokazati

¹⁰² Tako UN CEC, Ibid, str. 95.

¹⁰³ Prema UN Treaty Handbook – „...declarations are usually deposited at the time of signature, or at the time of deposit of the instrument of ratification, approval, or accession. Sometimes, a declaration may be lodged subsequently.“ Treaty Handbook, prepared by Treaty Section of the Office of Legal Affairs, UN publication Sales no. E.02V.2 New York, točka 3.6.3.

¹⁰⁴ In many international treaties, including uniform laws, it has become common to allow for declarations to be made only at the time of deposit of the instrument for ratification, acceptance, approval or accession, except where a treaty provides a possibility to make declarations at any time. – Tako Kuner, Christopher, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, *The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook*, Wolters Kluwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 247.

¹⁰⁵ Tako UN CEC, Ibid, str. 96.

¹⁰⁶ Tako i Kuner, Christopher, u knjizi Boss, H. Amelia i Kilian, Wolfgang, *The United Nations Convention on*

jesu li takva očekivanja bila opravdana. Izjave i potvrde izjava moraju biti dane u pisanom obliku i službeno dostavljene depozitaru.

Stavak 3. ovog članka regulira trenutak kada deklaracija (izjava) proizvodi pravni učinak. Izjave stupaju na snagu, odnosno proizvode pravni učinak istodobno kad i Konvencija u odnosu na državu koja ih je dala, odnosno prihvatila Konvenciju, a u skladu s čl. 23. Konvencije, pod uvjetom da je izjava dana odnosno da ju je depozitar primio do stupanja Konvencije na snagu u odnosu na državu u pitanju. U slučaju davanja izjave koju je depozitar službeno primio poslije stupanja Konvencije na snagu u odnosu na državu koja je dala izjavu, ona proizvodi učinak prvog dana idućeg mjeseca po isteku šestomjesečnog roka računajući od dana kad je depozitar primio takvu izjavu. Ovo pravilo o trenutku nastanka pravnog učinka izjava primjenjuje se, zapravo, i na sve izjave i vrijeme njihovog stupanja na snagu koje se mogu dati bez vremenskog ograničenja, odnosno koje su dane nakon stupanja Konvencije na snagu za državu koja daje tu izjavu.

Dakle, svaka država koja da izjavu na temelju ove Konvencije može ju izmijeniti ili povući u bilo kojem trenutku službenom pisanom obaviješću (notifikacijom) upućenom de-

the Use of Electronic Communications in International Contracts – An In-Depth Guide and Sourcebook, Wolters Kulwer, SAD, Austin i dr., 2008., str. 247.

pozitaru. Izmjena ili povlačenje proizvodi učinak prvog dana idućeg mjeseca po isteku šestomjesečnog roka, računajući od dana kad je depozitar primio takvu obavijest (notifikaciju).

3. Integralni tekst konvencije¹⁰⁷

This paper presents the UN Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts. It provides an overview of its origin and of the object of its regulation, i.e. unification of international law on electronic commerce. The application of the Convention is presented in relation to other international conventions, in particular in relation to the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods and other UNCITRAL Conventions. The possibilities of excluding the application of the Convention and the declaration(s) which can be made by the State when accepting the Convention, are outlined as two ways of restricting the application of the Convention. Finally, the Croatian translation of the integral text of the Convention is provided.

107 Engleski tekst prema United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts with explanatory note by the UNCITRAL secretariat, United Nations, New York, 2007., publication no. E.07.V.2, str. 2-12., dostupno i na http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/06-57452_Ebook.pdf, pristup 10. ožujka 2015., prijevod Konvencije s engleskog jezika na hrvatski je autorov.

United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts
UNITED NATIONS

New York, 2007

UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW
UNITED NATIONS PUBLICATION

Sales No. E.07.V.2
ISBN 978-92-1-133756-3

United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts.

The States Parties to this Convention,

Reaffirming their belief that international trade on the basis of equality and mutual benefit is an important element in promoting friendly relations among States,

Noting that the increased use of electronic communications improves the efficiency of commercial activities, enhances trade connections and allows new access opportunities for previously remote parties and markets, thus playing a fundamental role in promoting trade and economic development, both domestically and internationally,

Considering that problems created by uncertainty as to the legal value of the use of electronic communications in international contracts constitute an obstacle to international trade,

Convinced that the adoption of uniform rules to remove obstacles to the use of electronic communications in international contracts, including obstacles that might result from the operation of existing international trade law instruments, would enhance legal certainty and commercial predictability for international contracts and help States gain access to modern trade routes,

Being of the opinion that uniform rules should respect the freedom of parties to choose appropriate media and technologies, taking account of the principles of technological neutrality and functional equivalence, to the extent that the means chosen by the parties comply with the purpose of the relevant rules of law,

Desiring to provide a common solution to remove legal obstacles to the use of electronic communications in a manner acceptable to States with different legal, social and economic systems,

intermediary with respect to that electronic communication;

Konvencija Ujedinjenih naroda o korištenju elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima
UJEDINJENI NARODI

New York, 2007.

KOMISIJA UJEDINJENIH NARODA ZA MEĐUNARODNO TRGOVAČKO PRAVO
PUBLIKACIJA UJEDINJENIH NARODA

Sales No. E.07.V.2
ISBN 978-92-1-133756-3

Konvencija UN-a o korištenju elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima

Države potpisnice ove Konvencije,

Potvrđujući svoje uvjerenje da je međunarodna trgovina zasnovana na jednakosti i obostranoj koristi bitan čimbenik promicanja prijateljskih odnosa među državama potpisnicama,

Upućujući na to da pojačano korištenje elektroničke komunikacije poboljšava učinkovitost komercijalnih aktivnosti, učvršćuje trgovačke veze te omogućava bolji pristup ranije udaljenim stranama i tržištima, igrajući na taj način važnu ulogu u promidžbi međunarodnog i domaćeg trgovinskog te gospodarskog razvoja,

Uzimajući u obzir da teškoće nastale uslijed nesigurnosti u pravnu valjanost korištenja elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima predstavljaju prepreke u međunarodnoj trgovini,

U uvjerenju da bi usvajanje jedinstvenih pravila o otklanjanju prepreka za korištenje elektroničke komunikacije u međunarodnim ugovorima, uključujući prepreke proizašle iz primjene postojećih instrumenata međunarodnog trgovačkog prava, ojačalo pravnu sigurnost i komercijalnu predvidljivost međunarodnih ugovora te pomoglo zemljama potpisnicama u ostvarenju pristupa modernim trgovačkim putevima,

Držeći da jedinstvena pravila moraju poštivati slobode strana u odabiru odgovarajućih medija i tehnologije, uzimajući u obzir načela tehnološke neutralnosti te funkcionalne izjednačenosti, ukoliko su odabrana sredstva u skladu sa svrhom važećih zakonskih propisa

U želji pronalaska zajedničkog rješenja u otklanjanju prepreka za korištenje elektroničke komunikacije na način prihvatljiv potpisnicama različitih pravnih, socijalnih i gospodarskih ustrojstava,

Have agreed as follows:

CHAPTER I. SPHERE OF APPLICATION

Article 1. Scope of application

1. This Convention applies to the use of electronic communications in connection with the formation or performance of a contract between parties whose places of business are in different States.
2. The fact that the parties have their places of business in different States is to be disregarded whenever this fact does not appear either from the contract or from any dealings between the parties or from information disclosed by the parties at any time before or at the conclusion of the contract.
3. Neither the nationality of the parties nor the civil or commercial character of the parties or of the contract is to be taken into consideration in determining the application of this Convention.

Article 2. Exclusions

1. This Convention does not apply to electronic communications relating to any of the following:
 - (a) Contracts concluded for personal, family or household purposes;
 - (b) (i) Transactions on a regulated exchange; (ii) foreign exchange transactions; (iii) inter-bank payment systems, inter-bank payment agreements or clearance and settlement systems relating to securities or other financial assets or instruments; (iv) the transfer of security rights in sale, loan or holding of or agreement to repurchase securities or other financial assets or instruments held with an intermediary.
2. This Convention does not apply to bills of exchange, promissory notes, consignment notes, bills of lading, warehouse receipts or any transferable document or instrument that entitles the bearer or beneficiary to claim the delivery of goods or the payment of a sum of money.

Article 3. Party autonomy

The parties may exclude the application of this Convention or derogate from or vary the effect of any of its provisions.

CHAPTER II. GENERAL PROVISIONS

Article 4. Definitions

For the purposes of this Convention:

- (a) "Communication" means any statement, declaration, demand, notice or request, including an offer and the acceptance of an offer, that the parties are required to make or choose to make in connection with the formation or

Sporazumjele su se kako slijedi:

POGLAVLJE I. PODRUČJE PRIMJENE

Članak 1. Područje primjene

1. Ova Konvencija primjenjuje se na korištenje elektroničke komunikacije pri sklapanju ili izvršenju ugovora među stranama s mjestom poslovanja u različitim državama.
2. Činjenica da strane imaju svoja mjesta poslovanja u raznim državama neće se uzeti u obzir kadgod to ne proizlazi iz ugovora ili ranijeg poslovanja između strana ili iz obavijesti koje su dale u bilo koje vrijeme prije ili za vrijeme sklapanja ugovora.
3. Ni državljanstvo strana kao ni građanski ili trgovački karakter strana ili ugovora ne uzimaju se u obzir prilikom primjene ove Konvencije.

Članak 2. Isključenje primjene

1. Ova se Konvencija ne primjenjuje na elektroničku komunikaciju u vezi s:
 - (a) Ugovorima sklopljenim za osobnu ili obiteljsku svrhu ili za svrhe kućanstva
 - (b) (i) Transakcijama reguliranim burzovne i bankarske razmjene; (ii) transakcijama stranim valutama; (iii) međubankovnim plaćanjima, ugovorima o međubankovnom plaćanju ili obračunskim te namirnim sustavima u vezi s vrijednosnicama ili drugim novčanim sredstvima te instrumentima plaćanja; (iv) prijenosom prava osiguranja pri prodaji, kreditu, ili držanju udjela, te ugovora o otkupu vrijednosnica ili drugih novčanih sredstava ili instrumenata uz posredovanje.
2. Ova Konvencija ne primjenjuje se na mjenice, zadužnice, dostavnice, teretnice, skladišnice, ili bilo koju prenosivu ispravu ili instrument koji ovlašćuje donositelja ili korisnika da zahtijeva predaju robe ili plaćanje novčanog iznosa.

Članak 3. Autonomija strana

Strane mogu isključiti primjenu ove Konvencije, te odstupiti od njenih odredbi ili izmijeniti njihov učinak.

POGLAVLJE II. OPĆE ODREDBE

Članak 4. Definicije

Za potrebe ove Konvencije:

- (a) „Komunikacija“ označava bilo koju izjavu, izjašnjavaње, prijedlog, zahtjev, uključujući ponudu i prihvaćanje ponude, koji se zahtijevaju od strana da budu učinjene u vezi sa sklapanjem ili provedbom ugovora

Ključne riječi:

United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts, Scope of application, Exclusions, Declarations

Summary

CHAPTER II. GENERAL PROVISIONS

Article 4. Definitions

For the purposes of this Convention:

- (a) "Communication" means any statement, declaration, demand, notice or request, including an offer and the acceptance of an offer, that the parties are required to make or choose to make in connection with the formation or performance of a contract;
- (b) "Electronic communication" means any communication that the parties make by means of data messages;
- (c) "Data message" means information generated, sent, received or stored by electronic, magnetic, optical or similar means, including, but not limited to, electronic data interchange, electronic mail, telegram, telex or telecopy;
- (d) "Originator" of an electronic communication means a party by whom, or on whose behalf, the electronic communication has been sent or generated prior to storage, if any, but it does not include a party acting as an intermediary with respect to that electronic communication;
- (e) "Addressee" of an electronic communication means a party who is intended by the originator to receive the electronic communication, but does not include a party acting as an intermediary with respect to that electronic communication;
- (f) "Information system" means a system for generating, sending, receiving, storing or otherwise processing data messages;
- (g) "Automated message system" means a computer program or an electronic or other automated means used to initiate an action or respond to data messages or performances in whole or in part, without review or intervention by a natural person each time an action is initiated or a response is generated by the system;
- (h) "Place of business" means any place where a party maintains a non-transitory establishment to pursue an economic activity other than the temporary provision of goods or services out of a specific location.

Article 5. Interpretation

1. In the interpretation of this Convention, regard is to be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application and the observance of good faith in international trade.
2. Questions concerning matters governed by this Convention which are not expressly settled in it are to be settled in conformity with the general principles on which it is based or, in the absence of such principles, in conformity with the law applicable by virtue of the rules of private international law.

POGLAVLJE II. OPĆE ODREDBE

Članak 4. Definicije

Za potrebe ove Konvencije:

- (a) „Komunikacija“ označava bilo koju izjavu, izjašnjavaње, prijedlog, zahtjev, uključujući ponudu i prihvaćanje ponude, koji se zahtijevaju od strana da budu učinjene u vezi sa sklapanjem ili provedbom ugovora
- (b) „Elektronička komunikacija“ označava bilo koju komunikaciju koju strane ostvare putem podatkovne poruke
- (c) „Podatkovna poruka“ označava podatke koji su kreirani, poslani, primljeni ili pohranjeni elektroničkim, magnetskim, optičkim, ili sličnim putem, uključujući, ali ne ograničavajući se na, elektroničku razmjenu podatka, elektroničku poštu, telegram, teleks ili telefaks
- (d) „Tvorač“ elektroničke komunikacije označava stranu koja, ili u čije se ime i račun, šalje, ili prije pohrane kreira elektronička poruka, ako je ima, ali ne uključuje stranu koja posreduje u elektroničkoj komunikaciji
- (e) „Naslovnik (adresat)“ elektroničke komunikacije označava stranu kojoj je tvorač namijenio da primi elektroničku komunikaciju, ali ne uključuje stranu koja posreduje u elektroničkoj komunikaciji
- (f) „Informacijski sustav“ označava sustav za kreiranje, slanje, primanje, pohranjivanje te ostalu obradu podatkovnih poruka
- (g) „Sustav automatskih poruka“ označava računalni program, odnosno elektroničko ili neko drugo automatsko sredstvo za pokretanje komunikacije te odgovaranje na podatkovne poruke, u cijelosti ili dijelom bez nadzora ili intervencije fizičke osobe, prilikom svakog inicijalnog kreiranja djelovanja, odnosno odgovaranja na poruku nastalu u takvom sustavu
- (h) „Mjesto poslovanja“ označava bilo koje mjesto na kojem strana obavlja stalnu (neprivremenu) gospodarsku djelatnost i koje je različito od mjesta na kojem privremeno pribavlja robu ili usluge.

Članak 5. Tumačenje

1. Pri tumačenju ove Konvencije treba imati u vidu njezin međunarodni karakter te potrebu za promicanjem njezine jedinstvene primjene i pridržavanja načela savjesnosti (dobre vjere) u međunarodnoj trgovini.
2. Pitanja proizašla iz materije regulirane ovom Konvencijom, koja u njoj nisu izrijekom riješena, riješit će se u skladu s općim načelima na kojima ova Konvencija počiva ili, u njihovu nedostatku, u skladu s mjerodavnim pravom na osnovi pravila međunarodnog privatnog prava.

Article 6. Location of the parties

1. For the purposes of this Convention, a party's place of business is presumed to be the location indicated by that party, unless another party demonstrates that the party making the indication does not have a place of business at that location.
2. If a party has not indicated a place of business and has more than one place of business, then the place of business for the purposes of this Convention is that which has the closest relationship to the relevant contract, having regard to the circumstances known to or contemplated by the parties at any time before or at the conclusion of the contract.
3. If a natural person does not have a place of business, reference is to be made to the person's habitual residence.
4. A location is not a place of business merely because that is:
 - (a) where equipment and technology supporting an information system used by a party in connection with the formation of a contract are located; or
 - (b) where the information system may be accessed by other parties.
5. The sole fact that a party makes use of a domain name or electronic mail address connected to a specific country does not create a presumption that its place of business is located in that country.

Article 7. Information requirements

Nothing in this Convention affects the application of any rule of law that may require the parties to disclose their identities, places of business or other information, or relieves a party from the legal consequences of making inaccurate, incomplete or false statements in that regard.

CHAPTER III. USE OF ELECTRONIC COMMUNICATIONS IN INTERNATIONAL CONTRACTS

Article 8. Legal recognition of electronic communications

1. A communication or a contract shall not be denied validity or enforceability on the sole ground that it is in the form of an electronic communication.
2. Nothing in this Convention requires a party to use or accept electronic communications, but a party's agreement to do so may be inferred from the party's conduct.

Article 9. Form requirements

1. Nothing in this Convention requires a communication or a contract to be made or evidenced in any particular form.
2. Where the law requires that a communication or a contract should be in writing, or provides consequences for the absence of a writing, that requirement is met by an electronic communication if the information contained therein is

Članak 6. Lokacija strana

1. Za potrebe ove Konvencije mjestom poslovanja strane smatra se lokacija koju je navela strana, osim ako druga strana dokaže da strana koja je navela lokaciju nema mjesto poslovanja na toj lokaciji.
2. Ako strana ne navede mjesto poslovanja i posluje na više od jednog mjesta, tada se mjestom poslovanja za potrebe ove Konvencije smatra mjesto najuže povezano s relevantnim ugovorom, uzimajući u obzir okolnosti poznate odnosno razmotrene među stranama u bilo koje vrijeme prije ili tijekom sklapanja ugovora.
3. Ako fizička osoba nema mjesto poslovanja, mjestom poslovanja smatra se njezino redovno boravište.
4. Lokacija ne označava mjesto poslovanja samim tim što je:
 - (a) mjesto gdje su smješteni oprema i tehnologija koje podržavaju informatički sustav korišten u sklapanju ugovora; odnosno
 - (b) mjesto gdje je informatički sustav dostupan drugim stranama.
5. Sama činjenica da strana koristi domenu, odnosno elektroničku poštu koja je povezana s određenom državom nije temelj za stvaranje pretpostavke da joj je mjesto poslovanja u toj državi.

Članak 7. Zahtjevi za podacima

Ništa u ovoj Konvenciji ne utječe na primjenu bilo kojeg prava kojim bi se obvezalo strane da otkriju svoj identitet, mjesto poslovanja ili druge informacije, odnosno ne oslobađa strane od zakonskih posljedica zbog iznošenja netočnih, nepotpunih ili lažnih izjava u vezi s navedenim.

POGLAVLJE III. UPORABA ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE U MEĐUNARODNIM UGOVORIMA

Članak 8. Pravna valjanosti elektroničke komunikacije

1. Komunikaciji ili ugovoru ne može se osporiti valjanost ili izvršivost isključivo na temelju što je u elektroničkom obliku komunikacije.
2. Ništa u ovoj Konvenciji ne obvezuje stranu na uporabu ili prihvaćanje elektroničke komunikacije, ali njezin pristanak na to može se očitovati iz njezina postupanja.

Članak 9. Valjanost oblika

1. Ništa u ovoj Konvenciji ne obvezuje na bilo kakav određen oblik komunikacije ili ugovora kao i oblika njihovog dokazivanja.
2. Ako mjerodavno pravo propisuje da komunikacija ili ugovor treba biti u pisanom obliku, odnosno propisuje posljedice u

Article 9. Form requirements

1. Nothing in this Convention requires a communication or a contract to be made or evidenced in any particular form.
2. Where the law requires that a communication or a contract should be in writing, or provides consequences for the absence of a writing, that requirement is met by an electronic communication if the information contained therein is accessible so as to be usable for subsequent reference.
3. Where the law requires that a communication or a contract should be signed by a party, or provides consequences for the absence of a signature, that requirement is met in relation to an electronic communication if:
 - (a) A method is used to identify the party and to indicate that party's intention in respect of the information contained in the electronic communication;
 - and
 - (b) The method used is either:
 - (i) As reliable as appropriate for the purpose for which the electronic communication was generated or communicated, in the light of all the circumstances, including any relevant agreement; or
 - (ii) Proven in fact to have fulfilled the functions described in subparagraph (a) above, by itself or together with further evidence.
4. Where the law requires that a communication or a contract should be made available or retained in its original form, or provides consequences for the absence of an original, that requirement is met in relation to an electronic communication if:
 - (a) There exists a reliable assurance as to the integrity of the information it contains from the time when it was first generated in its final form, as an electronic communication or otherwise; and
 - (b) Where it is required that the information it contains be made available, that information is capable of being displayed to the person to whom it is to be made available.
5. For the purposes of paragraph 4 (a):
 - (a) The criteria for assessing integrity shall be whether the information has remained complete and unaltered, apart from the addition of any endorsement and any change that arises in the normal course of communication, storage and display; and
 - (b) The standard of reliability required shall be assessed in the light of the purpose for which the information was generated and in the light of all the relevant circumstances.

Članak 9. Valjanost oblika

1. Ništa u ovoj Konvenciji ne obvezuje na bilo kakav određen oblik komunikacije ili ugovora kao i oblika njihovog dokazivanja.
2. Ako mjerodavno pravo propisuje da komunikacija ili ugovor treba biti u pisanom obliku, odnosno propisuje posljedice u slučaju nedostatka pisanog oblika, smatrat će se da tom uvjetu udovoljava elektronička komunikacija, ako podaci navedeni u njoj mogu biti dostupni za buduće korištenje u istom sadržaju.
3. Ako mjerodavno pravo nalaže da komunikacija ili ugovor bude potpisan, odnosno propisuje posljedice u slučaju nedostatka potpisa, elektronička komunikacija udovoljava tom uvjetu ako se:
 - (a) koristi metodom kojom se utvrđuje identitet strane i njezina namjera u odnosu na podatke sadržane u elektroničkoj komunikaciji
 - i
 - (b) korištena metoda je ili:
 - (i) pouzdana i odgovarajuća za potrebe iz kojih je elektronička komunikacija nastala ili prenesena, u svjetlu svih okolnosti, uključujući bilo koji relevantni sporazum, ili
 - (ii) faktično dokazuje da ispunjava funkcije iznesene u stavku (a) gore, sama po sebi ili uz daljnje dokaze.
4. Ako mjerodavno pravo propisuje da komunikacija ili ugovor bude dostupan odnosno zadržan u izvornom obliku, odnosno propisuje posljedice u slučaju nedostatka izvornika, smatrat će se da elektronička komunikacija udovoljava tom uvjetu ako:
 - (a) postoji pouzdana razina sigurnosti u odnosu na integritet podataka koje sadrži od vremena kad je prvi put kreirana u konačnom obliku, kao elektronička ili neka druga komunikacija, i
 - (b) ako se zahtijeva da podaci koje sadržava budu dostupni, tada se ti podaci trebaju moći predočiti osobi kojoj trebaju biti učinjeni dostupnima.
5. Za potrebe stavka 4 (a):
 - (a) kao kriterij procjene integriteta utvrdit će se jesu li podaci zadržani cjeloviti i nepromijenjeni, izuzevši bilo kakve dodatke ili promjene koje proizlaze iz uobičajenog tijeka komunikacije, pohrane te prikazivanja, i
 - (b) traženi standard pouzdanosti bit će utvrđen u svjetlu svrhe u koju su podaci kreirani te u svjetlu svih relevantnih okolnosti.

Article 10. Time and place of dispatch and receipt of electronic communications

1. The time of dispatch of an electronic communication is the time when it leaves an information system under the control of the originator or of the party who sent it on behalf of the originator or, if the electronic communication has not left an information system under the control of the originator or of the party who sent it on behalf of the originator, the time when the electronic communication is received.
2. The time of receipt of an electronic communication is the time when it becomes capable of being retrieved by the addressee at an electronic address designated by the addressee. The time of receipt of an electronic communication at another electronic address of the addressee is the time when it becomes capable of being retrieved by the addressee at that address and the addressee becomes aware that the electronic communication has been sent to that address. An electronic communication is presumed to be capable of being retrieved by the addressee when it reaches the addressee's electronic address.
3. An electronic communication is deemed to be dispatched at the place where the originator has its place of business and is deemed to be received at the place where the addressee has its place of business, as determined in accordance with article 6.
4. Paragraph 2 of this article applies notwithstanding that the place where the information system supporting an electronic address is located may be different from the place where the electronic communication is deemed to be received under paragraph 3 of this article.

Article 11. Invitations to make offers

A proposal to conclude a contract made through one or more electronic communications which is not addressed to one or more specific parties, but is generally accessible to parties making use of information systems, including proposals that make use of interactive applications for the placement of orders through such information systems, is to be considered as an invitation to make offers, unless it clearly indicates the intention of the party making the proposal to be bound in case of acceptance.

Article 12. Use of automated message systems for contract formation

A contract formed by the interaction of an automated message system and a natural person, or by the interaction of automated message systems, shall not be denied validity or enforceability on the sole ground that no natural person reviewed or intervened in each of the individual actions carried out by the automated message systems or the resulting contract.

Članak 10. Vrijeme i mjesto slanja i primitka elektroničke komunikacije

1. Vrijeme slanja elektroničke komunikacije je vrijeme kad ona napusti informacijski sustav pod kontrolom njezina tvorca, odnosno strane koja ju je u ime i za račun tvorca poslala ili, ako elektronička komunikacija nije napustila informacijski sustav pod kontrolom njezina tvorca ili strane koja ju je u ime i za račun tvorca poslala, vrijeme kada je primljena.
2. Vrijeme primitka elektroničke komunikacije jest trenutak kad ona postane dostupna primatelju na elektroničkoj adresi koju je odredio primatelj. Vrijeme primitka elektroničke komunikacije na drugoj elektroničkoj adresi primatelja je trenutak kad ona postane dostupna primatelju na toj adresi, i kada primatelj postane svjestan da je elektronička poruka poslana na tu adresu. Pretpostavlja se da je elektronička komunikacija dostupna naslovniku (primatelju) onda kada stigne na njegovu elektroničku adresu.
3. Smatra se da se elektronička komunikacija šalje s mjesta na kojem tvorac ima mjesto poslovanja te prima na mjestu poslovanja primatelja, a kako je propisano člankom 6.
4. Stavak 2. ovog članka primjenjuje se neovisno o tome nalazi li se mjesto gdje je smješten informacijski sustav koji podržava elektroničku adresu na različitom mjestu od mjesta na kojem se smatra elektronička poruka primljenom prema st. 3. ovog članka.

Članak 11. Poziv na stavljanje ponuda

Prijedlog sklapanja ugovora putem jedne ili više elektroničkih komunikacija, a koje nisu adresirane na jednu ili više određenih strana već su dostupne svim stranama koje se koriste informacijskim sustavima, uključujući prijedloge koji koriste interaktivne aplikacije za stavljanje narudžbe kroz takve informacijske sustave, smatrat će se pozivom na stavljanje ponuda, osim u slučaju da strana posebno naznači namjeru da bude obvezana u slučaju da poziv za stavljanje ponude bude prihvaćen.

Članak 12. Korištenje sustava automatskih poruka kod sklapanja ugovora

Ugovoru sklopljenom putem sustava automatskih poruka i fizičke osobe, ili interakcijom između sustava automatskih poruka, neće biti osporena valjanost ni izvršivost isključivo na temelju činjenice da fizička osoba nije sudjelovala (intervenirala) u bilo kojoj od pojedinačnih radnji poduzetih putem sustava automatskih poruka ili u konačnom ugovoru.

Article 13. Availability of contract terms

Nothing in this Convention affects the application of any rule of law that may require a party that negotiates some or all of the terms of a contract through the exchange of electronic communications to make available to the other party those electronic communications which contain the contractual terms in a particular manner, or relieves a party from the legal consequences of its failure to do so.

Article 14. Error in electronic communications

1. Where a natural person makes an input error in an electronic communication exchanged with the automated message system of another party and the automated message system does not provide the person with an opportunity to correct the error, that person, or the party on whose behalf that person was acting, has the right to withdraw the portion of the electronic communication in which the input error was made if:

(a) The person, or the party on whose behalf that person was acting, notifies the other party of the error as soon as possible after having learned of the error and indicates that he or she made an error in the electronic communication; and

(b) The person, or the party on whose behalf that person was acting, has not used or received any material benefit or value from the goods or services, if any, received from the other party.

2. Nothing in this article affects the application of any rule of law that may govern the consequences of any error other than as provided for in paragraph 1.

CHAPTER IV. FINAL PROVISIONS

Article 15. Depositary

The Secretary-General of the United Nations is hereby designated as the depositary for this Convention.

Article 16. Signature, ratification, acceptance or approval

1. This Convention is open for signature by all States at United Nations Headquarters in New York from 16 January 2006 to 16 January 2008.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States.

3. This Convention is open for accession by all States that are not signatory States as from the date it is open for signature.

Članak 13. Dostupnost uvjeta iz ugovora

Ništa u ovoj Konvenciji ne utječe na primjenu bilo kojeg prava koje obvezuje stranu koja pregovara neke odnosno sve uvjete iz ugovora putem razmjene elektroničke komunikacije, da drugoj strani učini dostupnom onu elektroničku komunikaciju koja sadrži uvjete ugovora, odnosno ne oslobađa ugovornu stranu od pravnih posljedica u slučaju da ih ne učini dostupnima.

Članak 14. Pogreška u elektroničkoj komunikaciji

1. Ako fizička osoba učini pogrešan unos u elektroničku komunikaciju razmijenjenu sa sustavom automatskih poruka druge strane, a sustav automatskih poruka osobi ne daje mogućnost ispravka pogreške, ta osoba, odnosno strana u čije je ime i za čiji račun je ta osoba nastupala, ima pravo povlačenja dijela elektroničke komunikacije u kojem je pogreška učinjena, ako:

(a) Osoba ili strana u čije je ime i za čiji račun je osoba nastupala, obavijesti drugu stranu o nastaloj pogreški u najkraćem roku nakon saznanja o njoj te da izjavi da je učinila pogrešku u elektroničkoj komunikaciji, i da

(b) Osoba, odnosno strana u čije je ime i za čiji račun je osoba nastupala, nije koristila ili primila bilo kakvu materijalnu korist ili vrijednost u obliku roba ili usluga koje je mogla primiti od druge strane.

2. Ništa u ovom članku neće utjecati na primjenu bilo kojeg prava koje uređuje posljedice u slučaju bilo kakve druge pogreške od one navedene u stavku 1. ovog članka.

POGLAVLJE IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 15. Depozitar

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda imenuje se depozitarom ove Konvencije.

Članak 16. Potpisivanje, ratifikacija, prihvaćanje ili odobrenje

1. Ova Konvencija otvorena je za potpisivanje svim državama u sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku od 16. siječnja 2006. do 16. siječnja 2008.

2. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji, prihvaćanju ili odobrenju država potpisnica.

3. Ova je Konvencija otvorena za pristupanje svim državama koje nisu države potpisnice od dana njezina otvaranja za potpisivanje.

4. Instruments of ratification, acceptance, approval and accession are to be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 17. Participation by regional economic integration organizations

1. A regional economic integration organization that is constituted by sovereign States and has competence over certain matters governed by this Convention may similarly sign, ratify, accept, approve or accede to this Convention. The regional economic integration organization shall in that case have the rights and obligations of a Contracting State, to the extent that that organization has competence over matters governed by this Convention.

Where the number of Contracting States is relevant in this Convention, the regional economic integration organization shall not count as a Contracting State in addition to its member States that are Contracting States.

2. The regional economic integration organization shall, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, make a declaration to the depositary specifying the matters governed by this Convention in respect of which competence has been transferred to that organization by its member States. The regional economic integration organization shall promptly notify the depositary of any changes to the distribution of competence, including new transfers of competence, specified in the declaration under this paragraph.

3. Any reference to a "Contracting State" or "Contracting States" in this Convention applies equally to a regional economic integration organization where the context so requires.

4. This Convention shall not prevail over any conflicting rules of any regional economic integration organization as applicable to parties whose respective places of business are located in States members of any such organization, as set out by declaration made in accordance with article 21.

Article 18. Effect in domestic territorial units

1. If a Contracting State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to the matters dealt with in this Convention, it may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that this Convention is to extend to all its territorial units or only to one or more of them, and may amend its declaration by submitting another declaration at any time.

2. These declarations are to be notified to the depositary and are to state expressly the territorial units to which the Convention extends.

3. If, by virtue of a declaration under this article, this

4. Instrumenti ratifikacije, prihvaćanja, odobrenja ili pristupanja deponirat će se kod Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

Članak 17. Sudjelovanje organizacija za regionalnu gospodarsku suradnju

1. Organizacija za regionalnu gospodarsku suradnju, koju su osnovale suverene države i koja ima nadležnost nad pitanjima koja regulira ova Konvencija, može također potpisati, ratificirati, prihvatiti ovu Konvenciju ili joj pristupiti. U tom će slučaju organizacija za regionalnu gospodarsku suradnju imati prava i obveze države ugovornice, u onoj mjeri u kojoj je nadležna za pitanja regulirana ovom Konvencijom.

Ako je za ovu Konvenciju relevantan broj država ugovornica, organizacija za regionalnu gospodarsku suradnju neće se smatrati državom ugovornicom uz države članice koje jesu države ugovornice.

2. Organizacija za regionalnu gospodarsku suradnju će, u vrijeme potpisivanja, ratifikacije, prihvaćanja ili pristupanja, dati izjavu o tome za koja je pitanja regulirana ovom Konvencijom dobila nadležnost od država članica. Organizacija za regionalnu gospodarsku suradnju pravodobno će obavijestiti depozitara o svim promjenama distribucije nadležnosti, uključujući novi prijenos nadležnosti određen izjavom u ovom stavku.

3. Sve što se odnosi na „državu ugovornicu“ odnosno „države ugovornice“ u ovoj Konvenciji jednako se odnosi na organizaciju za regionalnu gospodarsku suradnju ako se za takvim kontekstom ukaže potreba.

4. Ova Konvencija nema prednost u primjeni u slučaju bilo kakva njezinog proturječja s pravilima bilo koje organizacije za regionalnu gospodarsku suradnju, koja pravila se primjenjuje na strane čija su mjesta poslovanja u državama članicama bilo koje od tih organizacija, u skladu sa sadržajem izjave u skladu s člankom 21.

Članak 18. Učinak u domaćim teritorijalnim jedinicama

1. Ako država ugovornica ima dvije ili više teritorijalnih jedinica u kojima se primjenjuju različiti pravni sustavi u pogledu pitanja koja se reguliraju ovom Konvencijom, ona može u vrijeme potpisivanja, ratifikacije, prihvaćanja, odobravanja ili pristupanja izjaviti da će se ova Konvencija primijeniti na sve teritorijalne jedinice ili samo na jednu ili više njih, s tim što takvu svoju izjavu može izmijeniti naknadnom izjavom u bilo koje vrijeme.

2. O tim izjavama mora se obavijestiti depozitar i u njima se moraju izričito navesti teritorijalne jedinice na koje se proteže primjena ove Konvencije.

3. If, by virtue of a declaration under this article, this Convention extends to one or more but not all of the territorial units of a Contracting State, and if the place of business of a party is located in that State, this place of business, for the purposes of this Convention, is considered not to be in a Contracting State, unless it is in a territorial unit to which the Convention extends.

4. If a Contracting State makes no declaration under paragraph 1 of this article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 19. Declarations on the scope of application

1. Any Contracting State may declare, in accordance with article 21, that it will apply this Convention only:
(a) When the States referred to in article 1, paragraph 1, are Contracting States to this Convention; or
(b) When the parties have agreed that it applies.

2. Any Contracting State may exclude from the scope of application of this Convention the matters it specifies in a declaration made in accordance with article 21.

Article 20. Communications exchanged under other international conventions

1. The provisions of this Convention apply to the use of electronic communications in connection with the formation or performance of a contract to which any of the following international conventions, to which a Contracting State to this Convention is or may become a Contracting State, apply: Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 10 June 1958); Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods (New York, 14 June 1974) and Protocol thereto (Vienna, 11 April 1980); United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 11 April 1980); United Nations Convention on the Liability of Operators of Transport Terminals in International Trade (Vienna, 19 April 1991); United Nations Convention on Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit (New York, 11 December 1995); United Nations Convention on the Assignment of Receivables in International Trade (New York, 12 December 2001).

2. The provisions of this Convention apply further to electronic communications in connection with the formation or performance of a contract to which another international convention, treaty or agreement not specifically referred to in paragraph 1 of this article, and to which a Contracting State to this Convention is or may become a Contracting State, applies, unless the State has declared, in accordance with article 21, that it will not be bound by this paragraph.

3. Ako se, na temelju izjave dane prema ovom članku, ova Konvencija proteže na jednu ili više ali ne na sve teritorijalne jedinice države ugovornice, te ako se sjedište jedne strane ugovornice nalazi u toj državi, smatrat će se, prema ovoj Konvenciji, da to sjedište nije u državi ugovornici ako se ne nalazi na teritorijalnoj jedinici na koju se ova Konvencija proteže.

4. Ako država ugovornica ne učini izjavu prema stavku 1. ovog članka, Konvencija se primjenjuje na cjelokupnom teritoriju te države.

Članak 19. Deklaracije (izjave) i opseg njihove primjene

1. Svaka država ugovornica može izjaviti, u skladu s člankom 21., da će ovu Konvenciju primijeniti samo u slučaju:
(a) kada su države na koje se odnosi članak 1., stavak 1. države ugovornice ove Konvencije, odnosno
(b) kada su se strane suglasile da će je primijeniti.

2. Svaka država ugovornica može isključiti iz područja primjene ove Konvencije pitanja koja odredi u izjavi (deklaraciji) danoj u skladu s člankom 21.

Članak 20. Komunikacije obavljene prema drugim međunarodnim konvencijama

1. Odredbe ove Konvencije primijenit će se na korištenje elektroničke komunikacije u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuje bilo koja od sljedećih međunarodnih konvencija, a kojima država ugovornica ove Konvencije već jest ili može postati državom ugovornicom: Konvencija o priznanju i izvršenju inozemnih arbitražnih odluka (New York, 10. lipnja 1958.); Konvencija o zastari potraživanja u području međunarodne prodaje robe (New York, 14. lipnja 1974.) te pripadajući Protokol (Beč, 11. travnja 1980.); Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe (Beč, 11. travnja 1980.); Konvencija Ujedinjenih naroda o odgovornosti poduzetnika prijevoznih terminala u međunarodnoj trgovini (Beč, 19. siječnja 1991.);

Konvencija Ujedinjenih naroda o neovisnim garancijama i Stand-by akreditivima (New York, 11. prosinca 1995.); Konvencija Ujedinjenih naroda o prijenosu potraživanja u međunarodnoj trgovini (New York, 12. prosinca 2001.).

2. Nadalje, odredbe ove Konvencije primjenjuju se na elektroničku komunikaciju u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem ugovora na koji se primjenjuje neka druga međunarodna konvencija, dogovor ili sporazum, koji nije izrijekom naveden u stavku 1. ovoga članka, i koji država ugovornica ove Konvencije već jest ili može postati državom ugovornicom, osim u slučaju davanja izjave u skladu s člankom 21. da je ovaj stavak ne obvezuje.

3. A State that makes a declaration pursuant to paragraph 2 of this article may also declare that it will nevertheless apply the provisions of this Convention to the use of electronic communications in connection with the formation or performance of any contract to which a specified international convention, treaty or agreement applies to which the State is or may become a Contracting State.

4. Any State may declare that it will not apply the provisions of this Convention to the use of electronic communications in connection with the formation or performance of a contract to which any international convention, treaty or agreement specified in that State's declaration, to which the State is or may become a Contracting State, applies, including any of the conventions referred to in paragraph 1 of this article, even if such State has not excluded the application of paragraph 2 of this article by a declaration made in accordance with article 21.

Article 21. Procedure and effects of declarations

1. Declarations under article 17, paragraph 4, article 19, paragraphs 1 and 2, and article 20, paragraphs 2, 3 and 4, may be made at any time. Declarations made at the time of signature are subject to confirmation upon ratification, acceptance or approval.

2. Declarations and their confirmations are to be in writing and to be formally notified to the depositary.

3. A declaration takes effect simultaneously with the entry into force of this Convention in respect of the State concerned. However, a declaration of which the depositary receives formal notification after such entry into force takes effect on the first day of the month following the expiration of six months after the date of its receipt by the depositary.

4. Any State that makes a declaration under this Convention may modify or withdraw it at any time by a formal notification in writing addressed to the depositary. The modification or withdrawal is to take effect on the first day of the month following the expiration of six months after the date of the receipt of the notification by the depositary.

Article 22. Reservations

No reservations may be made under this Convention.

Article 23. Entry into force

1. This Convention enters into force on the first day of the month following the expiration of six months after the date of deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. When a State ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention enters into force in respect of that State on the

3. Država koja da izjavu u skladu s stavkom 2. ovoga članka može se također očitovati da će neovisno o tome primjenjivati odredbe ove Konvencije na elektroničke komunikacije u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem bilo kojeg ugovora na koji se primjenjuje određena međunarodna konvencija, ugovor ili sporazum u kojem je ta država država ugovornica ili to može postati.

4. Bilo koja država može izjaviti da neće primjenjivati odredbe ove Konvencije na elektroničku komunikaciju u vezi sa sklapanjem ili izvršenjem bilo kojeg ugovora na koji se primjenjuje određena međunarodna konvencija, ugovor ili sporazum izričito naveden u izjavi, a u kojem je ta država država ugovornica ili može to postati, uključujući bilo koju od konvencija iz stavka 1. ovog članka, čak i u slučaju da ta država nije isključila primjenu stavka 2. ovog članka izjavom koju je dala u skladu s člankom 21.

Članak 21. Postupak i učinci izjava

1. Izjave učinjene prema članku 17. stavku 4., članku 19. stavicima 1. i 2., te članku 20. stavicima 2., 3. i 4., mogu se dati bilo kada. Izjave dane u vrijeme potpisivanja moraju se potvrditi nakon ratifikacije, prihvaćanja ili odobrenja.

2. Izjave i potvrde izjava moraju biti u pisanom obliku i službeno dostavljene depozitaru.

3. Izjave stupaju na snagu istodobno kad i Konvencija u odnosu na Državu u pitanju. Međutim, izjave koje depozitar službeno primi poslije takvog stupanja na snagu proizvode učinak prvog dana idućeg mjeseca po isteku šestomjesečnog roka računajući od dana kad je depozitar primio takvu izjavu.

4. Svaka država koja da izjavu na temelju ove Konvencije može je izmijeniti ili povući u bilo kojem trenutku službenom pisanom obaviješću (notifikacijom) upućenom depozitaru. Izmjena ili povlačenje proizvodi učinak prvog dana idućeg mjeseca nakon isteka šestomjesečnog roka računajući od dana kad je depozitar primio takvu obavijest (notifikaciju).

Članak 22. Rezerve

Nikakve rezerve nisu dopuštene prema ovoj Konvenciji.

Članak 23. Stupanje na snagu

1. Ova Konvencija stupa na snagu prvog dana idućeg mjeseca nakon isteka šestomjesečnog roka od dana deponiranja trećeg instrumenta ratifikacije, prihvaćanja, odobravanja ili pristupanja.

2. Kada država ratificira, prihvati, odobri ili pristupi ovoj Konvenciji poslije deponiranja trećeg instrumenta ratifikacije, prihvaćanja, odobravanja ili pristupanja, ova Konvencija stupa na snagu u odnosu na tu državu prvog dana idućeg mjeseca nakon isteka šestomjesečnog roka od dana deponiranja

2. When a State ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention enters into force in respect of that State on the first day of the month following the expiration of six months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 24. Time of application

This Convention and any declaration apply only to electronic communications that are made after the date when the Convention or the declaration enters into force or takes effect in respect of each Contracting State.

Article 25. Denunciations

1. A Contracting State may denounce this Convention by a formal notification in writing addressed to the depositary.
2. The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period after the notification is received by the depositary.

DONE at New York this twenty-third day of November two thousand and five, in a single original, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Convention.

2. Kada država ratificira, prihvati, odobri ili pristupi ovoj Konvenciji poslije deponiranja trećeg instrumenta ratifikacije, prihvaćanja, odobravanja ili pristupanja, ova Konvencija stupa na snagu u odnosu na tu državu prvog dana idućeg mjeseca nakon isteka šestomjesečnog roka od dana deponiranja njezinih instrumenata ratifikacije, prihvaćanja, odobravanja ili pristupanja.

Članak 24. Vrijeme primjene

Ova Konvencija, kao i bilo koje izjave primjenjuju se samo na elektroničku komunikaciju učinjenu nakon dana kada Konvencija, odnosno izjava stupi na snagu ili proizvodi učinak u odnosu na svaku državu ugovornicu.

Članak 25. Otkaz

1. Država ugovornica može otkazati ovu Konvenciju službenom pisanom obaviješću upućenom depozitaru.
2. Otkaz proizvodi učinak prvog dana idućeg mjeseca nakon isteka dvanaestomjesečnog roka od dana kada je depozitar zaprimio obavijest. Kada je u obavijesti naveden duži rok u kojem otkaz proizvodi učinak, otkaz proizvodi učinak nakon isteka takvog dužeg roka poslije primitka obavijesti od depozitara.

SASTAVLJENO u New Yorku, dvadesettrećeg studenoga dvije tisuće pete u jednom izvorniku čiji su arapski, engleski, francuski, kineski, ruski i španjolski tekstovi podjednako vjerodostojni.

POTVRĐUJUĆI TO, potpisnici, propisno opunomoćeni od svojih vlada, potpisali su ovu Konvenciju.

Kolokacije u jeziku prava

Pravičnim postupkom do pravednog ishoda

Piše:

Ivana Bendow
prof.

Dva prijatelja, jedan imenom Morski Pas a drugi Girica, spore se oko podjele kolača. Morski Pas je kolač razrezao i sebi dodijelio veći komad, našto Girica protestira.

„Čemu prigovaraš?“ pita je Morski Pas.

„Da si mogla birati, koji bi komad uzela?“

„Bila bih dobar drug i uzela manji komad“
odgovara Girica.

„No, pa taj si i dobila. Što se onda buniš?“

Anegdota o podjeli kolača prenosim iz knjige *Basic Concepts of Legal Thought* autora Georgea P. Fletchera, istaknutog američkog profesora prava i pravnog teoretičara. Anegdota mu je poslužila za ilustraciju razlike između pravičnog postupka (*a fair procedure*) i pravednog ishoda (*a just outcome*). Girica samo hoće reći da je važan postupak. *Minnow's humble point is that process matters*. Nije svejedno na koji način kod nje završi manji dio kolača. *It makes a difference how she ends up with the smaller piece*. Nije svejedno je li manji dio sama odabrala, ili joj ga je netko dodijelio. Važan je postupak.

Podsjetimo, najprije, da hrvatski ima samo jednu riječ (postupak) za dvije engleske (*procedure* i *proceedings*) koje nisu sinonimi, drugim riječima, ne mogu se upotrebljavati zamjenski – *they can't be used interchangeably*. Postupak u smislu pravila je *procedure*, pa o ZPP-u i ZKP-u možemo govoriti kao o *rules of civil procedure*, odnosno *rules of criminal procedure*, što i jest uobičajen naziv u anglo-američkoj pravnoj tradiciji, a postupak u materijalnom smislu je *proceeding*, pa primjerice „postupak je vođen pred trgovačkim sudom“

kažemo *the proceeding was conducted before the commercial court*. Možemo u istom značenju upotrijebiti i množinu imenice, pa reći *the proceedings were conducted before the commercial court*. Razlikovati *proceeding/proceedings* od *procedure* relativno je lako. Teže je, čini mi se, razlikovati dva hrvatska pridjeva koji s navedenim imenicama kolociraju: pošteno i pravično. Treba li ih uopće razlikovati, ili su u pitanju sinonimi? I, naposljetku, što ćemo s pridjevom pravedan – što on opisuje, uz koju imenicu se vezuje?

U članku 6.1 Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda dvaput se javlja pridjev *fair* (*Right to a fair trial ... everyone is entitled to a fair and public hearing ...*). On je jednom preveden kao pošteno, a drugi put pravično (Pravo na pošteno suđenje... nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.). Sinonimi? Čini se da jesu, jer i članak 468(2) Zakona o kaznenom postupku govori o pravičnom suđenju, a ne poštenom. Potvrdu da se pridjevi pravičan i pošten mogu upotrebljavati zamjenski nalazim i u radu profesora Alana Uzelca, u kojemu prva rečenica doslovno glasi „Pravo na pravično (pošteno, fair) suđenje najvažnije je procesno ljudsko pravo.“

Tako je sa suđenjem. A što je s naknadama što ih dosuđuju sudovi? Jesu li one pravične ili pravedne?

Ako Europski sud za ljudska prava utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, dodijelit će povrijeđenoj stranci, po potrebi, pravednu naknadu. Tako u službenom prijevodu glasi članak 41. Konvencije. Na engleskom: *If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, ..., the Court shall, if necessary,*

O autorici:

Ivana Bendow, profesorica engleskog jezika, autorica je dvaju rječnika u nakladi Školske knjige. Pisanje (novinarstvo i esejistiku) studirala je na University of Massachusetts u Sjedinjenim Američkim Državama. Podučava pravnički engleski jezik, prevodi stručne tekstove i sastavlja hrvatsko-engleski pravni rječnik.

afford just satisfaction to the injured party. Pravedna naknada – *just satisfaction*. S druge strane, naknada neimovinske štete – koja je također satisfakcija – nazvana je u ZOO-u pravičnom novčanom naknadom. Zašto je strasburška satisfakcija pravedna, a hrvatska pravična? Da li zbog nesnalaženja prevoditelja? Ili zbog toga što pravična novčana naknada iz ZOO-a ima uži doseg nego naknada koju dosuđuje strasburški sud, a koja, ako dobro razumijem, uključuje i imovinsku štetu i troškove i izdatke? Ili ZOO svoju naknadu naziva pravičnom zbog postupka kojim je sud određuje (slobodnom ocjenom suda, a u skladu s Orijehtacijskim tablicama)? Ili je i u ovom slučaju riječ o sinonimima, pa je izbor pridjeva uz naknadu iz Konvencije i onu iz ZOO-a slučajan?

Kad god se, kao sada s pridjevima pošteno, pravično i pravedno, izgubim u bespućima hrvatske pravno-terminološke zbiljnosti, utješim se člankom 6. Zakona o medijima koji je ovako naslovljen: Dostupnost medijima. Dostupnost medijima? Tko ili što mora biti dostupan medijima? Novinari! Iz članka 1. istog Zakona proizlazi da novinari i drugi sudionici u javnom informiranju imaju pravo biti dostupni medijima. Zašto su mi članci 6. i 1. Zaklona o medijima umirujući? Pa zato jer ako hrvatski zakonodavac ne razlikuje dostupnost od pristupa (moguće kolokacije su: pristup informacijama, dostupnost informacija) – čemu si onda ja razbijam glavu tražeći smisleno opravdanje za pojedine terminološke izbore u hrvatskim propisima?

pravično/pošteno suđenje a fair trial, amer. a due process of law

pravo na pristup sudu kao aspekt prava na pravično/pošteno suđenje right of access to court as an aspect of the right to a fair trial

povreda prava na pravično/pošteno suđenje a violation of the right to a fair trial

pravedna naknada (EKLJP čl. 41) just satisfaction

pravična naknada a fair compensation

pravična naknada za učinjene nužne troškove (ZOO čl. 628.) a fair compensation for the necessary expenses incurred

pravična novčana naknada, naknada neimovinske štete (ZOO čl. 1100.) general damages, damages for pain and suffering and loss of amenity, damages for PSLA, monetary satisfaction, compensation for non-pecuniary loss

pravična novčana naknada u slučaju smrti člana uže obitelji bereavement damages

odlučiti o visini pravične novčane naknade to decide on the amount of general damages

dosuditi pravičnu novčanu naknadu to award general damages

stečajni postupak a bankruptcy proceeding, bankruptcy proceedings, insolvency proceedings

ovršni postupak an enforcement proceeding, enforcement proceedings

pokrenuti postupak to institute proceedings, to bring proceedings

okončati postupak to conclude proceedings

prekinuti postupak to stay proceedings

obustaviti postupak to discontinue proceedings

voditi postupak to conduct proceedings

voditi postupak u skladu s postupovnim pravilima to conduct proceedings in accordance with the rules of procedure, to comply with procedural rules in conducting proceedings

pristup informacijama access to information

dostupnost informacija accessibility of information

Jezik pravne struke (supočinitelj, suučesnik, privoljeti, prisiliti/prinuditi, posuditi/pozajmiti ...)

Piše:

.....
izv. prof. dr. sc.
Marko Alerić

Svako nastojanje da govorena i pisana komunikacija bude ne samo razumljiva nego i pravilna i jasna, pridonosi uspješnijem prijenosu poruke od pošiljatelja poruke do njezina primatelja. Samo ako je poruka razumljiva, pravilna i jasna, primatelj je prihvaća bez kolebanja, dvojbi, i pošiljatelju daje očekivanu povratnu informaciju.

Uzrok problema u komunikaciji često je činjenica da pošiljatelj ili primatelj poruke ne znaju pravilan oblik (izraz) ili pravilno značenje (sadržaj) pojedine riječi.

supočinitelj, suučesnik

Slične riječi supočinitelj i suučesnik, npr. nemaju isto značenje. Supočinitelj je osoba koja može biti počinitelj kaznenog djela, tj. osoba koju obilježava sve ono što obilježava i individualnog počinitelja kaznenog djela, a suučesnik, poticatelj ili pomagatelj osoba je koja je dala doprinos počinjenju kaznenog djela.

privoljeti

Glagol privoljeti (*Voditelj istraživanja morao je privoljeti sudionike na sudjelovanje.*), nastao od prijedloga *pri* i glagola *voljeti*, znači 'nagovoriti, navesti koga, pobuditi u kome želju da što učini'. U skladu s tim imenica privola ima značenje slično značenju imenica *pristanak*, *odobrenje*, ali te riječi nisu sinonimi, a to znači da jednu ne možemo zamjenjivati drugom ili jednu upotrebljavati umjesto druge bez promjene značenja.

prisiliti / privoljeti / prinuditi

Glagol prisiliti nastao je od prijedloga *pri* i glagola *siliti* i znači 'uzrokovati ponašanje suprotno od željenog'. Glagol privoljeti nastao je od prijedloga *pri* i glagola *voljeti* i zna-

či 'nagovoriti, navesti koga na što, u njemu pobuditi želju da što učini'.

Glagoli prisiliti i privoljeti nisu sinonimi jer samo dijelom imaju slično značenje. Zajednička im je početna suprotnost u odnosu na što. Razlika je u tome što se volja osobe koja je prisiljena na što nije promijenila u odnosu na početnu volja koja je bila suprotna onoj koja se zahtijevala. Budući da je prisiljena, osoba mora učiniti ono što je suprotno njezinoj volji, ono što ne želi.

A volja se osobe koja je na što privoljena, bez obzira na to što je na tu promjenu utjecalo, promijenila. Ono što ta osoba čini nakon što je privoljena, ne čini suprotno svojoj volji, zato što je prisiljena, već u skladu sa svojom voljom, zato što se njezina volja u međuvremenu promijenila.

Glagoli prisiliti i privoljeti nisu ni antonimi, glagoli suprotna značenja. Zato npr. u rečenici *Nakon nekoliko dana bili smo prisiljeni na nastavak pregovora* suprotno značenje ne možemo izraziti zamjenom glagola prisiliti glagolom privoljeti. Glagolu prisiliti antonim je 'učiniti što svojevoljno, dragovoljno, slobodno'.

Uz glagol prisiliti i imenicu prisila u javnoj se komunikaciji čuje i glagol prinuditi, čija upotreba u hrvatskome standardnom jeziku nije pravilna. Glagol prinuditi nastao je od prijedloga *pri* i glagola *nuditi*, čije je značenje 'predstavljati što', a ne 'uzrokovati ponašanje suprotno od željenog'.

posuditi, pozajmiti

Ni glagoli posuditi, i pozajmiti nisu sinonimi, već svaki ima svoje više ili manje različito značenje.

O autoru:

Izv. prof. dr. sc. Marko Alerić diplomirao je na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a zatim magistrirao i doktorirao. Na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu zaposlen je kao profesor. Stalni je stručni suradnik Radio Sljemena u emisiji "Hrvatski naš svagdašnji". Suautor je knjige "Hrvatski u upotrebi".

Glagol *posuditi* znači 'dati što uz obvezu vraćanja posuđenog'. Prema tome može se posuditi samo ono što ne mijenja oblik, što je nepotrošno i što mora biti vraćeno u istom obliku u kojem je posuđeno. Od nekoga, npr. možemo *posuditi* bicikl, knjigu, olovku i sl. i isti mu taj bicikl, tu knjigu i tu olovku koje smo posudili vratiti.

Glagol *pozajmiti* znači 'dati uz obvezu vraćanja u istoj vrijednosti koja može biti uvećana za dogovorene kamate'. Pozajmljuju se potrošne stvari i potrošna dobra, npr. novac, namirnice i sl. Prilikom pozajmljivanja je jasno da će ono što je pozajmljeno biti potrošeno. Osoba koja je *što pozajmila, ne može očekivati da će joj ono što je pozajmila biti vraćeno*.

gdje, kamo, kuda

Ni prilozi *gdje, kamo, kuda* nisu sinonimi. Svaki od tih priloga ima različito značenje u skladu s kojim ga je potrebno upotrebljavati. Značenje priloga *gdje* je 'u kojem mjestu, na kojem mjestu'. Npr. *Gdje si bio prošli tjedan?* Ono što nas zanima jest da nam onaj kome postavljamo pitanje odgovori u kojem ili na kojem je mjestu bio prošli tjedan, npr. *Prošli tjedan bio sam u Zadru*. Prilog *gdje* nije pravilno upotrebljavati u značenju cilja putovanja. Zato nije pravilno pitati *Gdje ideš?*

Značenje priloga *kamo* je 'na koje mjesto, u koje mjesto'. Npr. *Kamo putuješ sljedeći tjedan?* Ono što nas zanima jest da nam onaj kome postavljamo pitanje odgovori koji je cilj njegova putovanja, u koje mjesto ili s kojom svrhom sljedeći tjedan putuje. Pravilan bi odgovor na postavljeno pitanje, npr. mogao biti *Sljedeći tjedan putujem u Zadar; Sljedeći tjedan putujem na znanstveni skup*.

Značenje priloga *kuda* je 'kojim putem, kojim pravcem'. Npr. *Kuda ideš na Trg bana Josipa Jelačića?* Kada u pitanju upotrijebimo prilog *kuda*, zanima nas kojim će putem onaj kojega pitamo doći do nekog mjesta, u ovom slučaju do Trga bana Jelačića. Pravilan bi odgovor, npr. mogao biti *Najprije idem Maksimirskom, pa Vlaškom, zatim Draškovićevom i Ilicom*.

plaviti, plavjeti

Slični glagol koji završavaju na *-iti* i *-jeti* ta-

kođer nisu sinonimi, tj. nemaju isto značenje. Glagoli koji završavaju na *-iti* znače da 'subjekt obavlja radnju'. Npr. *plaviti* znači 'činiti da što bude plavo, bojati plavo', *stariti* 'činiti da tko ili što stari', *izbljediti* 'činiti da što bude blijedo'.

Glagoli na *-jeti* znače da 'subjekt dolazi u stanje'. Npr. *plavjeti* znači 'postajati plav', *starjeti* znači 'postajati star', *izbljedjeti* 'postajati blijed'.

odmoriti, odmoriti se

Povratno-posvojna zamjenica *se* (naglašeni oblik te zamjenice glasi *sebe*) mijenja značenje glagola. Nije isto, npr. *prevariti* i *prevariti se*, *pitati* i *pitati se*. I glagoli *odmoriti* i *odmoriti se* nemaju isto značenje. Glagol *odmoriti* podrazumijeva objekt koji treba odmoriti, npr. *ruke, noge, oči, glavu*. Glagol *odmoriti se* podrazumijeva da se radnja vraća na subjekt, odnosno da je onaj koji se odmara subjekt. Pravilno je, npr. *Odmoriti noge, ruke, oči*, a *odmoriti se (sebe)*. Vrlo se često nepravilno čuje ili može pročitati *Ja sam odmorio*, kada govornik misli na sebe. U tom je značenju pravilno *Ja sam se odmorio*.

obratiti se na koga / obratiti se kome

Uz glagol *obratiti se* imenica dolazi u dativu. Zato nije pravilno *Trebao si se obratiti na poreznog savjetnika*. Pravilno je *Trebao si se obratiti poreznom savjetniku*.

očitovati se kroz što / očitovati se čime

Uz glagol *očitovati se* nije pravilno upotrijebiti prijedlog *kroz* ili *kroza*. Npr. nije pravilno *Svoje je namjere očitovao kroz svoje djelovanje*. Pravilno je *očitovati se u čemu* ili *očitovati se čime*, npr. *Svoje je namjere očitovao u svojem djelovanju* ili *Svoje je namjere očitovao svojim djelovanjem*.

usuglasiti / usaglasiti

Glagol *usuglasiti* u hrvatskom je jeziku nepravilan, kao i pridjevi *saglasan, usaglašen*, imenica *saglasnost* i sl. Navedene riječi pravilno trebaju glasiti *usuglasiti, suglasan, usuglašen, suglasnost*. Npr. pravilno je *Pravna struka se usuglasila; Roditelji trebaju potpisati suglasnost za prijevoz djece do odredišta*. Nepravilno bi bilo: *Pravna struka se usaglasila; Roditelji trebaju potpisati saglasnost za prijevoz djece do odredišta*.

**Dana 6. lipnja 2018. godine pred predsjednikom
Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:**

TINA AFLIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u PULI.

**MARTINA
BENOLIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u UMAGU.

TONI BENZON
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

HRVOJE BOSANAC
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARTINA GORNIK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
28. svibnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVANA HRVATIN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**IVA KUŠTRAK
MANAGIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVAN LALIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u SLAVONSKOM
BRODU.

**SANDRA MANDIĆ
JURIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u KUTINI.

LUKA MATKOVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
7. svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

FABIJAN PAUK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
28. svibnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**ZVONIMIRA
RAJČIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

KARLA RESSLER
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

LJUBICA VUKOVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 28.
svibnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

*Predsjednik HOK-a
Robert Travaš s
novim članovima*

Dana 27. lipnja 2018. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

PIA GAIA BAUČIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
28. svibnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

TINA BIJELIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u OGULINU.

**DORA BORAS
GRUBIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARKO CEROVAC
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

**BRUNO
DAMJANAC**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u POŽEGI.

DINKA DOBROVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u KARLOVCU.

STEFAN ĐOKIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u PULI.

SANDI GRUBIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u POREČU.

ANA JELAVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

MIRKO JELIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
18. lipnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u SLAVONSKOM
BRODU.

ANTE KARLOVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

MATEA KNEŽEVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u POREČU.

DAMIR KRAMARIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

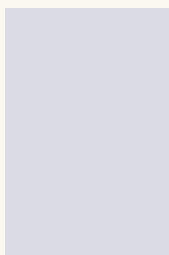
**TAMARA
LACHOWSKI**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

PAVO MIŠKOVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

RELJA PEČINA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

FILIP PINTARIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u VARAŽDINU.

**IGOR RUJAK-
MARČIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZADRU.

ANA ŠKUFLIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MORENA
ŠOŠTARIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MIRNA
TOMAŠEVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

SABINA VUKADIN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

HRVOJE ŽIDANIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 18. lipnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

*Predsjednik HOK-a
Robert Travaš s novim
članovima*

Željka Miše (1955.- 2018.)

Hrvatska odvjetnička komora i Odvjetnički zbor Splitsko-dalmatinske županije dana 29. lipnja 2018. godine izgubili su svog uglednog člana, odvjetnicu Željku Miše iz Trogira.

Željka Miše rođena je 26. ožujka 1955. godine u Virovitici a živjela je i radila u Trogiru.

Nakon završene gimnazije u Splitu, studirala je na Pravnom fakultetu u Splitu, gdje je diplomirala 1980. godine. Bila je pripravnica na Općinskom sudu u Trogiru a nakon položenog pravosudnog ispita 1983. godine, imenovana je za sutkinju toga suda, obnašajući tu dužnosti do 1991. godine. U Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisuje se 3. siječnja 1994. godine sa sjedištem ureda u Trogiru.

Kao i na prijašnjim funkcijama koje je obnašala, tako i u odvjetništvu, njezin odnos s kolegama i strankama bio je istovremeno i profesionalan i ljudski. Bila je predana poslu, a ono malo slobodnog vremena posvećivala je prvenstveno svojoj obitelji.

Njezin odlazak veliki je gubitak za obitelj, prijatelje, kolege i sve one koji su je poznavali i cijenili.

U ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije izražavamo iskrenu sućut obitelji.

Neka joj je laka zemlja, počivala u miru.

*U ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije
Zdenka Monterisi, predsjednica Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije*

